

Retorsiunea

Definiție

Retorsiunea este acțiunea prin care un stat ia măsuri față de actele neprietenești, contrare uzanțelor internaționale, săvârșite de un alt stat.

Actul la care se răspunde prin retorsiune nu este un act ilegal, care să încalce principiile dreptului internațional sau clauzele unui tratat, ci doar ale curtoaziei internaționale, deși el constă în unele măsuri legislative, administrative ori judecătorești, cu un caracter inamical față de alt stat și de resortisanții acestuia. Ca exemple de cazuri în care se folosește retorsiunea, putem arăta: sporirea de către un stat a taxelor vamale înscrise în tariful general; diferite măsuri privind comerțul internațional. Scopul măsurilor de retorsiune este acela de a pune capăt unor asemenea acte.

Întrucât nici actele care au provocat-o și nici retorsiunea însăși nu încalcă normele imperative ale dreptului internațional, nu se poate aprecia legalitatea sau ilegalitatea acestora. Desigur însă, că atât recurgerea la retorsiune, cât și actele care au determinat-o împiedică desfășurarea unor relații normale între state.

Represaliile

Definiție

Represaliile constau în măsurile pe care un stat le adoptă împotriva unui alt stat, în scopul de a-l constrânge să rezolve, în mod echitabil, un diferend pe care acesta din urmă l-a provocat prin acțiunile sale ilicite.

Rezultă, deci, că represaliile se deosebesc de retorsiune, întrucât în cazul retorsiunii, măsurile se aplică față de unele acte inamicale,

1. RETORSIUNEA

Retorsiunea constă în măsuri de retaliere luate de un stat față de actele neprietenești, contrare uzanțelor internaționale, săvârșite de un alt stat⁵⁶. Actul la care se răspunde prin retorsiune nu este un act ilegal, care să încalce principiile dreptului internațional sau clauzele unui tratat⁵⁷, deși el constă în măsuri legislative, administrative ori judecătorești cu un caracter inamical față de alt stat și de resortisanții acestuia⁵⁸. Scopul mă-

față de alt stat și de resortisanții acestuia⁵⁸. Scopul măsurilor de retorsiune este de a pune capăt unor asemenea acte.

Întrucât nici actele care au provocat-o și nici retorsiunea însăși nu încalcă normele imperative ale dreptului internațional, nu se poate aprecia legalitatea sau ilegalitatea lor. Desigur însă, că atât recurgerea la retorsiune, cât și actele care au provocat-o împiedică desfășurarea unor relații normale între state.

2. REPRESALIILE

Represaliile constau în măsurile pe care un stat le adoptă împotriva unui alt stat, în scopul de a-l constrânge

⁵⁶ Oppenheim-Lauterpacht, *op. cit.*, vol. II, p. 134—135; A. Rapisardi Mirabelli, *La ritorsione*, Veneția, 1919.

⁵⁷ Ca exemple de cazuri, în care se folosește retorsiunea putem cita: sporirea de către un stat a taxelor vamale înscrise în tariful general; diferite măsuri privind comerțul internațional; interzicerea accesului în porturile unui stat, cetățenilor și navelor unui alt stat etc. (P. Fauchille, *op. cit.*, partea I, vol. III, p. 687—688).

să rezolve în mod echitabil un diferend pe care acesta din urmă l-a provocat prin acțiunile sale ilicite⁵⁹.

Rezultă deci că represaliile se deosebesc de retorsiune, întrucât în cazul retorsiunii măsurile se aplică față de unele acte inamicale, pe cînd represaliile se

pe când represaliile se adoptă ca răspuns la acte considerate ilicite în dreptul internațional.

Represaliile pot fi *comisive*, atunci când constau în săvârșirea unei acțiuni ca răspuns la acțiunea ilegală a unui stat sau *omisivă*, atunci când reacțiunea constă în refuzul de a executa o obligație contractată față de acel stat sau împiedicarea acestuia de a-și exercita dreptul care-i aparține.

Potrivit dreptului internațional contemporan numai statele au dreptul să recurgă la represalii și numai pentru actele ilegale comise de alte state, iar nu de cetățenii acestora⁴⁷.

Un stat are dreptul să recurgă la represalii numai cu îndeplinirea următoarelor condiții⁴⁸:

- existența unui delict internațional, a unei acțiuni contrare dreptului internațional, din partea statului împotriva căruia se aplică;
- imposibilitatea de a se atinge scopul urmărit pe altă cale decât prin recurgerea la represalii;
- păstrarea unei proporții între gravitatea actului comis de celălalt stat și măsura de represalii, excesul de represalii atrăgând sancțiuni internaționale;
- îndreptarea represaliilor numai împotriva statului care a comis actul ilicit, nu împotriva unui stat terț;
- nerecurgerea, sub nicio formă, la forța armată.

Represaliile apar, în condițiile actuale⁴⁹, când statele au obligația să-și rezolve diferendele pe cale pașnică, ca un act extrem la care trebuie să se recurgă numai în împrejurări cu totul excepționale, când diferendul nu a putut fi soluționat în mod pașnic și în limitele permise de dreptul internațional contemporan, excluzând folosirea forței armate sau amenințarea cu forța.

⁴⁷ În secolele XVII-XVIII, represaliile se aplicau și de către persoane particulare. De exemplu, în scopul aplicării de represalii se recurgea la corsarii mărilor.

⁴⁸ A se vedea Constantin Iordache, *Rezolvarea legală a diferendelor internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005, p. 15-29.

⁴⁹ Folosite des în trecut, mai ales sub forma represaliilor cu forța armată.

față de unele acte inamicale, pe cind represaliile se adoptă ca răspuns la acte considerate ilicite în dreptul internațional.

Represaliile pot fi pozitive, atunci cind constau în adoptarea unor măsuri ca răspuns la acțiunea ilegală a unui stat, sau negative, cind reacțiunea constă fie în refuzul de a executa o obligație contractată față de acel stat, fie în împiedicarea acestuia de a-și exercita drepturi care-i aparțin.

În secolele XVII-XVIII, represaliile se aplicau și de către persoane particulare⁶⁰. Potrivit dreptului internațional contemporan, numai statele au dreptul să recurgă la represalii și numai pentru actele ilegale comise de alte state, iar nu de cetățenii acestora.

Un stat are dreptul să recurgă la represalii numai cu îndeplinirea următoarelor condiții⁶¹:

- existența unui delict internațional, a unei acțiuni contrare dreptului internațional din partea statului împotriva căruia se aplică represaliile;
- imposibilitatea de a se atinge scopul urmărit pe o altă cale decât prin recursul la represalii (*ultimum remedium*);
- păstrarea unei proporții între gravitatea actului comis de celălalt stat și măsura de represalii (principiul

⁶⁰ Y. de la Brière, *Évolution de la doctrine et de la pratique en matière de représailles*, în: *Rec. des Cours*, 1928, II, p. 41 și urm.; A. Haumont, *Les représailles*, Paris, 1934; Colbert, *Retaliation in International Law*, Londra, 1948.

⁶¹ De exemplu, în scopul aplicării de represalii se recurgea la pirați, iar în secolele XIV-XVII se foloseau așa-numitele *Lettres de marque*, prin care seniorii feudali și monarhii acordau cetățenilor lor dreptul de a exercita represalii față de cetățeni sau state străine care aveau bunuri pe teritoriul lor (P. Fauchille, *op. cit.*, p. 691—692).

⁶² A se vedea și rezoluția Institutului de drept internațional din 1934.

proporționalității represaliilor)⁶², excesul de represalii atrăgând contrarepresalii;

— îndreptarea represaliilor numai împotriva statului care a comis actul ilicit, iar nu și împotriva unui stat terț;

— nerecurgerea, sub nici o formă, la forța armată⁶³.

Practicate în trecut, mai ales sub protecția forței armate, represaliile sînt astăzi incompatibile cu Carta O.N.U. și cu principiile fundamentale ale dreptului internațional contemporan, care obligă statele să-și rezolve diferendele prin mijloace pașnice, fără folosirea forței sau amenințării cu forța. Prin rezoluția 2625 (XXV).

Embargo-ul

Embargo-ul constituie o formă particulară a represaliilor, prin care un stat reține navele comerciale ale unui altui stat, în porturile sau în apele sale teritoriale, împreună cu încărcătura lor, în scopul de a-l determina să pună capăt unei încălcări a dreptului internațional, săvârșită de el și de a repara prejudiciul astfel provocat. Prin extensiune, termenul *embargo* se folosește și pentru reținerea bunurilor destinate statului împotriva căruia se aplică, prin interzicerea importurilor și exporturilor.

Boicotul

Boicotul, tot o formă particulară a represaliilor, este o măsură de constrângere, constând în întreruperea relațiilor comerciale, culturale, științifice între state, ca și în întreruperea comunicațiilor feroviare, poștale, telegrafice, prin radio etc.⁵⁰, aplicată unui stat care încalcă, în mod grav, normele dreptului internațional, mai ales când pune în pericol pacea și securitatea internațională.

Statele pot recurge la măsuri de boicot, în special ca mijloc de represalii.

Boicotul poate fi aplicat și de organizațiile internaționale față de statele care comit acte de agresiune și nu respectă obligația de a rezolva diferendele lor prin mijloace pașnice⁵¹.

⁵⁰ Măsuri de boicot au fost luate de numeroase state africane și de alte state ale lumii împotriva Portugaliei și Republicii Sud-Africane.

⁵¹ În această privință, se pot cita art. 16 și 17 din Pactul Ligii Națiunilor, care prevede măsuri de boicot împotriva unui stat care a recurs la război, fără respectarea dispozițiilor pactului privitoare la rezolvarea pașnică a diferendului.

3. EMBARGOUL

Embargoul constituie o formă a represaliilor, prin care un stat reține în porturile sau în apele sale teritoriale navele comerciale ale unui alt stat, împreună cu

Pagina 122

încărcătura lor, în scopul de a-l determina să pună capăt unei încălcări a dreptului internațional, săvârșită de el, și a repara prejudiciul astfel provocat. Prin extensiune, termenul embargo se folosește și pentru reținerea bunurilor destinate statului împotriva căruia se aplică⁶⁴.

4. BOICOTUL

Boicotul este o măsură de constrângere constind în întreruperea relațiilor comerciale dintre state, ca și întreruperea comunicațiilor feroviare, maritime, poștale, telegrafice, prin radio etc.

Statele pot recurge la măsuri de boicot, în special ca mijloc de represalii.

Boicotul poate fi aplicat și de organizațiile internaționale față de statele care comit acte de agresiune și nu respectă obligația de a rezolva diferendele lor prin mijloace pașnice.

În această privință se pot cita art. 16 și 17 din Pactul Ligii Națiunilor, care prevedeau măsuri de boicot împotriva unui stat care a recurs la război, fără respectarea dispozițiilor pactului privitoare la rezolvarea pașnică a diferendului.

Potrivit Cartei O.N.U., Consiliul de Securitate poate să decidă întreruperea totală sau parțială a relațiilor

⁶⁴ Higgins și Colombos, *The International Law of the Sea* (trad. l. rusă), Moscova, 1953, p. 344—345.

⁶⁵ Declarație cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale, adoptată de Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964, București, Edit. politică, 1964, p. 24.

Măsuri de boicot au fost luate de numeroase state africane, cît și de alte state ale lumii, împotriva Portugaliei salazariste și Republicii Africa de Sud. Asemenea

Potrivit Cartei ONU, Consiliul de Securitate poate să decidă întreruperea totală sau parțială a relațiilor economice și a comunicațiilor feroviare, maritime, aeriene, poștale, prin telegraf, radio și alte mijloace de comunicare, ca măsură de constrângere împotriva unui stat care a comis un act de amenințare la adresa păcii, de violare a ei sau de agresiune⁵².

Blocada maritimă pașnică⁵³

Prin *blocada maritimă pașnică* se înțelege împiedicarea de către un stat, cu forțele sale navale militare, a oricăror comunicații cu porturile și litoralul unui alt stat, fără a se afla în stare de război cu acesta.

Blocada maritimă pașnică, act al unui stat, este interzisă de dreptul internațional contemporan, întrucât implică folosirea forței sau amenințarea cu forța și constituie un act de agresiune contrar art. 2 paragraful 4 din Cartă. Numai Consiliul de Securitate, potrivit art. 42 din Cartă, poate recurge la o blocadă cu forțele navale ale statelor membre, în cadrul aplicării măsurilor de constrângere cu folosirea forței armate, în condițiile prevăzute de cap. 7 din Cartă.

Ruperea relațiilor diplomatice

Ruperea relațiilor diplomatice poate avea caracter de represalii împotriva unui stat sau a cetățenilor săi, în scopul constrângerii de a se pune capăt actelor ilegale.

Potrivit Cartei O.N.U., Consiliul de Securitate poate să decidă întreruperea totală sau parțială a relațiilor

⁶⁴ Higgins și Colombos, *The International Law of the Sea* (trad. l. rusă), Moscova, 1953, p. 344—345.

⁶⁵ *Declarație cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale, adoptată de Plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964*, București, Edit. politică, 1964, p. 24.

5. BLOCADA MARITIMĂ

Prin blocadă maritimă se înțelege împiedicarea de către un stat, cu forțele sale navale militare, a oricăror comunicații cu porturile și litoralul unui stat, fără a se afla în stare de război cu acesta⁶⁶.

Blocada maritimă, act al unui stat, este interzisă de dreptul internațional contemporan, întrucât implică

⁶⁶ A. L. Kolodkin, *Blocada maritimă și dreptul internațional contemporan*, în: *Analele româno-sovietice, Drept*, 1963, nr. 4; Hogar, *Pacifique Blocade*, 1908; Hiller, *Die Friedensblockade*, 1923.

folosirea forței sau amenințarea cu forța și constituie un act de agresiune⁶⁹, contrar art. 2 § 4 din Cartă.

Numai Consiliul de Securitate, potrivit art. 42 din Cartă, poate recurge la o blocadă cu forțele navale ale statelor membre, în cadrul aplicării măsurilor de constrângere cu folosirea forței armate, în condițiile prevăzute de cap. VII din Cartă.

6. RUPERA RELAȚIILOR DIPLOMATICE

Ruperea relațiilor diplomatice poate avea caracterul unor represalii, în scopul de a constrânge un stat să pună capăt actelor ilegale împotriva unui alt stat sau a cetățenilor lui⁷⁰. Ruperea relațiilor diplomatice se poate

sune în convențiile de la Londra, pentru definirea agresiunii, încheiate în 1933 de 11 state.

⁷⁰ M. Sibert, *op. cit.*, II, p. 561.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 47

Ruperea relațiilor diplomatice se poate prelungi pe perioade destul de îndelungate, fără ca statele care nu mai au relații diplomatice să fie în stare de război.

Această măsură poate fi decisă și de organizații internaționale, de exemplu ONU, împreună cu măsurile de boicot sau separat. Este

G. Geamănu, Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale, **1977**, *Editura RSR*

Pagina 124

70. Ruperea relațiilor diplomatice se poate prelungi pe perioade destul de îndelungate, fără ca totuși statele care nu mai au relații diplomatice să fie în stare de război.

Această măsură poate fi decisă și de organizații internaționale, de exemplu O.N.U., împreună sau separat cu măsurile de boicot pe care le-am amintit mai sus.

vederea represiunii crimelor comise împotriva dreptului ginților. Un asemenea tribunal urma a fi compus din 5 membri, dintre care doi numiți de beligeranți și trei de statele neutre. Competența tribunalului viza judecarea crimelor de război, comise prin încălcarea dispozițiilor Convenției de la Geneva din anul 1864.

După un prim insucces, Moynier a reluat propunerea sa în cadrul Institutului de Drept Național de la Cambridge, dar s-a izbit de același insucces, obiectându-se că proiectul său nesocotește jurisdicțiile naționale.

De atunci, ideea creării unei jurisdicții penale internaționale a preocupat, în mod permanent, cercurile juridice și politice.

Astfel, prin Convenția de la Haga din anul 1907, s-a încercat instituirea unei „Curți internaționale de prize maritime”, competența a se pronunța asupra capturării unei nave de către o altă navă cu pavilion străin.

Jurisconsultul elvețian Gustav Moynier a conceput în anul 1877 organizarea unei Jurisdicții criminale internaționale pentru represiunea crimelor comise împotriva dreptului ginților. Un asemenea tribunal urma a fi compus din 5 membri, dintre care doi numiți de beligeranți și trei de statele neutre. Competența tribunalului viza judecarea crimelor de război comise prin încălcarea dispozițiilor Convenției de la Geneva din 1864.

După un prim insucces, Moynier a reluat propunerea sa la Institutul de drept național de la Cambridge, dar s-a izbit de același insucces, obiectându-se că proiectul său nesocotește jurisdicțiile naționale.

De atunci, ideea creării unei jurisdicții penale internaționale a preocupat în mod permanent cercurile juridice și politice.

Astfel prin Convenția de la Haga, din 1907 s-a încercat instituirea unei „Curți internaționale de prize maritime”, competența a se pronunța asupra capturării unei nave, de către o altă navă cu pavilion străin.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 88

semnat, la Londra, „Acordul privind urmărirea și pedepsirea marilor criminali de război ai Puterilor europene ale Axei”, prin care s-a hotărât instituirea unui Tribunal Militar Internațional, rămas în istorie sub numele de „Tribunalul de la Nürenberg”, care să judece criminalii de război ale căror crime erau fără localizare geografică precisă.

D. Diaconu, Curtea Penală Internațională, Istorie și realitate, **1999**, *Editura All Beck*

Pagina 7

Comandantul britanic și membrul de Nord și al ONU, la Londra la 8 august 1945 „Acordul privind urmărirea și pedepsirea marilor criminali de război ai Puterilor europene ale Axei”, prin care au hotărât instituirea unui Tribunal militar internațional care să judece pe criminalii de război ale căror crime erau fără localizare geografică precisă.

Acordul cuprindea, în cadrul anexei, Statutul Tribunalului, care prevedea reguli de constituire, de jurisdicție și de funcționare a acestuia.

Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg a funcționat în perioada 20 noiembrie 1945 și 1 octombrie 1946, dată la care și-a încheiat lucrările și existența.

Sediul Tribunalului

S-a convenit ca sediul acestui Tribunal să fie în orașul Nürnberg, în Germania.

În prevederile articolului 5 al acestui Statut era cuprinsă o dispoziție, potrivit căreia, în caz de necesitate, determinată de numărul mare al proceselor, se puteau înființa și alte tribunale, cu o compoziție, competență și procedură, identice cu cele prevăzute în Statut.

Structura Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg

Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg era compus din patru membri și patru supleanți, reprezentând cele patru mari puteri învingătoare în război, președinția acestuia fiind asigurată pe rând de către unul dintre judecători, potrivit principiului rotației.

Pentru descoperirea criminalilor de război, efectuarea actelor de urmărire penală, pregătirea actului de acuzare și susținerea acestuia în fața Tribunalului, Statutul prevedea constituirea unei Comisii de instrucție și urmărire a marilor criminali de război, compusă din reprezentanți ai Ministerului Public din cele patru țări semnatare ale Acordului.

Hotărârile erau adoptate cu votul majorității membrilor săi, în caz de egalitate prevalând votul președintelui. Prin urmare, pentru a se hotărî condamnarea, era necesar votul a cel puțin trei judecători. Hotărârea Tribunalului, prin care se constata vinovăția inculpatului sau prin care era achitat de orice penalități, era, potrivit articolului 26 al Statutului, definitivă și nesusceptibilă de revizuire și trebuia să fie motivată.

Competența ratione personae a Tribunalului

Tribunalul era competent să judece orice persoană care, acționând în numele țărilor europene ale Axei, a comis individual sau cu

Acordul cuprindea, în anexă, statutul Tribunalului în care se stabileau reguli de constituire, de jurisdicție și de funcționare a acestuia.

S-a convenit ca sediul acestui Tribunal să fie în orașul Nürnberg din Germania.

În articolul 5 al acestui Statut era cuprinsă o dispoziție, potrivit căreia, în caz de necesitate, determinată de numărul proceselor de judecată, se puteau înființa și alte tribunale, cu compoziție, competență și procedură identice cu cele prevăzute în Statut.

Tribunalul militar internațional de la Nürnberg era compus din patru membri și patru supleanți, reprezentând pe cele patru mari puteri învingătoare în război, președinția acestuia fiind asigurată pe rând de către unul din judecători. Hotărârile erau luate cu majoritatea membrilor săi, în caz de egalitate prevalând votul președintelui. Pentru a se hotărî condamnarea era necesar votul a cel puțin trei judecători.

Tribunalul era competent să judece orice persoană care, acționând în contul țărilor europene ale Axei, a comis, individual sau cu titlu de membri ai unor organizații, oricare din crimele menționate expres în Statut.

Pagina 9

Pentru descoperirea criminalilor de război, efectuarea actelor de urmărire penală, pregătirea actului de acuzare și susținerea acestuia în fața tribunalului Statutul prevedea constituirea unei Comisii de instrucție și urmărire a marilor criminali de război, compusă din reprezentanți ai Ministerului public din cele patru țări semnatare ale acordului (articolul 14 și 15).

Hotărârea tribunalului prin care se constata vinovăția inculpatului sau acesta era achitat de orice penalități era, potrivit articolului 26 al Statutului, definitivă și nesusceptibilă de revizuire și trebuia să fie motivată.

Tribunalul militar internațional de la Nürnberg a funcționat între 20 noiembrie 1945 și 1 octombrie 1946.

titlu de membru al unei organizații, oricare din crimele menționate expres în Statut.

În cazul în care, în cadrul unui proces, se constata că un inculpat vinovat de o anumită faptă, face parte dintr-un grup sau organizație, Tribunalul era abilitat să declare faptul, că grupul sau organizația respectivă sunt criminale. În virtutea acestui text, Gestapo-ul, S.S.-ul și conducerea partidului nazist german au fost declarate criminale. O asemenea declarație îndreptătea autoritățile competente, ale fiecăruia dintre statele care au constituit Tribunalul, să defere tribunalelor militare naționale pe oricare din membrii organizației sau grupului declarat ca având caracter criminal, în virtutea simplei lor afiliere la un asemenea grup sau organizație, al căror caracter criminal rămânea stabilit și nu putea fi contestat.

Tribunalul era împuternicit să judece acuzații și în contumacie, indiferent dacă aceștia nu au fost descoperiți sau nu se prezentau, dacă se considera că judecarea lor era în interesul justiției.

Regimul sancționator

Tribunalul putea să pronunțe, în caz de constatare a vinovăției, pedeapsa cu moartea sau orice altă pedeapsă pe care o considera ca justă, având și dreptul de a ordona confiscarea oricăror bunuri furate de către condamnat, care erau remise Consiliului de Control al Alianților din Germania.

Executarea pedepselor era încredințată Consiliului de Control al Alianților, care avea și dreptul de a modifica sau reduce pedepsele aplicate, fără însă a le agrava.

Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg s-a pronunțat, condamnând la pedeapsa capitală - 12 persoane, printre care Goering, Keitel, Jodl și Ribbentrop, la muncă silnică pe viață - 3 persoane, la închisoarea între 10 și 20 de ani - alte 4 persoane, iar în privința a 3 inculpați s-a dispus achitarea.

titlu de membri ai unor organizații, oricare din crimele menționate expres în Statut.

În cazul în care în cadrul unui proces se constata că un inculpat vinovat de o anumită faptă face parte dintr-un grup sau organizație, Tribunalul era abilitat (articolul 9) să declare că grupul sau organizația respectivă sunt criminale. În virtutea acestui text,

Gestapoul, S.S.-ul și conducerea partidului nazist german au fost declarate criminale. O asemenea declarație îndreptătea autoritățile competente ale fiecăruia dintre statele care au constituit tribunalul să defere tribunalelor militare naționale pe oricare din membrii organizației sau grupului declarat ca având caracter criminal în virtutea simplei lor afiliere la un asemenea grup sau organizație, al căror caracter criminal rămânea stabilit și nu putea fi contestat.

Tribunalul era împuternicit să judece pe acuzați și în contumacie, indiferent că aceștia nu au fost descoperiți sau nu se prezintă, dacă se considera că judecarea lor este în interesul justiției.

Tribunalul putea să pronunțe în caz de constatare a vinovăției pedeapsa cu moartea sau orice altă pedeapsă pe care o considera ca justă, având și dreptul de a ordona confiscarea oricăror bunuri furate de către condamnat, care erau remise Consiliului de Control al Alianților din Germania (articolul 27 și 28).

Executarea pedepselor era încredințată Consiliului de Control al Alianților, care avea și dreptul de a modifica sau de a reduce pedepsele aplicate, fără a le agrava (articolul 29).

La această ultimă dată Tribunalul militar internațional de la Nürnberg s-a pronunțat condamnând la moarte 12 persoane, la

muncă silnică pe viață 3 persoane, la închisoare între 10 și 20 de ani alte 4 persoane, iar în privința a 3 inculpați s-a dispus achitarea.

penal internațional. Acesta este, de fapt, Tribunalul Militar Internațional pentru Extremul Orient, cunoscut ca Tribunalul de la Tokio, după sediul său, care a fost stabilit în acest oraș. El a fost înființat în condiții istorice asemănătoare cu cele ale Tribunalului de la Nürnberg.⁹⁵

Sediul materiei

Înființarea acestui Tribunal a fost stabilită în cuprinsul „Declarației de la Potsdam”, din data de 26 iulie 1945, semnată de Statele

⁹⁴ S-a vorbit chiar de un „Drept de la Nürnberg”.

⁹⁵ A se vedea Victor Ponta, Daniela Coman, *Curtea Penală Internațională*.

Consecrarea juridică a primei instanțe permanente din istoria justiției penale, Editura Lumina Lex, 2003, București.

2. Tribunalul militar internațional de la Tokio

Este de fapt, Tribunalul militar internațional pentru Extremul Orient, cunoscut ca Tribunalul de la Tokio, după sediul său ce-a fost stabilit în acest oraș. El a fost înființat în condiții istorice asemănătoare ce cele de la Tribunalul de la Nürnberg.

Ființarea unui asemenea tribunal a fost convenită în cuprinsul „Declarației de la Postdam” din 26 iulie 1945, semnată de Statele

Statele Unite ale Americii, Marea Britanie și China și cuprindea condițiile de capitulare a Japoniei. Potrivit acestui document, una din condițiile

criminalii de război. La această Declarație, a aderat la data de 8 august 1945, o dată cu intrarea sa în război contra acestei țări și fosta U.R.S.S. Acest Act a fost acceptat de Japonia, după înfrângerea sa, la data de 1 septembrie 1945.

În baza acestei Declarații, Comandantul Suprem al Forțelor Aliate din Extremul Orient, generalul Mac Arthur, a aprobat, la data de 19 ianuarie 1946, „Carta Tribunalului Militar Internațional pentru Extremul Orient”, care oferea cadrul juridic de a pedepsi, cu promptitudine, pe militarii japonezi și ei răspunzători de crimele de război comise în această parte a lumii.

Generalul american Mac Arthur avea, potrivit acestei Carte, atribuția de a numi președintele Tribunalului și judecătorii, de pe o listă, propusă de statele care au semnat Actul de capitulare a Japoniei și de alte state care au aderat la acesta.

El exercita, totodată și alte funcții legate de numirea președintelui Consiliului, care îndeplinea atribuțiile de instruire, urmărire penală și susținere a acuzării sau de executare, modificare ori atenuare a pedepselor pronunțate, exercitând, în fapt, supravegherea asupra întregii activități a Tribunalului.

În linii generale, Carta Tribunalului de la Tokio cuprindea principii și reglementări similare cu cele ale Statutului Tribunalului de la Nürnberg, dar și unele deosebiri: astfel, Tribunalul era compus din cel puțin șase membri și cel mult 11 membri, judecând în complet de șase judecători.

Tribunalul de la Tokio, prin comparație cu cel de la Nürnberg, nu era abilitat să declare criminale anumite grupuri sau organizații, competența Tribunalului *ratione personae* limitându-se la persoanele învinuite a fi comis crime grave.

Regulile de procedură și garanțiile judiciare, precum și cele privind responsabilitatea acuzațiilor sau pedepsele ce se puteau aplica erau similare celor din Statutul Tribunalului de la Nürnberg.

Nu erau cuprinse în Cartă mențiuni despre caracterul definitiv sau nerevizuibil al hotărârii, hotărârea fiind executorie la ordinul

Statele Unite ale Americii, Marea Britanie și China și care cuprindea condițiile de capitulare a Japoniei. La această Declarație a aderat la 8 august 1945, o dată cu intrarea sa în război contra acestei țări și fosta U.R.S.S. Ea a fost acceptată de Japonia, după înfrângerea sa, la 1 septembrie 1945.

În baza acestei Declarații, Comandantul suprem al forțelor aliate din Extremul Orient, generalul Mac Arthur, a aprobat la 19 ianuarie 1946 „Carta Tribunalului militar internațional pentru Extremul Orient” care oferea cadrul juridic de a pedepsi cu promptitudine pe militarii japonezi și ei răspunzători de crimele de război comise în această parte a lumii.

Generalul american Mac Arthur avea potrivit acestei Carte, atribuția de a numi pe președintele tribunalului și pe judecătorii de pe o listă propusă de statele care au semnat actul de capitulare a Japoniei și de alte state care au aderat la acesta.

El exercita totodată și alte funcții legate de numirea președintelui Consiliului care îndeplinea atribuțiile de instruire, urmărire penală și susținere a acuzării sau de executarea, modificarea ori atenuarea pedepselor pronunțate, exercitând în fapt supravegherea asupra întregii activități a tribunalului.

În linii generale, Carta Tribunalului de la Tokio, cuprindea principii și reglementări similare cu cele din Statutul Tribunalului de la Nürnberg, dar avea și unele deosebiri: Tribunalul era compus din cel puțin 6 membri și cel mult 11 membri, judecând în complet de 6 judecători.

Tribunalul, comparativ cu cel de la Nürnberg, nu era abilitat să declare criminale anumite grupuri sau organizații, competența Tribunalului *ratione personae* limitându-se la persoanele învinuite a fi comis crime grave.

Regulile de procedură și garanțiile judiciare, precum și cele privind responsabilitatea acuzațiilor sau pedepsele ce se puteau aplica erau similare celor din Statutul Tribunalului de la Nürnberg.

Nu erau cuprinse mențiuni în Cartă despre caracterul definitiv sau nerevizuibil al hotărârii, hotărârea fiind executorie la ordinul

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 93

Comandantului Suprem al Forțelor Aliate, respectiv, a generalului Mac Artthur, singurul pentru care se prevedea dreptul de a o modifica.

Tribunalul Militar de la Tokio și-a încheiat lucrările la data de 12 noiembrie 1948, condamnând la pedeapsa capitală șapte persoane, la închisoare pe viață 11 persoane, iar alte șapte persoane la detenție.

D. Diaconu, Curtea Penală Internațională, Istorie și realitate, **1999**, *Editura All Beck*

Pagina 11

Comandantului Suprem al forțelor aliate, singurul pentru care se prevedea dreptul de a o modifica.

Tribunalul militar de la Tokio și-a încheiat lucrările la 12 noiembrie 1948, condamnând la moarte 7 persoane, la închisoare pe viață 11 persoane, iar alte 7 la detenție pe viață.

După cel de-al Doilea Război Mondial, sub girul celei mai cuprinzătoare organizații universale la care au aderat statele pentru apărarea supremelor valori ale comunității internaționale, respectiv pacea și securitatea, au fost înregistrate consecvente preocupări pentru crearea unei instanțe internaționale permanente și nu ad-hoc.

Aceasta pentru că Tribunalele Internaționale de la Nürnberg și Tokio, au fost supuse unor diverse critici, care atingeau îndeosebi imparțialitatea actului de justiție, cu răsfrângeri profunde asupra principiului independenței judecătorilor, principiu sacru și inviolabil al justiției universale.

Din păcate, proiectele Comisiei de Drept Internațional din cadrul O.N.U., concepute în anii următori în această direcție, nu și-au găsit finalitatea practică.

După cel de-al doilea război mondial, sub girul celei mai cuprinzătoare organizații universale la care au aderat statele pentru apărarea supremelor valori ale comunității internaționale, pacea și securitatea, au fost înregistrate consecvente preocupări pentru crearea unei instanțe internaționale permanente și nu ad-hoc.

Aceasta pentru că Tribunalele internaționale de la Nürnberg și Tokio, au fost supuse la diverse critici care atingeau îndeosebi imparțialitatea actului de justiție, cu răsfrângeri profunde asupra principiilor independenței judecătorilor, principiu sacru și inviolabil al justiției universale.

Din păcate, proiectele Comisiei de drept internațional din cadrul O.N.U. concepute în anii următori și anume Statutul pentru o Curte criminală internațională și Proiectul Codului crimelor contra păcii și securității umanității nu și-au găsit finalitatea practică.

Astfel că, tot la soluția unei instanțe penale internaționale cu caracter ad-hoc, ca în urmă cu 50 de ani, a trebuit să apeleze comunitatea internațională pentru a-i pedepsi pe autorii crimelor comise pe teritoriul Fostei Iugoslavii, urmare a conflictului izbucnit între sârbi, croați și musulmani. Dar, pentru a vorbi despre aceasta în linii gene-

Prin urmare, date fiind ororile săvârșite, *Consiliul de Securitate al O.N.U.*, prin Rezoluția nr. 764 din data de 13 iulie 1992, atrăgea atenția ca toate părțile aflate în conflict să se conformeze obligațiilor asumate, potrivit Dreptului Internațional Umanitar și că persoanele care comit sau ordonă să se comită încălcări grave ale Convențiilor de la Geneva sunt direct răspunzătoare pentru aceste încălcări.

După această Rezoluție au urmat altele, respectiv Rezoluția nr. 771 din data de 13 august 1992, care a reafirmat și dezvoltat recomandările cuprinse în rezoluția anterioară, precum și Rezoluția nr. 780 din data de 6 octombrie 1992, prin care se dispunea constituirea, de către Secretarul General al O.N.U., a unei Comisii de experți care să analizeze datele furnizate de Iugoslavia cu privire la încălcările grave și să întocmească un raport.

Studiile efectuate de către Secretarul General pentru crearea unui asemenea tribunal au evidențiat existența unor probleme deosebit de complexe și de o natură foarte variată, semnalate ca atare de guvernele consultate, de organizațiile internaționale neguvernamentale și de experți.

O primă problemă au reprezentat-o înseși *bazele juridice ale constituirii unui tribunal internațional special*, și anume dacă un asemenea organism juridic ar putea fi creat printr-o rezoluție a Consiliului de Securitate, organ eminent politic, fără atribuții legate de problemele jurisdicționale.

Din punct de vedere juridic, calea normală pentru constituirea tribunalului trebuie să fie aceea a încheierii unui tratat între state, care să fie negociat în prealabil de către un for internațional adecvat (Adunarea Generală a O.N.U. sau o conferință internațională specială), apoi supus semnării și ratificării. Acest parcurs firesc ar avea avantajul unei abordări și examinări detaliate a tuturor problemelor

Astfel că, tot la soluția unei instanțe penale internaționale cu caracter ad-hoc, ca acum 50 de ani, a trebuit să apeleze comunitatea internațională, pentru a pedepsi pe autorii crimelor comise pe teritoriul fostei Iugoslavii urmare a conflictului izbucnit între sârbi, croați și musulmani.

Date fiind ororile săvârșite, *Consiliul de Securitate al O.N.U.*, prin rezoluția nr. 764 din 13 iulie 1992 atrăgea atenția ca toate părțile aflate în conflict să se conformeze obligațiilor asumate potrivit dreptului internațional umanitar și că persoanele care comit sau ordonă să se comită încălcări grave ale Convențiilor de la Geneva sunt direct răspunzătoare pentru aceste încălcări.

După această Rezoluție, au urmat altele, și anume Rezoluția nr. 771 din 13 august 1992, care a reafirmat și dezvoltat cele cuprinse în rezoluția anterioară, precum și Rezoluția nr. 780 din 6 octombrie 1992, prin care se dispunea formarea de către secretarul general al O.N.U. a unei comisii de experți care să analizeze datele furnizate de Iugoslavia asupra încălcărilor grave și să întocmească un raport.

Studiile efectuate de secretarul general pentru crearea unui asemenea tribunal au evidențiat existența unor probleme deosebit de complexe și de o natură foarte variată, semnalate ca atare de guvernele consultate, de organizațiile internaționale neguvernamentale și de experți.

O primă problemă au constituit-o înseși bazele juridice ale constituirii unui tribunal internațional special și anume dacă un asemenea

organism judiciar ar putea fi creat printr-o rezoluție a Consiliului de Securitate, organ eminent politic, fără atribuții legate de problemele jurisdicționale.

Calea normală din punct de vedere juridic pentru constituirea tribunalului trebuie să fie cea a încheierii unui tratat între state, care să fie în prealabil negociat de un for internațional adecvat (Adunarea generală a O.N.U. sau o conferință internațională specială), apoi supus semnării și ratificării. Acest parcurs firesc ar avea avantajul unei abordări și examinări detaliate a tuturor problemelor ce se ridică în legătură cu

ce se ridică în legătură cu stabilirea tribunalului și ar permite statelor participante să-și exercite voința lor suverană, în special dacă ele doresc sau nu să devină părți la tratatul respectiv. În practica relațiilor internaționale de până acum s-a dovedit, însă, că toate încercările de acest fel au fost sortite eșecului sau amânării sine die.

Avându-se în vedere caracterul de urgență al constituirii Tribunalului, s-a considerat că abordarea respectivă, chiar dacă ar fi fost încununată de succes, ar fi avut dezavantajul unei perioade îndelungate pentru transpunerea sa în practică, precum și al nesiguranței că s-ar putea obține numărul necesar de ratificări pentru intrarea în vigoare a acestuia sau că printre statele care îl ratifică s-ar afla și acelea care să facă tratatul ineficient.

În Raportul întocmit de către Secretarul General al O.N.U., înființarea Tribunalului Internațional ad-hoc printr-o rezoluție a Consiliului de Securitate, se justifică prin următoarele argumente:

- ▶ încălcările grave ale dreptului umanitar pe teritoriul Fostei Iugoslavii constituie o amenințare la adresa păcii și securității internaționale;
- ▶ răspunderea individuală a celor care au săvârșit crime, asupra căreia Consiliul de Securitate a avertizat în repetate rânduri;
- ▶ stabilirea unui Tribunal Internațional ar contribui la îndeplinirea scopului de a pune capăt unor asemenea crime (rol preventiv), la luarea unor măsuri efective pentru aducerea în fața justiției a persoanelor răspunzătoare (rol punitiv) și ar contribui la restabilirea și menținerea păcii;
- ▶ instituirea Tribunalului s-ar încadra în categoria măsurilor bazate pe forță, în conformitate cu Capitolul VII al Cartei O.N.U.;
- ▶ Tribunalul Internațional, având un caracter judiciar, ar trebui să-și exercite atribuțiile în mod independent de considerațiile politice, fără a se afla sub controlul Consiliului de Securitate, cu privire la îndeplinirea funcțiilor sale judiciare;
- ▶ Consiliul de Securitate nu creează pentru Tribunalul Internațional norme de drept material pe care să le aplice, acestea fiind cele din Dreptul Internațional actual.

Studiul Secretarului General a relevat și alte aspecte deosebit de complexe, ce-și păstrează în continuare actualitatea, legate de accep-

stabilirea tribunalului și ar permite statelor participante să-și exercite voința lor suverană, în special dacă ele doresc sau nu să devină părți la tratat. În practica relațiilor internaționale de până acum s-a dovedit, însă, că toate încercările de acest fel au fost sortite eșecului sau amânării sine die.

Avându-se în vedere caracterul de urgență al constituirii tribunalului, s-a considerat că abordarea respectivă, chiar dacă ar fi fost încununată de succes, ar fi avut dezavantajul unei perioade îndelungate pentru transpunerea în practică, precum și al nesiguranței că s-ar putea obține numărul necesar de ratificări pentru intrarea în vigoare sau că printre statele ratificatoare s-ar afla și acelea care să facă tratatul eficient.

În raportul întocmit de secretarul general al O.N.U.¹⁴⁾ înființarea tribunalului internațional ad-hoc printr-o rezoluție a Consiliului de Securitate se justifică cu următoarele argumente:

▶ încălcările grave ale dreptului umanitar pe teritoriul fostei Iugoslavii constituie o amenințare la adresa păcii și securității internaționale;

▶ răspunderea individuală a celor ce au săvârșit crime, asupra careia Consiliul de Securitate a avertizat în repetate rânduri în legătură cu situația din fosta Iugoslavie;

▶ stabilirea unui tribunal internațional ar contribui la îndeplinirea scopului de a pune capăt unor asemenea crime (rol preventiv), la luarea unor măsuri efective pentru aducerea în justiție a persoanelor răspunzătoare (rol punitiv) și ar contribui la restabilirea și menținerea păcii;

▶ instituirea tribunalului s-ar încadra în categoria măsurilor bazate pe forță în conformitate cu Capitolul VII al Cartei O.N.U.;

▶ tribunalul internațional, având un caracter judiciar, ar trebui să-și exercite atribuțiile independent de considerații politice, fără a se afla sub controlul Consiliului de Securitate cu privire la îndeplinirea funcțiilor sale judiciare;

▶ Consiliul de Securitate nu creează pentru tribunalul internațional norme de drept material pe care să le aplice, acestea fiind cele din dreptul internațional actual.

Studiul secretarului general a relevat și alte aspecte deosebit de

tarea sau neacceptarea de către state, a extrădării propriilor cetățeni pentru a fi judecați de Tribunalul Internațional sau pentru executarea în alte state a pedepselor; de măsurile privind stabilirea persoanelor vinovate și cercetarea lor prealabilă, inclusiv de forțele polițienești ce pot fi antrenate la aceasta; de raportul dintre Tribunalul Internațional și tribunalele interne, dintre legislația internațională și cea internă referitoare la faptele imputate; de faptul dacă tribunalul va fi capabil să-i judece pe toți criminalii etc.

În același timp s-au ridicat și alte probleme, cum ar fi aceea a caracterului selectiv al tribunalului ad-hoc, întrucât s-au comis crime la fel de atroce ca în Fosta Iugoslavie și în alte țări în care au avut loc conflicte armate sau problema legii aplicabile, întrucât Protocolul al II-lea de la Geneva din anul 1977 referitor la conflictele armate interne nu cuprinde mențiuni exprese referitoare la pedepsirea crimelor de război și a crimelor contra umanității.

Pe de altă parte însă, era evident faptul că întârzierea constituirii mecanismului judiciar ar fi dus la compromiterea acestuia, iar rămânerea în continuare nepedepsită a crimelor săvârșite ar aduce deservicii mari implementării normelor dreptului umanitar și ar încuraja asemenea fapte și în viitor.

Pe baza Raportului Secretarului General al O.N.U., Consiliul de Securitate a adoptat *Rezoluția nr. 808 din 22 februarie 1993*, prin care se hotără înființarea unui Tribunal Internațional, iar Secretarul General era rugat să prezinte propuneri concrete și opțiuni adecvate pentru implementarea rapidă și efectivă a acestei hotărâri, ținând seama și de sugestiile prezentate de statele membre ale O.N.U.

A. Tribunalul Penal Internațional pentru Fosta Iugoslavie

Pe baza unor asemenea propuneri și a studiului efectuat de către Secretarul General al ONU, privind înființarea unui Tribunal Internațional, luând cunoștință de numeroasele aspecte juridice și politice pe care le implică instituirea unei asemenea instanțe, Consiliul de Securitate, prin *Rezoluția nr. 827 din 25 mai 1993*, a decis „înființarea unui Tribunal Penal Internațional pentru judecarea persoa-

complexe, ce-și păstrează în continuare actualitatea lor, legate de acceptarea sau neacceptarea de către state, în baza constituțiilor lor, a extrădării propriilor cetățeni pentru a fi judecați de tribunalul internațional sau pentru executarea în alte state a pedepselor; de măsurile privind stabilirea persoanelor vinovate și cercetarea lor prealabilă, inclusiv de forțele polițienești ce pot fi antrenate la aceasta; de raportul dintre tribunalul internațional și tribunalele interne, dintre legislația internațională și cea internă privitoare la faptele imputate, de faptul dacă tribunalul va fi capabil să judece pe toți criminalii etc.

În același timp, s-au ridicat și alte probleme, cum ar fi aceea a caracterului selectiv al tribunalului ad-hoc, întrucât s-au comis crime la fel de atroce ca în fosta Iugoslavie și în alte țări în care au avut loc conflicte armate, sau privind legea aplicabilă, pentru că Protocolul al II-lea de la Geneva din 1977 referitor la conflictele armate interne nu cuprinde mențiuni exprese referitoare la pedepsirea crimelor de război și a crimelor contra umanității.

Pe de altă parte, însă, era evident că întârzierea constituirii mecanismului judiciar ar fi dus la compromiterea acestuia, iar rămânerea în continuare nepedepsită a crimelor săvârșite ar aduce deservicii mari implementării normelor dreptului umanitar și ar încuraja asemenea fapte și în viitor.

D. Diaconu, *Curtea Penală Internațională, Istorie și realitate, 1999, Editura All Beck*

Pe baza raportului secretarului general al O.N.U., Consiliul de Securitate a adoptat *Rezoluția nr. 808 din 22 februarie 1993*, prin care se hotără înființarea unui tribunal internațional, iar secretarul general era rugat să prezinte propuneri concrete și opțiuni adecvate pentru implementarea rapidă și efectivă a acestei hotărâri, ținând seama și de sugestiile prezentate de statele membre ale O.N.U.

Pe baza unor asemenea propuneri și studiul efectuat de secretarul general al O.N.U., privind înființarea unui tribunal internațional, luând cunoștință de numeroasele aspecte juridice și politice ce implica instituirea unei asemenea instanțe, Consiliul de securitate prin *Rezoluția nr. 827 din 25 mai 1993* a decis „stabilirea unui tribunal internațional pentru scopul unic de a pedepsi persoanele responsabile de violări grave ale dreptului umanitar,

nelor prezumate responsabile de violări grave ale Dreptului Umanitar Internațional, comise pe teritoriul Fostei Republici Socialiste Federative Yugoslavia, începând cu data de 1 ianuarie 1991”.

Totodată, prin această rezoluție a fost stabilit și Statutul Tribunalului Internațional pentru Fosta Yugoslavie. Acesta a fost constituit ca organ subsidiar al Consiliului de Securitate, în virtutea articolului 29 din Carta O.N.U.

Potrivit Statutului, Tribunalul Internațional era compus inițial din 11 judecători, aleși pe o perioadă de 4 ani, cu dreptul de a fi realeși de către Adunarea Generală a O.N.U., la propunerea Consiliului de Securitate, de pe o listă de 22-23 de persoane, întocmită de către Secretarul General pe baza nominalizărilor făcute de statele interesate, care puteau prezenta câte doi candidați de naționalitate diferită, conform unor criterii care să garanteze competența și obiectivitatea acestora. Dacă la început cei 11 judecători erau repartizați în

persoanele responsabile de violări grave ale dreptului umanitar, comise pe teritoriul fostei Iugoslavii, între 1 ianuarie 1991 și o dată ce urmează a fi stabilită de Consiliul de Securitate la restabilirea păcii”.

Totodată prin această rezoluție a fost stabilit și statutul Tribunalului internațional pentru fosta Iugoslavie.

Potrivit Statutului, Tribunalul internațional, al cărui sediu este stabilit la Haga, este compus din 11 judecători, aleși pe o perioadă de 4 ani, cu dreptul de a fi realeși, de Adunarea Generală a O.N.U., la propunerea Consiliului de Securitate, de pe o listă de 22-23 persoane, întocmită de secretarul general pe baza nomi-

nalizărilor făcute de către statele interesate, care pot prezenta câte doi candidați de naționalitate diferită, conform unor criterii care să garanteze competența și obiectivitatea acestora. Cei 11

Competența *ratione personae* a Tribunalului este limitată la persoanele fizice, autori, coautori, complici și instigatori, care au comis violări grave ale dreptului internațional, fără a se prevedea inculparea unor grupuri instituționalizate.

Potrivit Statutului, Tribunalul Internațional pentru Fosta Iugoslavie aplică normele Dreptului Internațional Umanitar, care fac parte în mod neîndoielnic din dreptul cutumiar, pentru a nu se contesta anumite norme ale convențiilor scrise la care unele state nu sunt părți.

Spre deosebire de Tribunalul de la Nürenberg, competențele sale se întind inclusiv la cazuri de crime săvârșite în condiții de conflict intra-statal, nu numai în condiții de conflicte internaționale.

Procedura Tribunalului este publică, potrivit articolelor 21 și 22 ale Statutului. Articolul 21 recunoaște acuzatului toate garanțiile judiciare prevăzute de Pactul referitor la Drepturile Civile și Politice, adoptat în anul 1966.

Hotărârile adoptate de Camerele de Primă Instanță sunt supuse apelului în fața Camerei de Apel a Tribunalului, la sesizarea Procurorului sau a Comandantului, numai pentru eroare de drept și eroare de fapt. Camera de Apel poate confirma, casa sau revizui hotărârea Camerelor de Primă Instanță. Inspirându-se din evoluțiile actuale ale reglementărilor internaționale, care tind a aboli pedeapsa cu moartea, Statutul nu prevede decât pedepse cu închisoarea la individualizarea cuantumului pedepsei, tribunalul trebuind să recurgă la practica generală privind pedeapsa închisorii a tribunalelor locale de pe teritoriul Fostei Iugoslavii, deci la normele aplicabile pe teritoriul unde s-au comis infracțiunile. Odată cu stabilirea pedepsei, Tribunalul este abilitat să decidă și restituirea către proprietarii legitimi a oricăror bunuri și valori dobândite în mod ilegal de către persoanele condamnate.

Pedeapsa închisorii se execută într-un stat desemnat de către Tribunalul Internațional, de pe o listă a statelor membre ale O.N.U., care au indicat Consiliului de Securitate voința lor de a accepta persoanele condamnate, potrivit regimului aplicat în statul respectiv.

Competența după persoane a tribunalului este limitată la persoanele fizice, autori, coautori, complici și instigatori, care au comis violări grave ale dreptului internațional, fără a se prevedea inculparea unor grupuri instituționalizate (art.6-7).

Potrivit Statutului, Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie aplică normele dreptului internațional umanitar care fac parte neîndoielnic din dreptul cutumiar, pentru a nu se contesta anumite norme ale convențiilor scrise la care unele state nu sunt părți.

Procedura Tribunalului este publică, potrivit art.21 și 22 al Statutului. Art.21 recunoaște acuzatului toate garanțiile judiciare prevăzute de Pactul referitor la drepturile civile și politice din 1966.

Hotărârile date de camerele de primă instanță sunt supuse recursului în fața Camerei de apel a Tribunalului, la sesizarea procurorului sau a condamnatului, numai pentru eroare într-o problemă de drept și eroare asupra faptelor stabilite. Camera de apel poate confirma, casa sau revizui hotărârea camerelor de primă instanță (art.25).

Inspirându-se din evoluțiile actuale ale reglementărilor internaționale care tind a aboli pedeapsa cu moartea, Statutul nu prevede decât pedepse cu închisoarea, la individualizarea cuantumului pedepsei tribunalul trebuind să recurgă la practica generală privind pedeapsa închisorii a tribunalelor locale de pe teritoriul fostei Iugoslavii, deci la normele aplicabile pe teritoriul unde s-au comis infracțiunile. Odată cu pedeapsa, tribunalul este abilitat să decidă și restituirea către proprietarii legitimi a oricăror bunuri și valori dobândite ilegal de către persoanele condamnate (art.24).

Pedeapsa închisorii se execută într-un stat desemnat de Tribunalul internațional de pe o listă a statelor membre ale O.N.U., care au indicat Consiliului de Securitate voința lor de a accepta

persoanele condamnate, potrivit regimului aplicat în statul respectiv (articolul 27). Statele respective au dreptul să acorde și grațierea, însă sub controlul Tribunalului internațional (articolul 28).

Statele în cauză au dreptul să acorde și grațierea, însă sub controlul Tribunalului Internațional.

Statele membre ale O.N.U. sunt obligate să coopereze și să acorde asistență juridică Tribunalului Internațional, în vederea identificării și căutării persoanelor vinovate, producerii de dovezi, expedierii documentelor și îndeosebi arestării și aducerii în fața Tribunalului a persoanelor împotriva cărora s-a emis mandat de arestare sau de aducere.

Tribunalul Internațional Penal pentru Fosta Yugoslavie, instanță care își exercită și în prezent funcțiile sale de aducere în fața justiției a persoanelor răspunzătoare de încălcările grave ale dreptului umanitar pe teritoriul Fostei Yugoslavii, în pofida numeroaselor critici privind ființarea, organizarea și funcționarea sa, așa cum am arătat, reprezintă un pas important, atât în demersul consecvent al comunității internaționale în vederea tragerii la răspundere penală a

Statele membre ale O.N.U. sunt obligate să coopereze și să acorde asistență juridică tribunalului internațional pentru identificarea și căutarea persoanelor vinovate, producerea de dovezi, expedierea documentelor și îndeosebi pentru arestarea și aducerea în fața tribunalului a persoanelor împotriva cărora s-a emis mandat de arestare sau de aducere (articolul 29).

Tribunalul internațional penal pentru fosta Iugoslavie, instanță ce-și exercită și-n prezent funcțiile sale de aducere în justiție a persoanelor răspunzătoare de încălcările grave ale dreptului umanitar pe teritoriul fostei Iugoslavii, în pofida numeroaselor critici privind ființarea, organizarea și funcționarea sa, reprezintă un pas important în demersul consecvent al comunității internaționale pentru tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor "pre-

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 115

tuturor persoanelor „prezuate responsabile” de crime, respectiv, reprezentanți politici cu putere de decizie, comandanți de diferite ierarhii și subordonați sau simpli executanți, cât și în „bătătorirea

Tribunalul Internațional pentru Fosta Iugoslavie a servit, de altfel și ca model pentru înființarea ulterioară a unui tribunal internațional penal ad-hoc, respectiv, a *Tribunalului Internațional Penal pentru Rwanda*.

D. Diaconu, Curtea Penală Internațională, Istorie și realitate, **1999**, *Editura All Beck*

Pagina 14

pentru tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor „prezuate responsabile” de crime și anume: reprezentanți politici cu putere de decizie, comandanți de diferite ierarhii și subordonați sau simplii executanți.

Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie a servit de altfel ca model pentru înființarea ulterioară a unui tribunal internațional penal ad-hoc și anume Tribunalul internațional penal pentru Ruanda.

Rezoluția de instituire nu menționa un sediu al Tribunalului, acesta urmând a se stabili ulterior tot de către Consiliul de Securitate, însă preciza că un oficiu al Tribunalului era obligatoriu să funcționeze pe teritoriul Rwandei.

Tribunalul avea o organizare și principii de funcționare similare cu cele ale Tribunalului Internațional pentru Fosta Iugoslavie, în ceea ce privește atât competența sa, statutul judecătorilor, procedura de judecată, răspunderea individuală a făptuitorilor, garanțiile procesuale pentru inculpați, cât și cooperarea și asistența judiciară datorată de statele membre ale O.N.U. pentru identificarea, arestarea și anchetarea persoanelor învinuite de săvârșirea unor crime.

În ceea ce privește competența *ratione personae*, Tribunalul era abilitat să judece, pe de o parte, persoanele, indiferent de calitatea și cetățenia acestora, care au comis crime legate de războiul fratricid pe teritoriul Rwandei, iar pe de altă parte, persoanele, cetățeni ai statului rwandez, care au comis acte de genocid sau alte crime pe teritoriul statelor vecine Rwandei, în perioada conflictului armat indicat în titulatura acestui Tribunal, respectiv, 1 ianuarie - 31 decembrie 1994.

Statutul prevedea o competență prelevantă a Tribunalului Internațional față de orice altă instanță care ar judeca fapte de natura celor menționate, săvârșite în limitele teritoriale stabilite, principiul *non bis in idem* aplicându-se în mod absolut, în ceea ce privește hotărârile Tribunalului Internațional și în mod relativ, pentru hotărârile date de tribunalele naționale, în sensul că persoanele judecate de acestea ar fi putut fi rejudecate de Tribunalul Internațional, dacă hotărârile pronunțate în ceea ce-i privește se refereau la fapte caracterizate ca fiind crime de drept comun ori dacă judecata în fața unui tribunal național nu a fost imparțială, a fost angajată doar cu scopul de a-l salva pe inculpat de la răspunderea penală internațională sau nu s-a desfășurat cu diligența necesară.

Sentința Tribunalului Internațional putea fi atacată cu apel pentru eroare de fapt sau de drept și supusă revizuirii pentru motive specifice acestei căi de atac.

Pedeapsa aplicată de Tribunal nu putea fi decât închisoarea pe termen determinat, ale cărei limite se apreciau în raport de practica generală privind pedepsele privative de libertate a tribunalelor din

vecine între 1 ianuarie 1994 - 31 decembrie 1994". Rezoluția nu menționează un sediu al Tribunalului, acesta urmând a se stabili ulterior tot de către Consiliul de Securitate, însă precizează că un oficiu al Tribunalului este obligatoriu să funcționeze pe teritoriul Rwandei.

Tribunalul are o organizare și principii de funcționare similare cu cele ale Tribunalului internațional pentru fosta Iugoslavie, în ceea ce privește atât componenta sa, statutul judecătorilor, procedura de judecată, răspunderea individuală a făptuitorilor, garanțiile procesuale pentru inculpați, cât și cooperarea și asistența judiciară datorată de statele membre ale O.N.U., pentru identificarea, arestarea și anchetarea persoanelor învinuite de săvârșirea unor crime.

În ceea ce privește competența, Tribunalul este abilitat să judece pe de o parte persoanele, indiferent de calitatea și cetățenia acestora, care au comis crime legate de războiul fratricid pe teritoriul Rwandei, iar pe de altă parte persoanele, cetățeni ai statului rwandez, care au comis acte de genocid sau alte crime pe teritoriul statelor vecine Rwandei, în perioada conflictului armat indicat în titulatura acestui Tribunal, 1 ianuarie - 31 decembrie 1994.

Statutul prevede o competență prelevantă a Tribunalului Internațional, față de orice altă instanță, care ar judeca fapte de natura celor menționate săvârșite în limitele teritoriale stabilite, principiul *non bis in idem* aplicându-se în mod absolut în ceea ce privește hotărârile Tribunalului Internațional și în mod relativ pentru hotărârile date de tribunalele naționale, în sensul că persoanele judecate de acestea vor putea fi rejudecate de Tribunalul Internațional, dacă hotărârile pronunțate în ceea ce-i privește se referă la fapte caracterizate ca fiind crime de drept comun, ori dacă judecata în fața unui tribunal național nu a fost imparțială, a fost angajată doar cu scopul de a-l salva pe inculpat de la răspunderea penală internațională sau nu s-a desfășurat cu diligența necesară.

Sentința Tribunalului Internațional poate fi atacată cu apel pentru erori de fapt sau de drept și supusă revizuirii pentru motive specifice acestei căi de atac.

Pedeapsa aplicată de tribunal nu poate fi decât închisoarea pe termen determinat, ale cărei limite se apreciază în raport de practica generală privind pedepsele privative de libertate a tribunalelor din Ruanda. Ea se execută pe teritoriul Rwandei sau al oricărui

Rwanda. Ea se execută pe teritoriul Rwandei sau al oricărui stat care și-a exprimat voința de a accepta persoane condamnate de către Tribunal. Grațierea sau comutarea pedepsei se putea face numai de către Președintele Tribunalului, cu consultarea celorlalți judecători, la propunerea autorităților statului pe teritoriul căruia aceasta se execută.

Președintele Tribunalului Internațional pentru Rwanda trebuie să prezinte anual Consiliului de Securitate și Secretarului General al O.N.U., un raport asupra activității desfășurate de instanță.

Și Tribunalul Penal Internațional pentru Rwanda (ca și Tribunalul Internațional pentru Fosta Iugoslavie) este în actualitate, el fiind tot o soluție a momentului - cu inerentele ei lacune - pentru a responsabiliza autorii crimelor de genocid sau a gravelor violări ale Dreptului Internațional Umanitar, săvârșite pe teritoriul Rwandei.

lica generală privind pedepsele privative de libertate a tribunalelor din Ruanda. Ea se execută pe teritoriul Ruandei sau al oricărui stat care și-a exprimat voința de a accepta persoane condamnate de către Tribunal. Grațierea sau comutarea pedepsei se poate face numai de către președintele tribunalului, cu consultarea celorlalți judecători, la propunerea autorităților statului pe teritoriul căruia aceasta se execută.

Președintele Tribunalului internațional pentru Ruanda trebuie să prezinte anual Consiliului de Securitate și Secretarului general al O.N.U. un raport asupra activității desfășurate de instanță.

Și acest Tribunal penal internațional pentru Ruanda, ca și Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie, este în actualitate, el fiind o soluție tot a momentului - cu inerentele ei lacune - pentru a responsabiliza pe autorii crimelor de genocid sau a gravelor violări ale dreptului internațional umanitar săvârșite pe teritoriul Ruandei.

Astfel, în calitate sa de Președinte al Asociației de Drept Penal, reputatul jurist Vespasian Pella a întocmit în anul 1928 un proiect de Statut al unui Tribunal Penal Internațional, Statut pe care Asociația l-a aprobat. Acesta prevedea crearea unei Camere Penale în cadrul Curții Permanente Internaționale de Justiție, din cadrul Societății Națiunilor.

Totodată, în anul 1935, Vespasian Pella, în calitate de raportor, a întocmit planul unui cod represiv mondial, plan ce includea și proiectul de Statut din anul 1928, vizând crearea unei Camere Criminale în cadrul Curții Permanente Internaționale de Justiție.

Meritele lui Vespasian Pella privind crearea unei Curți Criminale Internaționale și a unui cod represiv mondial au fost unanim recunoscute în lume, „el fiind cel care a aruncat scânteia creatoare”, așa cum afirma Jean Graven, Președinte al Asociației Internaționale de Drept Penal, rector al Universității din Geneva.

De altfel, eforturile lui Vespasian Pella s-au concretizat prin adoptarea la data de 16 noiembrie 1937, o dată cu Convenția asupra Prevenirii și Reprimării Terorismului, a Convenției privind crearea unei Curți Penale Internaționale. Așa cum menționam mai sus, rolul

În calitate sa de președinte al Asociației de drept penal, reputatul jurist român Vespasian Pella a întocmit în 1928 un proiect de Statut al unui tribunal penal internațional, statut pe care Asociația l-a aprobat. Acest Statut prevedea crearea unei camere criminale în sânul Curții Permanente de Justiție Internațională, din cadrul Societății Națiunilor.

În 1935 Vaspasian Pella, în calitate de raportor, a întocmit planul unui cod represiv mondial, plan ce includea și proiectul de statut din 1928 vizând crearea unei camere criminale în cadrul Curții Permanente de Justiție Internațională.

Meritele lui Vespasian Pella privind crearea unei curți criminale internaționale și a unui cod represiv mondial au fost unanim

recunoscute în lume, el fiind cel care a aruncat scânteia creatoare, așa cum spunea Jean Graven, președinte al Asociației Internaționale de Drept Penal, rector al Universității din Geneva.

De altfel eforturile lui Vespasian Pella s-au concretizat prin adoptarea la 16 noiembrie 1937, odată cu Convenția asupra prevenirii și reprimării terorismului a "Convenției pentru crearea unei Curți penale internaționale". Rolul Curții era acela de a judeca pe

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 128

Potrivit acestei Convenții, Curtea avea un caracter permanent, ea fiind compusă din 5 membri, juriști cu o competență recunoscută în dreptul penal, care au fost sau erau judecători ai unor instanțe penale naționale ale statelor membre ale Societății Națiunilor.

De asemenea, Convenția preciza, în cele 56 de articole, statutul judecătorilor, organizarea și competența Curții, procedura de judecată, pedepsele ce se puteau aplica, precum și modul de executare a acestora.

D. Diaconu, Curtea Penală Internațională, Istorie și realitate, **1999**, *Editura All Beck*

Pagina 6

Curtea avea un caracter permanent, sediul urmând a fi stabilit la Haga, ea fiind compusă din 5 membri, juriști cu o competență recunoscută în dreptul penal, care au fost sau sunt judecători ai unor instanțe penale naționale ale statelor membre ale Societății Națiunilor.

Convenția preciza în cele 56 de articole statutul judecătorilor, organizarea și competența Curții, procedura de judecată, pedepsele ce se pot aplica, executarea acestora.

Pagina 129

Pe parcursul timpului, așa cum vom vedea, două mari probleme - în mod evident, conexe - vor condiționa evoluția și acceptarea

Pagina 130

justiției penale internaționale: pe de o parte, necesitatea de a defini cu exactitate crimele internaționale ce urmau a fi supuse jurisdicției Curții, iar pe de altă parte, o corectă delimitare a prerogativelor statelor în această materie, de prerogativele pe care urma să le dobândească jurisdicția penală internațională. Ambele probleme vor pricinui, desigur, vii dezbateri, exprimându-se puncte de vedere dintre cele mai contradictorii.

Va fi necesar să se stabilească, deci, cu exactitate, în mod preliminar, ce fapte vor fi judecate de către un eventual tribunal internațional, multă vreme această discuție fiind subordonată distincției între infracțiunile „politice” și infracțiunile de drept comun.

Pe de altă parte, așa cum am arătat deja, recunoașterea unei jurisdicții penale internaționale și implicit, acceptarea de către un stat de a remite pe propriii cetățeni acelei instanțe penale internaționale, a fost întotdeauna privită cu suspiciune de către state, dintr-un dublu motiv: pe de o parte, deoarece într-o viziune autarhică asupra prerogativelor suverane ale statelor, recunoașterea jurisdicției internaționale echivala cu un transfer de suveranitate, pe de altă parte, prin aceea că statele considerau o jurisdicție internațională ca fiind lipsită de obiectivitate în ceea ce privește faptele unor cetățeni din diverse state, pe care ar urma să-i judece, interesele generale de represiune prevalând asupra garanțiilor procesuale.

Toate aceste elemente, privite în ansamblul lor, vor acționa în decursul timpului cu o intensitate mai mică sau mai mare, producând

Având în vedere experiența Tribunalului militar *ad-hoc* de la Nürnberg și Tokio, în cadrul celei mai cuprinzătoare organizații mondiale de apărare a păcii - ONU, înființată imediat după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, s-a luat inițiativa creării unei instanțe internaționale permanente.

Lumea dorea o instanță internațională creată în timp de pace, departe de tumultul războiului, pentru a nu se răsfrânge în activitatea

Pagina VIII

Pe parcursul timpurilor, două mari probleme - evident, conexe - au condiționat evoluția și acceptarea justiției penale internaționale: pe de o parte, necesitatea de a defini cu exactitate crimele internaționale ce urmau a fi supuse jurisdicției Curții, iar pe de altă parte, o corectă delimitare a prerogativelor statelor în această materie, de prerogativele pe care urma să le capete jurisdicția penală internațională. Ambele probleme au pricinuit, desigur, vii dezbateri, exprimându-se puncte de vedere dintre cele mai contradictorii. Era necesar să se stabilească, deci, cu exactitate, în mod preliminar, ce anume fapte urmau să fie judecate de către un eventual tribunal internațional, multă vreme această discuție fiind subordonată distincției între infracțiunile „politice” și infracțiunile de drept comun.

Pe de altă parte, așa cum am arătat deja, recunoașterea unei jurisdicții penale internaționale, acceptarea de către un stat de a remite pe proprii săi cetățeni unei instanțe penale internaționale a fost întotdeauna privită cu suspiciune de state dintr-un dublu motiv: pe de o parte, deoarece într-o viziune autarhică asupra prerogativelor suverane ale statelor, recunoașterea jurisdicției internaționale echivala cu un transfer de suveranitate, pe de altă parte, prin aceea că statele considerau o jurisdicție internațională ca fiind lipsită de obiectivitate în ceea ce privește faptele unor cetățeni din diverse state, pe care ar urma să-i judece, interesele generale de represiune prevalând asupra garanțiilor procesuale.

Toate aceste elemente, privite în ansamblul lor, au acționat - în decursul timpului - cu o intensitate mai mică sau mai mare, determinând ca zeci de ani de zile problema Curții Penale Internaționale să constituie numai un obiect de studiu.

Pagina 27

Având în vedere experiența Tribunalului militar *ad-hoc* de la Nürnberg și Tokio, în cadrul celei mai cuprinzătoare organizații mondiale de apărare a păcii înființată imediat după terminarea celui de-al doilea război mondial - O.N.U. - s-a luat inițiativa creării unei instanțe internaționale permanente.

Lumea dorea o instanță internațională creată departe de tumultul războiului, în timp de pace pentru a nu se răsfrânge în activitatea ei, aura învingătorilor, instanță în care legea odată

ei aura învingătorilor; dorea o instanță în care legea, o dată stabilită pentru instrumentarea și sancționarea celor mai grave crime internaționale, să fie aplicată în mod egal și imparțial, pentru toate părțile responsabile, indiferent de momentul istoric în care se săvârșea crima: pace sau război.

În acest sens, așa cum am menționat mai sus, Adunarea Generală a ONU a mandatat organismul său specializat, respectiv Comisia de Drept Internațional, să redacteze în paralel două proiecte, și anume: Proiectul unei jurisdicții criminale internaționale și Proiectul crimelor contra păcii și securității umanității.

Deși aceste proiecte au fost elaborate de Comisia de Drept Internațional în anul 1953, respectiv 1954, totuși abordarea lor a trecut pe plan secundar în cadrul preocupărilor Organizației Națiunilor Unite, dezbaterile lor fiind amânate *sine die*.

Momentul conflictului din Yugoslavia, izbucnit în această zonă explozivă a Balcanilor în anul 1989, readucând în memoria colectivă crimele și atrocitățile comise cu aproape 50 de ani în urmă, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, va impulsiona comunitatea internațională să se gândească cu adevărat serios și responsabil la traducerea în viață a acestor două proiecte.

Astfel, așa cum vom nota în continuare, prin Rezoluția nr. 47-33 din data de 25 noiembrie 1992, Adunarea Generală a ONU va împuternici Comisia de Drept Internațional să elaboreze un Proiect de Statut al Curții Penale Internaționale. Acest proiect de statut va sta la baza înființării, în anul 1998, a Curții Penale Internaționale, proiect în care vor fi încorporate crimele ce țin de competența Curții.

a) În Proiectul Statutului Curții Criminale Internaționale, elaborat de Comisia de Drept Internațional a ONU în anul 1953, se prevedea ca instituirea Curții Penale Internaționale să se realizeze pe baza unei Convenții internaționale care să cuprindă Statutul său, deoarece Curtea urma să fie o instanță jurisdicțională independentă de actuala Curte Internațională de Justiție și de ONU, nefiind un organ al ONU, așa cum era Curtea Internațională de Justiție.

Un element specific îl reprezenta faptul că autoritatea jurisdicțională a Curții nu emana în mod automat din Statut, ci era atribuită de către statele semnatare ale Convenției de instituire a Curții. În consecință, faptul că un stat a recunoscut Statutul Curții nu semnifica

activitatea ei, aura învingătorilor, instanță în care legea o dată stabilită convenită pentru instrumentarea și sancționarea celor mai grave crime internaționale, să fie aplicată în mod egal și imparțial pentru toate părțile responsabile, indiferent de momentul istoric în care se săvârșea crima: pace sau război.

În acest sens Adunarea Generală a O.N.U. a însărcinat organismul său specializat, Comisia de Drept Internațional, să redacteze în paralel două proiecte și anume: Proiectul unei jurisdicții criminale internaționale și Proiectul crimelor contra păcii și securității umanității.

Deși aceste proiecte au fost elaborate de Comisia de drept internațional în anul 1953 și 1954 totuși abordarea lor a trecut pe plan secundar în preocupările Organizației Națiunilor Unite, dezbaterile lor fiind amânate, *sine die*.

Conflictul din Iugoslavia izbucnit în anul 1989, în această zonă explozivă a Balcanilor, readucând în memorie crimele și atrocită-

țile comise cu aproape 50 de ani în urmă, în timpul celui de-al doilea război mondial, a impulsionat comunitatea internațională să se gândească cu adevărat serios și responsabil, la traducerea în viață a acestor proiecte.

Astfel, prin Rezoluția nr. 47-33 din 25 noiembrie 1992, Adunarea Generală a O.N.U. a mandatat Comisia de drept internațional să elaboreze un proiect de statut al Curții penale internaționale.

Acest proiect de statut a stat la baza înființării în 1998 a Curții Penale Internaționale, proiect în care au fost încorporate crimele ce țin de competența Curții.

În Proiectul Statutului Curții Criminale Internaționale elaborat de Comisia de drept internațional a O.N.U. în 1953 se prevedea ca instituirea Curții penale internaționale să se facă pe baza unei Convenții internaționale, care va cuprinde statutul ei, Curtea fiind o instanță jurisdicțională, independentă de actuala Curte Internațională de Justiție și de O.N.U., ea nefiind un organ al O.N.U., așa cum este Curtea Internațională de Justiție.

Un element specific îl reprezenta faptul că autoritatea jurisdicțională a Curții era că ea nu emana în mod automat din Statutul ei, ci îi este atribuită de către statele semnatare ale Convenției de creare a Curții. În consecință, faptul că un stat a recunoscut Statutul Curții nu înseamnă că el a acceptat, în mod automat, jurisdicția sa.

și faptul că el a acceptat în mod automat jurisdicția sa. Această recunoaștere urma să se materializeze fie printr-o convenție specială, fie printr-o clauză a unui acord special sau chiar printr-o declarație distinctă adoptată de statul respectiv.

La baza activității judiciare a Curții urma să stea dreptul internațional public, în special dreptul internațional penal și eventual, dreptul intern al Statelor Părți.

Competența *ratione materiae* a Curții Criminale Internaționale consta în a judeca și pedepsi persoanele vinovate de săvârșirea infracțiunilor internaționale prevăzute în Statutul ei.

Cât privește competența *ratione personae*, aceasta consta în a judeca persoanele fizice acuzate de comiterea unor infracțiuni internaționale și în primul rând, de comiterea crimelor internaționale.

y.u.
Proiectul de Cod al Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii, adoptat în anul 1954, cuprindea, în principiu, conținutul Statutelor Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg și Tokio, fără a mai păstra însă clasificarea crimelor în crime contra păcii.

consecință, faptul că un stat a recunoscut Statutul Curții nu înseamnă că el a acceptat, în mod automat, jurisdicția sa.

Această recunoaștere, urma a se face de către state fie printr-o convenție specială, fie printr-o clauză dintr-un acord special, fie printr-o declarație specială a statului respectiv.

Componenta Curții Criminale Internaționale, *ratione materiae*, era de a judeca și pedepsi persoanele vinovate de săvârșirea infracțiunilor internaționale prevăzute în Statutul ei. Cât privește competența acestei Curți, *ratione personae*, aceasta era aceea de a judeca persoanele fizice bănuite de comiterea unor infracțiuni internaționale, în primul rând a crimelor internaționale.

La baza activității judiciare a Curții urma să stea dreptul internațional public, în special dreptul internațional penal și, eventual, dreptul internațional al statelor.

2. Codul crimelor împotriva păcii și securității omenirii

Proiectul de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii, adoptat în 1954, adoptă în principiu, conținutul statutelor Tribunalului militar internațional de la Nürnberg și Tokio fără a mai

păstra clasificarea crimelor în crime contra păcii, crime de război și crime împotriva umanității, această clasificare reluându-se în principiu sub denumirea de crime contra păcii și securității umanității.

crime de război și crime împotriva umanității, această delimitare reluându-se sub denumirea de crime contra păcii și securității umanității.

Supusă multor critici cu privire la conținut, această primă variantă a Proiectului de Cod împotriva păcii și securității omenirii a fost reluată de Comisia de Drept Internațional din cadrul ONU, întocmindu-se, începând cu anul 1981, o altă variantă a acestui Proiect.

Printre prevederile semnificative ale acestui Proiect de Cod, amintim faptul, că era independentă de dreptul intern, calificarea unei acțiuni sau a unei omisiuni drept crimă împotriva păcii și securității umanității. Faptul că o acțiune sau o omisiune era sau nu pedepsită de dreptul intern, nu avea efect asupra acestei calificări¹¹¹. Se preciza, de asemenea, că „*orice individ care comite o crimă împotriva păcii și securității umanității este responsabil pentru fapta sa și pasibil de pedeapsă*”¹¹²; se prevedea pedepsirea acordării de ajutor, asistență sau mijloace în vederea comiterii unor astfel de crime, precum și participarea la o înțelegere în vederea săvârșirii lor și tentativa¹¹³.

Se reafirma principiul de bază al dreptului internațional penal care prevedea că „*urmărirea angajată asupra unui individ, pentru o crimă împotriva păcii și securității umanității, nu elimină răspunderea de drept internațional a unui stat, pentru un act sau o omisiune care îi este atribuită*”¹¹⁴.

De asemenea, se prevedea că Statul, pe al cărui teritoriu se afla autorul presupus al unei crime împotriva păcii și securității omenirii, era dator să-l judece, fără să-l extrădeze¹¹⁵.

În acest Proiect, era afirmată imprescriptibilitatea crimelor împotriva păcii și securității omenirii¹¹⁶, precum și neretroactivitatea Codului¹¹⁷. Erau reafirmate, de asemenea, regulile potrivit cărora:

¹¹¹ Articolul 2.

¹¹² Articolul 3 pct.1.

¹¹³ Articolul 3 pct. 2 și 3.

¹¹⁴ Articolul 5.

¹¹⁵ Articolul 6 pct.1.

¹¹⁶ Articolul 6.

¹¹⁷ Articolul 10.

păstra clasificarea crimelor în crime contra păcii, crime de război și crime împotriva umanității, această clasificare reluându-se în principiu sub denumirea de crime contra păcii și securității umanității.

Supusă la multiple critici, cu privire la conținut, această primă variantă a Proiectului de Cod a fost reluată de aceeași Comisie de Drept internațional din cadrul O.N.U., întocmindu-se, începând cu anul 1981, o altă variantă a acestui Proiect al unui Cod al crimelor împotriva păcii și securității omenirii.

Printre prevederile mai semnificative ale acestui Proiect de Cod era precizarea că este independentă de dreptul intern calificarea unei acțiuni sau unei omisiuni drept crimă împotriva păcii și securității umanității. Faptul că o acțiune sau o omisiune era sau nu pedepsită de dreptul intern, nu avea efect asupra acestei calificări (articolul 2). Se preciza, de asemenea, că “Orice individ care comite o crimă împotriva păcii și securității umanității este responsabil pentru fapta sa și pasibil de pedeapsă” (articolul 3 pct.1). Se prevedea pedepsirea acordării de ajutor, asistență sau mijloace în vederea comiterii unor astfel de crime, precum și participarea la o înțelegere pentru săvârșirea lor, precum și tentativa. (articolul 3 pct.2 și 3)

Se reafirma principiul de bază al dreptului internațional penal că “urmărirea angajată asupra unui individ pentru o crimă împotriva păcii și securității umanității nu elimină răspunderea de drept internațional al unui stat, pentru un act sau o omisiune care îi este atribuabilă (articolul 5).

De asemenea, se prevedea că statul, pe al cărui teritoriu se afla autorul, presupus al unei crime împotriva păcii și securității omenirii, este dator să-l judece, fără să-l extrădeze (articolul 6 pct.1).

În acest Proiect era afirmată imprescriptibilitatea crimelor împotriva păcii și securității omenirii (articolul 6), precum și neretroactivitatea Codului (articolul 10). Erau reafirmate regulile că ordinul

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 134

ordinul guvernului sau al superiorului ierarhic nu exonerează de răspundere pe autorul unei crime prevăzute în Cod, dacă acesta a avut posibilitatea să nu se conformeze ordinului¹¹⁸; superiorul răspunde, în anumite condiții, pentru crima comisă de subordonați¹¹⁹; autorul unei crime internaționale, chiar dacă are o calitate oficială în statul său, nu este exonerat de răspundere penală¹²⁰.

¹¹⁸ Articolul 11.

¹¹⁹ Articolul 12.

¹²⁰ Articolul 13.

D. Diaconu, Curtea Penală Internațională, Istorie și realitate, **1999**, *Editura All Beck*

Pagina 30

tivitatea Codului (articolul 10). Erau reafirmate regulile că ordinul guvernului sau al superiorului ierarhic nu exonerează de răspundere pe autorul unei crime prevăzute în Cod, dacă acesta a avut posibilitatea să nu se conformeze ordinului (articolul 11), că superiorul răspunde, în anumite condiții, pentru crima comisă de subordonați (articolul 12) și că autorul unei crime internaționale.

Pagina 31

chiar dacă are o calitate oficială în statul său, nu este exonerat de răspundere penală (articolul 13).

Din păcate, progresele notabile pe care dreptul internațional penal le-a realizat în ultimul secol, în domeniul incriminării celor mai grave fapte penale cu caracter internațional, nu au fost însoțite și de realizări corespunzătoare pe planul creării unor instituții judiciare internaționale, care să pună în aplicare normele de drept material consacrate.

În lipsa unei asemenea jurisdicții penale, *sanționarea infracțiunilor internaționale* continuă să fie realizabilă, cu unele excepții limitate și conjuncturale, în cadrul național, de către instanțele penale ale fiecărui stat. *Convențiile internaționale*, prin care se incriminază anumite fapte penale, cuprindeau prevederi potrivit cărora Statele Părți se angajau, în conformitate cu principiul *aut dedere aut judicare*, să-i caute pe autorii respectivelor infracțiuni și să-i pedepsească penal, indiferent de cetățenia acestora sau a victimelor lor; ori de locul unde au fost comise faptele sau în cazul în care nu considerau necesar sau posibil să o facă, să-i extrădeze unui alt stat interesat, precum și să coopereze între ele, astfel ca aceștia să nu rămână nepedepsiți, ele exercitând, în acest mod, o competență universală cu caracter alternativ.

Convențiile internaționale respective nu stabileau însă și reguli de drept judiciar sau procedural, în afara unor dispoziții, destul de sumare, referitoare la obligația respectării de către instanțele jude-

Progresele notabile pe care dreptul internațional penal le-a realizat în ultimul secol în domeniul incriminării celor mai grave fapte penale cu caracter internațional nu au fost însoțite și de realizări corespunzătoare pe planul creării unor instituții judiciare internaționale, care să pună în aplicare normele de drept material consacrate.

În lipsa unei asemenea jurisdicții penale, *sanționarea infracțiunilor internaționale* continuă să fie realizabilă, cu unele excepții limitate și conjuncturale, în cadrul național, de către instanțele penale ale fiecărui stat. *Convențiile internaționale* prin care se incriminează anumite fapte penale cuprind prevederi potrivit cărora statele părți se angajează, în conformitate cu principiul *aut dedere aut judicare*, să caute pe autorii respectivelor infracțiuni și să-i pedepsească penal indiferent de cetățenia acestora sau a victimelor lor; ori de locul unde au fost comise faptele sau, în cazul în care nu consideră necesar sau posibil să o facă, să-i extrădeze unui alt stat interesat, precum și să coopereze între ele, astfel ca aceștia să nu rămână nepedepsiți, ele exercitând în acest mod o competență universală cu caracter alternativ.

Convențiile internaționale respective nu stabilesc, însă, și reguli de drept judiciar sau procedural, în afara unor dispoziții destul de sumare referitoare la obligația respectării de către instanțele judecătorești

către țări naționale a garanțiilor procesuale general recunoscute și comune legislației penale a statelor civilizate.

În baza *convențiilor internaționale, care asigurau protecția umanitară* a victimelor conflictelor armate, Statele Părți s-au angajat să ia toate măsurile legislative sau de altă natură, necesare pentru reprimarea infracțiunilor grave, cu caracter de crime internaționale, definite în cadrul acestora. Astfel, acestea impuneau statelor semnatare, printre altele, trei categorii de obligații: de a incrimina în legislația lor națională faptele grave de încălcare a regulilor umanitare, de a sancționa persoanele care comiteau infracțiuni de această natură și de a asigura anumite garanții de ordin procedural pentru inculpați, referitoare la judecată, dreptul de apărare, căile de recurs sau modul de executare a pedepselor.

Potrivit legislației interne a statelor, *judecarea infracțiunilor de drept internațional penal* era încredințată, în general, instanțelor militare, acolo unde acestea existau, când era vorba de crimele contra păcii și securității omenirii sau de crimele de război și instanțelor civile, în cazul celorlalte infracțiuni, acestea din urmă fiind instanțe ordinare, fie tribunale specializate (pentru genocid sau pentru terorism, de exemplu).

Sanționarea, potrivit jurisdicției naționale, a infracțiunilor incriminate prin convenții internaționale, constituia o modalitate juridică necesară în stadiul de dezvoltare al relațiilor internaționale - existent la acel moment - dar nu și suficientă.

Practica judiciară a dovedit că *lipsa unei jurisdicții internaționale permanente și imparțiale*, competentă să judece toate infracțiunile cu caracter internațional, astfel cum acestea sunt definite și caracterizate prin convențiile respective, constituie o lacună majoră a dreptului internațional actual, cu consecințe extrem de defavorabile pentru comunitatea internațională, în efortul tot mai organizat al acesteia de a controla fenomenul infracțional și de a-i sancționa pe aceia care încalcă normele internaționale.

Dacă în cazul infracțiunilor săvârșite de către persoane particulare, acest inconvenient era, în parte, limitat, prin formele de colaborare internațională instituționalizate în cadrul convențiilor - asistența judiciară, extrădarea, comisiile rogatorii etc. - în cazul celorlalte crime, care constituiau cele mai grave încălcări ale drep-

referitoare la obligația respectării de către instanțele judecătorești naționale a garanțiilor procesuale general recunoscute și comune legislației penale a statelor civilizate.

În baza convențiilor internaționale care asigură protecția umanitară a victimelor conflictelor armate, statele contractante s-au angajat să ia toate măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru reprimarea infracțiunilor grave, cu caracter de crime internaționale, definite în cuprinsul acestora.

impun statelor semnatare, între altele, trei categorii de obligații: de a incrimina în legislația lor națională faptele grave de încălcare a regulilor umanitare, de a sancționa persoanele care comit infracțiuni de această natură și de a asigura anumite garanții de ordin procedural pentru inculpați, referitoare la judecată, dreptul de apărare, căile de recurs sau executarea pedepselor.

Potrivit legislației interne a statelor, judecarea infracțiunilor de drept internațional penal este încredințată, în general, instanțelor militare, acolo unde acestea există, când este vorba de crimele contra păcii și securității omenirii sau de crimele de război, și instanțelor civile în cazul celorlalte infracțiuni, acestea din urmă fiind fie instanțele ordinare, fie tribunale specializate (pentru genocid sau pentru terorism, de exemplu).

Sanționarea potrivit jurisdicției naționale a infracțiunilor incriminate prin convenții internaționale constituie o modalitate juridică necesară în actualul stadiu de dezvoltare a relațiilor internaționale, dar nu și suficientă. Practica judiciară a dovedit că lipsa unei jurisdicții internaționale permanente și imparțiale, competentă să judece toate infracțiunile cu caracter internațional, astfel cum acestea sunt definite și caracterizate prin convențiile respective, constituie o lacună majoră a dreptului internațional actual, cu consecințe extrem de defavorabile pentru comunitatea internațională în efortul tot mai organizat al acesteia de a controla fenomenul infracțional și a sancționa pe cei ce încalcă legalitatea internațională.

Dacă în cazul infracțiunilor săvârșite de către persoane particulare acest inconvenient este în parte limitat prin formele de colaborare internațională instituționalizate în cuprinsul convențiilor (asistența judiciară, extrădarea, comisiile rogatorii etc.), în cazul celorlalte crime, care constituie cele mai grave încălcări ale dreptului internațional,

tului internațional, posibilitatea ca faptele să fie pedepsite de către tribunalele naționale era redusă, dacă nu iluzorie, deoarece asemenea infracțiuni erau, cel mai adesea, inspirate sau ordonate de către guvernele statelor (autorii morali), adevărații lor autori nefiind persoanele particulare.

Este aproape de neconceput ca pentru crimele contra păcii, violările aduse convențiilor internaționale sau pentru crimele împotriva umanității, inclusiv genocidul, statele care patronază asemenea fapte (chiar dacă din umbră) să-și dea acordul ca executanții propriilor ordine să fie aduși în fața tribunalelor naționale, pentru a fi condamnați.

Crearea unei jurisdicții penale internaționale apare, astfel, ca indispensabilă, pentru ca incriminarea infracțiunilor internaționale să nu rămână un simplu demers teoretic și pentru a se evita ca sancționarea celor ce încalcă normele internaționale să depindă în cea mai mare parte de guvernele unor state care inspiră sau patronază asemenea încălcări ori de interese politice conjuncturale, exterioare actului de justiție. Ea condiționează, într-o anumită măsură, existența însăși a dreptului internațional penal și realizarea justiției penale internaționale.

care constituie cele mai grave încălcări ale dreptului internațional, posibilitatea ca faptele să fie pedepsite de către tribunalele naționale este redusă, dacă nu iluzorie, deoarece asemenea infracțiuni sunt cel mai adesea inspirate sau ordonate de către guvernele statelor, adevărații lor autori nefiind persoanele particulare.

Este aproape de neconceput ca pentru crimele contra păcii, violările aduse angajamentelor internaționale sau crimele împotriva umanității, inclusiv genocidul, statele care patronază asemenea fapte,

chiar dacă din umbră, să-și dea acordul ca executanții propriilor ordine să fie aduși în fața propriilor lor tribunale pentru a fi condamnați.¹⁾

Crearea unei jurisdicții penale internaționale apare astfel ca indispensabilă pentru ca incriminarea infracțiunilor internaționale să nu rămână un simplu demers teoretic și pentru a se evita ca sancționarea celor ce încalcă legea internațională să depindă în cea mai mare parte de guvernele unor state care inspiră sau patronază asemenea încălcări ori de interese politice conjuncturale, exterioare actului de justiție. Ea condiționează într-o anumită măsură existența însăși a dreptului internațional penal și realizarea justiției penale internaționale.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 148

Faptul că Statutul Curții Penale Internaționale a fost elaborat inițial de către Comisia de Drept Internațional, după care a fost completat de o Comisie Pregătitoare a Adunării Generale a Națiunilor Unite și finalizat ulterior de către Conferința Diplomatică de la Roma, convocată de Adunarea Generală a ONU, poate să ne

I. Diaconu, The International Criminal Court, A new Stage, **2002**, *Romanian Institute of International Studies Nicolae Titulescu*

Pagina 141

The Statute of the Court was elaborated, in a first version, by the International Law Commission, then was completed by a Preparatory Committee of the General Assembly of the United Nations and finalized by the Rome Conference, convened by the General Assembly.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 149

Așadar, Curtea Penală Internațională este o instituție juridică independentă, dar scopurile pentru care a fost creată sunt strâns relaționate cu cele ale Organizației Națiunilor Unite. Prin definiție, scopurile Curții sunt strâns relaționate cu scopurile Organizației Națiunilor Unite.

Potrivit dispozițiilor art. 2 din Statut, relația dintre Curte și Organizația Națiunilor Unite va fi stabilită printr-un Acord, aprobat de Adunarea Statelor Părți și încheiat apoi de către Președintele Curții, în numele acesteia.

I. Diaconu, The International Criminal Court, A new Stage, **2002**, *Romanian Institute of International Studies Nicolae Titulescu*

Pagina 141

The Court will be an independent judicial body, but the purposes for which it was created are closely connected to those of the United Nations.

The relationship with the United Nations will be established through an agreement to be approved by the Assembly of the States parties and thereafter signed by the President of the Court on its behalf.

În același timp, *Consiliul de Securitate poate solicita Curții suspendarea activității sale pe o perioadă de 12 luni*, dacă acesta adoptă o rezoluție în acest sens. Astfel, nicio anchetă, judecată sau condamnare nu poate fi inițiată sau pusă în executare, conform Statutului, în timpul celor 12 luni ulterioare datei la care Consiliul de Securitate a adresat o asemenea cerere Curții, printr-o rezoluție adoptată în baza capitolului VII al Cartei Națiunilor Unite. De asemenea, *Consiliul poate reînnoi cererea*, în aceleași condiții.

Aceasta este o consecință a prerogativelor Consiliului de Securitate, care, conform dispozițiilor Cartei, poate adopta măsuri obligatorii pentru toate statele membre ale Națiunilor Unite.

Totodată, *Consiliul de Securitate poate obliga un stat*, care nu este parte la Statut, să accepte jurisdicția Curții. De asemenea, el poate determina un stat parte să renunțe la jurisdicția națională cu privire la un anumit caz, în beneficiul jurisdicției Curții.

Consiliul de Securitate este, prin urmare, un pion extrem de important în activitatea Curții. El poate avea, deci, un rol activ și complex în susținerea activității și eficacității Curții, pe de o parte, dar și de încetinire a activității acesteia, pe de altă parte.

Rezultatele și eficacitatea Curții vor depinde de voința politică a statelor de a coopera cu aceasta, atât individual, cât și ca membre ale Organizației Națiunilor Unite. Cooperarea Curții Penale Internaționale cu organele Națiunilor Unite rămâne, așadar, vitală.

4. Modul de funcționare a Curții Penale Internaționale. Aspecte generale

Astfel, pentru funcționarea efectivă a acestei Curți, un **Comitet Pregătitor** a întocmit un **Proiect de Reguli de Procedură și Probațiune** în concordanță cu prevederile Statutului, deosebit de important pentru fixarea în concret a cadrului procesual în care are loc instrumentarea unei cauze aflate în competența Curții.

De asemenea, același **Comitet Pregătitor**, având în vedere nu numai cadrul procesual, dar și crima ce face obiectul dedus judecării, a elaborat un ansamblu de norme destinate definirii „**Elementelor**

At the same time, in recognition of the Council's powers under Chapter VII of the UN Charter, the Statute recognizes that the Security Council may ask for a suspension of proceedings for 12 months, if the Council adopts a resolution to that effect, under the Chapter VII. The request to the Court can be renewed by the Council, under the same conditions.

That is a consequence of the powers of the Security Council, which, under the Charter, can take measures that are binding upon all United Nations member States.

The Security Council may thus have an important role to support the efficiency and the activity of the Court. The Council can oblige a state which is not a party to the Statute, and even a State which is not a member of the United Nations, to accept the jurisdiction of the Court. It can oblige a State to renounce to its national jurisdiction on a case, submitting it to the Court. It can confirm to States parties their obligation to cooperate with the Court, when they fail to do it.

The Council may also suspend any investigation by the Court.

The results and the efficiency of the Court will depend on the will of the States to cooperate with it both individually and as members of the United Nations, as decisive elements of the proceedings, like collecting evidence and surrendering persons to be investigated, cannot be achieved without their assistance, and the cooperation with the United Nations bodies remains necessary from many points of view.

Astfel, pentru înființarea efectivă a acestei Curți, al cărui sediu a fost stabilit efectiv în Olanda, la Haga, un **Comitet pregătitor** va întocmi un **Proiect de reguli de procedură și probațiune** în concordanță cu prevederile Statutului, deosebit de important pentru fixarea în concret a cadrului procesual în care are loc instrumentarea unei cauze de competența Curții.

De asemenea, același **Comitet pregătitor**, având în vedere nu numai cadrul procesual, dar și crima ce face obiectul dedus judecării, va elabora un ansamblu de norme pentru definirea „**Elementelor**

crimelor", care vor sprijini Curtea în interpretarea și definirea crimelor aflate în competența sa, pentru că în textul Statutului se operează mai mult cu o simplă enunțare a acestora.

Organismul abilitat să dispună asupra modificărilor acestui Statut, a amendamentelor ce pot fi propuse și în alte chestiuni ce țin de aplicarea prevederilor lui, este Adunarea Statelor Părți, constituită din reprezentanții fiecărui stat parte.

Așa cum arătăm, intrarea în vigoare a Statutului a avut loc în prima zi din lună, după cea de a 60-a zi de la data depunerii celui de al 60-lea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, la Secretarul General al ONU.

La 7 ani de la intrarea în vigoare a acestui Statut, Secretarul General al ONU va organiza o Conferință de Revizuire pentru a examina orice amendament adus acestuia, revizuire ce se va putea face de către Adunarea Statelor Părți. Astfel, dacă CPI funcționează din

De asemenea, este interesant de subliniat prevederea conform căreia, chiar dacă un Stat devine parte la Statut și acceptă competența Curții de a judeca crimele de genocid, crimele împotriva umanității, crimele de război și crimele de agresiune, totuși, poate declara că, pentru o perioadă de 7 ani de la data intrării în vigoare a acestui Statut pentru Statul respectiv, nu acceptă jurisdicția Curții cu privire la crimele de război, atunci când se presupune că o anumită crimă a fost săvârșită de cetățenii săi sau pe teritoriul său.

Deși crima de agresiune este o crimă aflată în competența Curții, prevăzută în Statut, enumerată în articolul 5 litera d, totuși ea nu mai este concretizată în următoarele articole ale Statutului, așa cum sunt detaliate în diversele lor aspecte celelalte crime: genocidul¹²⁶, crime împotriva umanității¹²⁷, crime de război¹²⁸. Date fiind complexitatea și dimensiunile unei asemenea abordări în text, a elementelor ce

¹²⁶ Art.7.

¹²⁷ Art.8.

¹²⁸ Art.9.

căli, va elabora un ansamblu de norme pentru definirea "Elementelor crimelor", care vor sprijini Curtea în interpretarea și definirea crimelor de competența sa pentru că în textul Statutului se operează mai mult cu o simplă enunțare a acestor crime.

- Organismul abilitat să dispună asupra modificărilor acestui Statut, a amendamentelor ce pot fi propuse și în alte chestiuni ce țin de aplicarea prevederilor lui este Adunarea Statelor Părți la acest Statut constituită din reprezentantul fiecărui Stat Parte.

- Semnarea acestui Statut de statele participante la Conferința diplomatică de la Roma s-a putut face imediat după adoptarea Actului final prin care se consfințește crearea Curții și ulterior până la 17 octombrie 1998, la Roma, iar după această dată Statutul rămâne deschis spre semnare la New York la sediul O.N.U. până la 31 decembrie 2000.

- Intrarea în vigoare a Statutului va avea loc în prima zi din luna după cea de a 60-a zi de la data depunerii celui de al 60-lea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la Secretarul General al O.N.U.

- La 7 ani de la intrarea în vigoare a acestui statut Secretarul general al O.N.U. va organiza o Conferință de revizuire pentru a examina orice amendament adus acestui Statut, revizuire ce se va putea face de către Adunarea Statelor Părți.

De asemenea, este interesant de subliniat prevederea că, chiar dacă un Stat devine parte la Statut și acceptă competența Curții de a judeca crimele de genocid, crimele împotriva umanității, crimele de război și crimele de agresiune, totuși poate declara că, pentru o perioadă de 7 ani de la intrarea în vigoare a acestui Statut pentru Statul respectiv, nu acceptă jurisdicția Curții cu privire la crimele de război atunci când se presupune că o atare crimă a fost săvârșită de cetățenii săi sau pe teritoriul său.

- Deși crima de agresiune este o crimă de competența Curții, prevăzută în Statut, enumerată în articolul 5 la litera d, totuși ea nu mai este concretizată în următoarele articole ale Statutului așa cum sunt concretizate în diversele lor aspecte celelalte crime: genocidul (articolul 7), crime împotriva umanității (articolul 8), crime de război (articolul 9). Dată fiind complexitatea și dimensiunile unei asemenea abordări în text a elementelor ce compun și

compun și definesc crima de agresiune, crimă ce conține, de altfel, toate celelalte crime, același Comitet Pregătitor este îndrituit și la redactarea propunerii pentru definirea și configurarea elementelor de fapt cuprinse în această crimă.

Un alt aspect pe care îl semnalăm este faptul că nu s-a găsit o definiție acceptabilă pentru includerea în Statut a unor crime atât de grave, cum ar fi terorismul și traficul internațional ilicit de droguri.

O altă remarcă ar fi aceea că nu a fost inclusă în Statut obligativitatea neutilizării, de către Statele Părți, a tuturor categoriilor de arme „interzise de dreptul internațional”, considerate „arme criminale”, bomba atomică fiind cel mai sugestiv și cutremurător exemplu în acest sens.

definesc crima de agresiune, crimă ce conține de altfel toate celelalte crime, același Comitet pregătitor, de care s-a făcut vorbire, este îndrituit și la redactarea propunerii pentru definirea și configurarea elementelor de fapt cuprinse în această crimă.

- Un alt aspect pe care îl semnalăm este faptul că nu s-a găsit o definiție acceptabilă pentru includerea în Statut a unor crime atât de grave cum ar fi terorismul și traficul ilicit internațional de droguri.

- O ultimă remarcă ar fi aceea că nu a fost inclusă în Statut obligativitatea nefolosirii de Statele Părți a tuturor categoriilor de arme "interzise de dreptul internațional", considerate "arme criminale", bomba atomică fiind cel mai sugestiv și cutremurător exemplu în acest sens.

Pagina 166

Curtea are competența de a judeca acele crime care au fost săvârșite pe teritoriile Statelor Părți sau care au fost săvârșite de către cetățenii unui asemenea Stat.

Curtea are, de asemenea, competență, atunci când un Stat, care nu este parte la Statut, acceptă jurisdicția Curții asupra crimelor comise pe teritoriul său ori asupra crimelor săvârșite de către un cetățean al său.

Curtea poate avea jurisdicție, în urma extrădării de către un Stat, care nu este Parte, a unei persoane care nu este cetățean al acelui Stat, dar care a comis o crimă pe teritoriul acestuia; extrădarea către Curte este similară cu extrădarea către alt Stat, acesta fiind un exercițiu de suveranitate.

Pagina 88

The Court is competent for crimes which have been committed on the territory of a State party or by one of its nationals.

The Court is also competent when a State which is not a party consents on the Court's jurisdiction and the crime has been committed on that State's territory or the accused is its national.

The jurisdiction of the Court may also result from the extradition by a State which is not a party of a person who is not its national, but has committed a crime on its territory; the extradition to the Court is similar to the extradition to another State, as an entirely valid exercise of sovereignty.

Un asemenea transfer trebuie, totodată, să fie realizat în concordanță cu normele internaționale pentru drepturile omului și libertățile fundamentale.

Deși jurisdicția Curții poate deveni universală, prin ratificarea Statutului adoptat la Roma de către mai multe state, este totuși în continuare o jurisdicție penală teritorială.

Ca organism principal al Națiunilor Unite, căruia i-a fost încredințată atribuția de menținere a păcii și a securității internaționale, **Consiliul de Securitate** are competența de a lua orice măsură, inclusiv cea de folosire a forței împotriva unui Stat agresor; s-a hotărât, așa cum am văzut, crearea unor Tribunale Penale Speciale pentru Fosta Yugoslavie și Rwanda, în vederea judecării persoanelor presupuse a fi vinovate de săvârșirea crimelor de genocid, a crimelor de război, precum și a crimelor împotriva umanității; *a fortiori*, are competența de a transfera asemenea persoane în vederea judecării de către Curte.

În legătură cu acest subiect de **extrădare**, trebuie notat faptul că Statele Părți au, conform Statutului de la Roma, obligația de a preda Curții indivizii despre care se presupune că au comis crime aflate în jurisdicția acesteia.

Statutul face distincția dintre termenul de predare, care înseamnă „predarea unei persoane din controlul Statului, în cel al Curții” și termenul de extrădare, care înseamnă „predarea unei persoane de un Stat celuilalt”, așa cum prevede tratatul, convenția sau legislația internă, adică unui alt Stat suveran, în timp ce Curtea este o instituție jurisdicțională, creată conform normelor internaționale, cu consimțământul Statului în cauză.

Aceasta a fost regula pentru Tribunalele ad-hoc. Conform rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU, prin care s-au constituit cele două tribunale ad-hoc, respectiv, pentru Fosta Yugoslavie și Rwanda, condamnații vor fi „transferați” sau predați și nu „extrădați”.

O parte dintre autori sugerează considerarea Curții Penale Internaționale ca pe o extensie a jurisdicției interne; nu ar trebui să fie văzută ca o „Curte străină” sau „jurisdicție străină”, înființată în concordanță cu normele internaționale și cu participarea Statelor membre

Such a transfer has to be done, however, in accordance with international law norms on human rights and fundamental freedoms.

Although the jurisdiction of the Court may become universal or close to universal by the ratification of the Rome Statute by more and more States, it is still a territorial criminal jurisdiction. The concept of

any State. As the principal organ of the UN entrusted with the maintenance of international peace and security, the Security Council has the competence to take any measure, including enforcement action against a State aggressor; it has decided, as we have seen, to create special criminal courts for Yugoslavia and Rwanda to prosecute persons allegedly guilty of crimes of genocide, crimes of war and crimes against humanity; *a fortiori*, it has the competence to defer such persons for prosecution to the ICC, and the Rome Statute only gives expression to this concept.

In connection with the issue of extradition, one has to note that for States parties the obligation established by the Rome Statute is to surrender to the Court individuals alleged to have committed a crime under its jurisdiction.

The Statute distinguishes between surrender, which is “the delivering up of a person by a State to the Court”, and extradition, which is “the delivering up of a person by one State to another”, that

is to another equal sovereign State, while the Court is an international body established under international law, with the consent of the State concerned.

This has been the rule for the ad-hoc tribunals. Under the Security Council's resolutions creating the two ad-hoc tribunals for Yugoslavia and Rwanda, indictees are “transferred” or surrendering, not “extradited”.

Some observers suggest to consider the ICC an extension of domestic jurisdiction; it should not be seen as a “foreign court” or “foreign jurisdiction”, being set up in accordance with international law, with their participation as States parties.

Problema extrădării cetățenilor este, deci, evitată. Mai mult, obiectivul interzicerii extrădării cetățenilor nu are ca scop garantarea impunității pentru astfel de crime; este interesant de notat faptul, că majoritatea sistemelor judiciare care interzic extrădarea, permit Statelor să-și exercite jurisdicția asupra crimelor săvârșite de cetățenii lor, oriunde în lume.

În mod similar, Curtea Penală Internațională are doar o *jurisdicție complementară*, iar jurisdicțiile naționale sunt competente să judece și nu sunt, așadar, obligate să predea presupușii criminali Curții. Aceasta este motivul pentru care nu există niciun conflict constituțional real; Curtea va judeca numai atunci când niciun alt Stat nu va fi dispus să o facă. Dacă un stat nu dorește să predea o asemenea persoană, trebuie doar să efectueze o anchetă autentică la nivel național.

generală; deși, pe cale de consecință, obligația de a preda un presupus criminal Curții este generală, Statul solicitat poate beneficia de unele excepții, conform Statutului de la Roma.

Prin urmare, Curtea nu poate rezolva cererea de predare sau asistență, care ar cere Statului solicitat să acționeze în neconcordanță cu obligațiile sale conform dreptului internațional, referitor la Statul sau imunitatea diplomatică a unei persoane sau proprietăți a unui terț Stat, în afară de cazul în care Curtea poate obține, mai întâi, cooperarea aceluia terț Stat pentru renunțarea la imunitate.

În mod similar, Curtea nu poate rezolva cererea de predare, care ar cere Statului solicitat să acționeze în neconcordanță cu obligațiile sale conform acordurilor internaționale, potrivit cărora consimțământul unui Stat transmițător este necesar pentru predarea unei persoane din acel Stat Curții, în afară de cazul în care Curtea poate obține cooperarea Statului transmițător pentru a-și da consimțământul la predare.

Aceste două situații se referă, de fapt, la *cetățenii unui Stat terț*; Statul primitor este obligat să nu-i predea pe aceștia Curții, atunci când ei beneficiază de imunitate diplomatică (șefi de stat, agenți diplomatici) sau atunci când, datorită angajamentelor luate în

The problem of the extradition of nationals is thus avoided. Moreover, the objective of the prohibition on the extradition of nationals is not to guarantee impunity for such crimes; it is interesting to note that most of the systems that forbid extradition of nationals enable the States to exercise jurisdiction over their nationals for crimes committed anywhere in the world. Similarly, the ICC has only complementary jurisdiction and the national jurisdictions are able to prosecute and thus are not obliged to surrender the allegedly perpetrators to the Court. That is why there is no real constitutional conflict; the ICC will only prosecute where no State is willing or able to do so. If a country does not want to surrender such a person, it simply has to carry out a genuine investigation on the national level.

While the general obligation to surrender to the Court is the principle, the requested State may benefit of some exceptions under the Rome Statute.

Thus, the requested State will not be obliged to proceed with a request for surrender or assistance which would require it to act inconsistently with its obligations under international law with respect to the State or diplomatic immunity of a person or property of a third State, unless the Court can obtain the cooperation of the sending State to consent for the surrender. Similarly, a State party would not be required to act inconsistently with its obligations under international agreements pursuant to which the consent of a sending State is required to surrender a person of that State to the Court.

This two cases refer, in fact, to citizens of third States; the receiving State is obliged not to surrender them, because they enjoy diplomatic immunities, like personal inviolability (heads of State, diplomatic agents) or because of commitments taken by bilateral

acordurile bilaterale, consimțământul unui Stat transmțător este necesar pentru predarea unei persoane din acel Stat, Curții. Asemenea persoane pot fi și chiar ar trebui judecate de statele lor, pe teritoriile în care nu beneficiază de imunitate diplomatică; pot fi judecați și de Statul primitor, care își ia angajamentul de a nu-i preda Curții sau de a nu-i extrăda, dar își pot menține competența de a-i judeca.

Un Stat poate, de asemenea, să extrădeze o persoană Statului care solicită acest lucru, în loc de a o preda pe aceasta Curții, dacă are obligația internațională de a o preda respectivului Stat.

Jurisdicția Curții nu violează drepturile și libertățile fundamentale ale indivizilor, pentru că este obligată să respecte aceste drepturi, în interpretarea și aplicarea oricărei norme juridice pe care o utilizează și pentru că, în primul rând, este obligată să evite discriminarea bazată pe sex, vârstă, rasă, culoare, convingeri religioase, politice, naționalitate, origine etnică sau socială etc.

7.2. *Jurisdicția ratione temporis*

Potrivit dispozițiilor articolului 11, Curtea Penală Internațională are competență numai pentru crimele săvârșite după intrarea în vigoare a Statutului, respectiv după data de 1 iulie 2002, pentru Statele Părți.

agreements. Such persons may be, and in fact should be, prosecuted by their own State, on the territory of which they don't enjoy diplomatic immunities in the first case; they may be prosecuted by the receiving State, which is committing itself only not to surrender to the Court or not to extradite the respective persons, but may retain the competence to prosecute itself, in the second case.

A State may also choose to extradite a person to a requesting State, instead of surrendering the person to the Court, if it is under an existing international obligation to do that.

Since the jurisdiction of the ICC is complementary to the national one, a surrender by a State to the Court of its national or of another person accused of a crime does not detract from its sovereignty and is not an infringement upon the sovereignty of another State. The Courts jurisdiction also does not violate human rights of the individual, as the Court is obliged to respect these rights in the interpretation and the application of any norm of law applied by it, and first of all to avoid any discrimination founded on grounds such as gender, age, race, colour, religion, national, ethnic or social origin and others.

Jurisdiction ratione temporis

The jurisdiction of the ICC is only prospective; it applies only to crimes committed after the Statute's entry into force, that is after 1 July 2002, for States parties to it at that date.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 171

Curtea este competentă să judece și să pedepsească *persoanele fizice vinovate de comiterea infracțiunilor*, aflate sub jurisdicția Curții, dacă au împlinit vârsta de 18 ani.

Soluția adoptată aici este în conformitate cu practicile Tribunalului Internațional de la Nürnberg și Tokyo și a Tribunalului ad-hoc pentru Fosta Yugoslavie și Rwanda și este întemeiată pe faptul, că asemenea crime sunt comise, în ultimă instanță, de persoane.

I. Diaconu, The International Criminal Court, A new Stage, **2002**, *Romanian Institute of International Studies Nicolae Titulescu*

Pagina 91

The jurisdiction of the Court applies only to individuals who committed a crime after the age of 18. It has no jurisdiction over States

The solution adopted is in line with the practice of the international tribunals of Nürnberg and Tokyo and the ad-hoc tribunals for Yugoslavia and Rwanda, and is based on the fact that such crimes are, in the last instance, committed by individuals.

Conform prevederilor Statutului, o persoană va fi responsabilă penal pentru o crimă, ce intră sub jurisdicția Curții, dacă:

- aceea persoană săvârșește o asemenea crimă;
- ordonă, solicită sau determină săvârșirea unei asemenea crime, care are loc sau se presupune a avea loc;
- ajută, tănuiește sau sprijină, în orice alt fel, comiterea acesteia;
- contribuie, în mod intenționat, la săvârșirea ei de către un grup de persoane, cu scopul de a continua activitatea infracțională sau scopul criminal al grupului sau cunoscând intenția grupului de a comite o asemenea crimă;
- incitărea, în mod public și direct a altora pentru comiterea crimei de genocid;
- tentative de a comite o asemenea crimă, prin inițierea execuției acesteia, ea nefiind finalizată din cauza unor circumstanțe independente de intențiile persoanei.

Este cunoscut faptul că apărătorii persoanelor acuzate, în fața Tribunalului de la Nürnberg și Tokyo, au încercat excluderea responsabilității penale a acestora, invocând responsabilitatea statală. Ambele tribunale au respins această apărare.

Potrivit Tribunalului de la Nürnberg, *principiul conform căruia dreptul internațional impune îndatoriri și obligații atât persoanelor, cât și Statelor, a fost recunoscut demult*.

Principiul a fost întărit prin Statutele Tribunalului Penal Internațional pentru Fosta Iugoslavie și a Tribunalului Penal Internațional pentru Rwanda.

Comisia de Drept Internațional a reafirmat acest principiu în Proiectul Codului Crimelor împotriva Păcii și Securității Omenirii, din anul 1954.

Este adevărat faptul că acțiunile pentru care o persoană este responsabilă, pot fi atribuite și Statului, dacă individul a acționat ca „agent al Statului sau în numele Statului” sau ca un agent *de facto*.

Poate să fie aplicată, de asemenea, *responsabilitatea Statului*, dar aceasta este separată de responsabilitatea penală a indivizilor.

According to the Statute, a person shall be criminally responsible for a crime under the jurisdiction of the Court if that person: commits such a crime; orders, solicits or induces such a crime which in fact occurs or is attempted; aids, abets or otherwise assists in its commission; intentionally contributes to its commission by a group of persons, with the aim of furthering the criminal activity or criminal purpose of the group, or knowing the intention of the group to commit the crime; directly and publicly incites others to commit genocide; attempts to commit such a crime, by taking action that commences its execution, but the crime does not occur because of circumstances independent of the person's intentions.

It is well known that the defence tried at the Nürnberg and Tokyo tribunals to exclude individual responsibility, invoking the act of State, that is the State responsibility. Both tribunals rejected such defence.

According to the opinion of the Nürnberg Tribunal, “...*(the principle) that international law imposes duties and liabilities upon individuals as well as upon States has long been recognized*”¹.

The Nürnberg Principles were unanimously affirmed by the General Assembly in its resolution 95 (I) of 1946.

The principle was reaffirmed in the statutes of the ICTY and of the ICTR.

The International Law Commission reaffirmed this principle in its Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind adopted in 1954².

It is true that acts for which a person is responsible might also be attributable to a State, if the individual acted as an “agent of the State”, on behalf of a State, or “in the name of the State”, or as a *de facto* agent. The responsibility of the State might of course also be engaged.

care este o noțiune total diferită față de responsabilitatea Statulă prevăzută de dreptul internațional.

În același timp, trebuie subliniat faptul că *jurisdicția Curții se referă la toate persoanele*. Conform Statutului, nimeni nu este absolvit de responsabilitatea penală, întemeiată pe capacitatea oficială, așa cum poate fi ea cunoscută în legea internă.

Conform Statutului *capacitatea oficială* în calitate de șef al Statului sau guvernului, un membru al unui guvern sau parlament, de demnitar sau funcționar public nu va exonera pe autorul faptei de răspundere penală în fața Curții și nici nu va constitui o circumstanță atenuantă în momentul individualizării pedepsei.

Imunitățile sau regulile de procedură speciale, care însoțesc capacitatea oficială a unei persoane, conform dreptului intern sau internațional, nu împiedică Curtea să își exercite competența față de persoana în cauză.

Este evident faptul că acele crime prevăzute de Statut pot adesea implica persoanele în postura autorității guvernamentale, care sunt capabile să conceapă planuri sau politici și să dea ordine ce implică săvârșirea unor astfel de acte. Asemenea oficiali, nu numai că oferă mijloacele și personalul necesar comiterii unor astfel de crime, ci fac abuz de autoritatea și puterea ce le-a fost încredințată. Aceștia pot fi considerați mai vinovați decât subordonații care comit, practic, actele criminale!

Ar fi paradoxal să se permită unor asemenea indivizi, care sunt cei mai responsabili pentru crimele respective, să-și invoce pozițiile oficiale, adică suveranitatea Statului sau să se ascundă în spatele imunității, conferită de poziția pe care o dețin.

Poziția oficială a unui individ a fost exclusă ca motiv de apărare pentru o crimă, aflată sub jurisdicția normelor internaționale, atât de către Carta Tribunalului de la Nürenberg, cât și de Statutele Tribunalului *ad-hoc*, pentru crimele comise în Fosta Yugoslavie și Rwanda. Așa cum a fost recunoscut și de către Tribunalul de la Nürenberg, în judecarea acesteia, principiul dreptului internațional, care îi protejează pe reprezentanții Statelor, în anumite circumstanțe, nu se aplică actelor care constituie crime, aflate sub jurisdicția normelor internaționale.

but it is separate and the criminal responsibility of individuals is without prejudice to any question of responsibility of States under international law³.

At the same time, one has to underline that the jurisdiction of the Court concerns all individuals; no one is exempted from criminal responsibility under the Statute, based on the official capacity as might be known in domestic law.

According to the Statute, in particular, the official capacity as a head of State or government, a member of government or parliament, an elected representative or a government official shall not exempt a person from criminal responsibility under the Statute and shall not be a ground for reducing the sentence. Immunities or special procedural rules related to the official capacity of a person, under national or international law, shall not ban the Court from exercising its jurisdiction over such a person (article 27).

It is obvious that crimes under the Statute may often involve persons in positions of governmental authority, who are capable of formulating plans or policies and giving orders involving acts of such an exceptional gravity. Such officials are not only providing the means and personnel required to commit the crime, but also abuse of the authority and power entrusted to them. They may be considered to be even more culpable than the subordinates who actually commit the criminal acts.

It would be paradoxical to allow the individuals who are the most responsible for the respective crimes to invoke their official position, that is the sovereignty of the State, or to hide behind immunity conferred to them by virtue of their position.

The official position of an individual was excluded as a defence to a crime under international law by the Charter of the Nürnberg Tribunal, as well as by the statutes of the two tribunals for crimes committed in the former Yugoslavia and in Rwanda.

As recognized by the Nürnberg Tribunal in its Judgment, the principle of international law which protects State representatives in certain circumstances does not apply to acts which constitute crimes under international law. Immunity from foreign or international jurisdiction, and even from internal jurisdiction, is not granted to commit such crimes, but for other purposes.

Imunitatea față de jurisdicția străină sau internațională și chiar față de jurisdicția internă nu este acordată pentru comiterea acestui tip de crime, ci pentru alte scopuri.

În legătură cu aceasta, Codul Penal Mondial, elaborat de Asociația Internațională de Drept Penal, în anul 1938, enumera între delictele comise de indivizi, „acțiunea unui agent diplomatic, de a abuza de privilegiile acordate lui, pentru a comite acte împotriva ordinii publice internaționale sau acte reprezentând crime împotriva Statului primitor.”

Fără a comenta pe baza acestei propuneri, care poate fi contestată, din mai multe motive, observăm faptul că privilegiile și imunitățile diplomatice nu erau considerate obstacole în fața judecării autorilor crimelor celor mai severe.

Este acceptat, în mod general, faptul că imunitatea față de jurisdicție, acordată unui agent diplomatic, are mai mult un scop procesual; aceasta semnifică faptul că nu există imunitate față de responsabilitatea legală, ci imunitate în legătură cu jurisdicția locală.

Imunitatea față de jurisdicție nu înseamnă imunitatea față de legea substanțială; aceasta nu elimină obligativitatea și în final, răspunderea – penală, civilă sau administrativă – pentru violările aduse legilor interne sau internaționale.

Este, de asemenea, o opinie unanim recunoscută, potrivit căreia imunitățile constituționale conferite în general șefilor de stat și parlamentarilor, trebuie înțelese, fie în mod explicit sau implicit, ca limitate la exercitarea prerogativelor asociate cu instituțiile cu care sunt relaționate.

Mai mult, obiectivul imunității este acela de a-i oferi posibilitatea beneficiarului să-și îndeplinească atribuțiile în mod neîngrădit.

Unul din obiectivele imunității este acela de a preveni interferențele, motivate politic, cu guvernarea unei țări; acest lucru nu se aplică Statutului Curții, pentru că infracțiunile aflate sub jurisdicția acesteia, nu sunt obiect de guvernare.

În țările în care există numeroase imunități pentru oficiali, de exemplu, parlamentari - Parlamentul este așteptat să-și exercite prerogativa de a renunța la imunitate, în conformitate cu obligațiile internaționale ale Statului. Refuzul de a se conforma reprezintă o

In this connection, the World Criminal Code, elaborated by the International Association of Penal Law in 1938, enumerated among

offences committed by individuals “the fact, by a diplomatic agent, to abuse privileges granted to him in order to commit acts against public international order or acts representing offences against the receiving State”

Without commenting upon this proposal, which may be contested on many accounts, we note that diplomatic privileges and immunities were not considered as obstacles to prosecute perpetrators of the most serious offences⁴.

It is generally accepted that the immunity of jurisdiction granted to a diplomatic agent has mainly a procedural nature; it means there is no immunity of the legal responsibility, but immunity in respect of the local jurisdiction⁵.

The immunity of jurisdiction does not mean immunity from the substantial law; it does not eliminate the obligation and eventually the responsibility – penal, civil, administrative- for violations of internal or international law.

There is also a general opinion that constitutional immunities granted usually to heads of State and parliamentarians should be understood as either explicitly or implicitly limited to the exercise of the functions associated with the office to which they are related.

Moreover, the objective of the immunity is to enable the beneficiary to carry out his or her functions unhindered. It is not

One of the objectives of granting immunity is to prevent frivolous or politically motivated interference with the governance of a country; this is not valid in relation to the ICC Statute, because the crimes under the jurisdiction of the Court are not an object of governance.

In countries where there are extended immunities for officials, for instance parliamentarians, the parliament would be expected to exercise its powers to waive immunity in conformity with the international obligations of the State. A refusal to do so would result in a violation of the State's obligations under the Rome Statute.

violare a obligațiilor Statului, după cum rezultă din Statutul adoptat la Roma.

Comandanții militari, pe lângă responsabilitatea pentru propriile crime, răspund penal în fața Curții și pentru crimele comise de către forțele plasate sub comanda și controlul lor efectiv, ca rezultat al incapacității de a-și exercita controlul necesar asupra acelor forțe, atunci când aceste persoane știau sau ar fi trebuit să știe că acele forțe comiteau sau erau pe cale de a comite asemenea crime, aceasta neluând toate măsurile necesare și raționale posibile, pentru a preveni sau reprimă comiterea lor sau pentru a înainta cazul autorităților competente pentru cercetare și urmărire.

Cât despre **relația dintre superiori și subordonați** (care nu este prevăzută la paragraful anterior), în general, Statutul stipulează că superiorul este responsabil penal pentru crimele comise de subordonații aflați sub autoritatea sa, ca rezultat al incapacității de a-și exercita controlul necesar, atunci când superiorul fie a știut, fie a ignorat informațiile despre comiterea unor astfel de crime și nu a luat toate măsurile necesare și raționale posibile pentru a preveni sau reprimă comiterea lor, ori pentru a înainta cazul autorităților competente pentru cercetare și urmărire.

7.4. *Jurisdicția ratione materiae*

Unul dintre principiile de bază ale Statutului este acela, potrivit căruia, **jurisdicția Curții include numai crimele deosebit de grave, care aduc atingere intereselor ansamblului comunității internaționale.**

Acest lucru este foarte important, pentru că oferă Curții o abordare coerentă și integratoare a jurisdicției și nu o suprasolicită cu cazuri care ar putea fi rezolvate, în mod adecvat, de către curțile naționale.

Conform prevederilor Statutului, Curtea este competentă să judece și să pedepsească persoanele fizice vinovate de săvârșirea unor infracțiuni deosebit de grave. Mai concret, potrivit prevederilor articolului 5, Curtea va avea competență asupra următoarelor crime:

international obligations of the State. A refusal to do so would result in a violation of the State's obligations under the Rome Statute.

In addition, a military commander or a person effectively acting in that capacity shall be criminally responsible for crimes within the jurisdiction of the Court, committed by forces under his command and control, as a result of his or her failure to exercise control properly over such forces, if such a person either knew or should have known that the forces were committing or about to commit such crimes and failed to take all necessary and reasonable measures within his or her power to prevent or repress their commission or to submit the matter to the competent authorities.

As for the relationships between a superior and subordinates, in general, the Statute stipulates that the superior is criminally responsible for crimes committed by subordinates under his or her authority and control, as a result of his or her failure to exercise control properly, where the superior either knew or consciously disregarded information about such crimes being committed and failed to take all necessary and reasonable measures to prevent, to repress, or to submit such cases to competent authorities.

Jurisdictio racione materiae

One of the basic principles of the Statute is that the jurisdiction of the Court includes only the most serious crimes, which are of concern to the international community as a whole. This is important for giving the Court a coherent and unified approach in its jurisdiction and not to overload it with cases that could be dealt with more adequately by national courts.

According to article 5 of the Statute, the jurisdiction of the Court extends to genocide, war crimes, crimes against humanity and the

- crime de genocid;
- crime împotriva umanității;
- crime de război;
- crime de agresiune.

Cu privire la crima de agresiune, jurisdicția Curții va fi aplicată în momentul în care definiția unei astfel de crime, precum și condițiile în care Curtea își va exercita competența în legătură cu aceasta, vor fi adoptate în conformitate cu prevederile art. 121 și respectiv, art. 123, dar nu mai devreme de 7 ani de la data intrării în vigoare a Statutului.

Așa cum se definește și de către Statut este evident faptul că genocidul, crimele de război, crimele împotriva umanității și crima de agresiune sunt violări ale normelor de *jus cogens*, norme de la care nu este permisă nicio derogare.

Comisia de Drept Internațional a considerat **definirea crimelor** aflate sub jurisdicția Curții ca fiind un proces extrem de complicat și totodată, inutil, care implică mult timp, definirea acestora nefiind necesară, pentru că în această materie existau, deja, atât norme convenționale, cât și norme cutumiare.

Însă, negocierea care a urmat între guverne a dovedit faptul că Statele nu ar accepta crearea unei instituții juridictionale permanente, fără definirea unor tipuri exacte de comportament criminal, pe care Curtea va trebui să-l judece, conform principiului *nullum crimen sine lege*.

Acest lucru a fost considerat a fi și mai necesar cu privire la crimele de război, datorită faptului că a trebuit realizată o selecție minuțioasă a cantității imense de norme existente în această materie, elaborate de-a lungul unui secol.

Ar fi trebuit mai întâi să fie codificată legea materială și după aceea să se reglementeze mecanismul pentru implementarea acesteia. Însă, acest lucru s-a realizat concomitent, descoperindu-se faptul că instituția internațională ce urma a fi creată, trebuia să fie însoțită de o revizuire completă a legii substanțiale, în vederea identificării competenței *ratione materiae*.

Cu toate acestea, **codificarea normelor procesuale**, a fost considerată a fi rezultatul cel mai semnificativ al Conferinței de la Roma, pentru progresul ordinii juridice internaționale.

extends to genocide, war crimes, crimes against humanity and the crime of aggression. As for the crime of aggression, the jurisdiction of the Court shall be exercised once a definition of that crime is adopted and the conditions under which the Court shall exercise such a jurisdiction are set out through amendments to the Statute or by its revision at a Conference for that purpose, but seven years after the entry into force of the Statute.

As defined in the Statute, it is obvious that the crime of genocide, the crimes of war, the crimes against humanity and the crime of aggression are violations of norms of *jus cogens* which are binding on all States and from which States cannot derogate in their relations inter se⁶.

The International Law Commission considered that defining the crimes under the jurisdiction of the future court would be too complicated a task and would take long time, and was not necessary, because both customary and conventional norms on this subject existed.

But the intergovernmental negotiation which followed proved that States would not accept the creation of a Court without defining the precise types of criminal conduct which the Court will have to prosecute, given the principle *nullum crimen sine lege*.

This was felt even more necessary for war crimes, due to the fact that a selection had to be made from the enormous quantity of norms in this field, developed throughout a whole century.

Instead of codifying first the material law and then the mechanism for its implementation, it was found that the international institution to be created had to be accompanied by a complete review of the substantial law, with a view to identify its competence *ratione materiae*. At the same time, the codification of the procedural criminal law was also undertaken, which is considered to represent the most significant result of the Rome Conference for the progress of the international legal order.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 177

Acesta este motivul pentru care Statutul de la Roma conține, în unele categorii de crime aflate sub jurisdicția sa, o codificare a normelor existente, iar cu privire la alte aspecte, dezvoltarea progresivă a normelor internaționale.

I. Diaconu, The International Criminal Court, A new Stage, **2002**, *Romanian Institute of International Studies Nicolae Titulescu*

Pagina 95

That is why the Rome Statute contains, on some categories of the crimes under its jurisdiction, a genuine codification of the existing norms and in some respects progressive development of international law.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 187

Rezultat al unui îndelungat proces de elaborare, Statutul Curții Penale Internaționale reprezintă cu certitudine o contribuție extrem de importantă la dezvoltarea dreptului internațional.

Cu toate acestea, o viziune corectă și obiectivă asupra Statutului Curții Penale Internaționale ne obligă să relevăm nu numai aspectele pozitive, dar și diversele critici și insatisfacții care au fost adresate de unele țări.

V. Duculescu *Cuvânt înainte la D. Diaconu*, Curtea Penală Internațională, Istorie și realitate, **1999**, *Editura All Beck*

Pagina XIII

Rezultat al unui îndelungat proces de elaborare, Statutul Curții Penale Internaționale reprezintă o contribuție la dezvoltarea dreptului internațional. Cu toate acestea, opiniile exprimate în presă nu

Pagina XIV

O viziune corectă și obiectivă asupra Statutului Curții Penale Internaționale ne obligă să relevăm nu numai aspectele pozitive, dar și diversele critici și insatisfacții care au fost adresate de unele țări. Astfel, o serie de țări și-au exprimat dezamăgirea față

Pagina 188

Astfel, o serie de state și-au exprimat dezamăgirea față de propunerea delegației franceze, care a susținut principiul „opting-out”, acceptat în final, care conferă țărilor semnatare ale Statutului dreptul de a se sustrage timp de șapte ani de la jurisdicția Curții.

Unele state au relevat, în cadrul dezbaterilor, că multiple dispoziții cuprinse în Statut limitează, de fapt, câmpul de acțiune al prevederilor sale. Astfel, un comandant militar care ar fi ordonat distrugerea unor sate, deportarea populației civile, săvârșirea de violuri, lichidarea unor persoane neînarmate sau alte acte specificate în Tratat, nu va putea fi urmărit de Tribunalul Internațional, decât dacă țara unde a comis aceste crime sau propria sa țară este semnatară a Statutului.

Un delegat indian, citat de agențiile de presă, comenta în cadrul lucrărilor Conferinței că: „este o glumă să afirmi că utilizarea, să zicem, de gloanțe dum-dum, constituie o crimă de război, iar folosirea armelor nucleare – nu”.

În cadrul Conferinței s-au menționat, de asemenea, puncte de vedere deosebite și în ceea ce privește poziția Curții Penale Internaționale în sistemul organelor ONU, în cadrul căruia, ele își pot exercita dreptul de veto.

Cu prilejul lucrărilor Conferinței, mai multe state și-au manifestat și de această dată reticența în legătură cu posibilitatea ca propriii cetățeni să fie judecați de o instanță care să funcționeze în afara țării lor, iar altele au atras atenția asupra posibilității transformării tribunalului într-un organism suprastatal, ceea ce ar duce la limitarea suveranității naționale a statelor. Pe de altă parte, s-a subliniat faptul că, acceptarea facultativă a jurisdicției tribunalului – printr-o convenție, un acord sau declarație – ar ține seama de exigențele suveranității, aplicându-se numai ca efect al recunoașterii ei de către statul respectiv¹³².

¹³² Vezi Grigore Geamănu, *op. cit.*, p. 295 și urm.; Quincy Wright, Proposal for an international Criminal Court, în A.J.I.L., 1, 1952, p. 65 și urm.

Pagina XIV

unele țări. Astfel, o serie de țări și-au exprimat dezamăgirea față de propunerea franceză care a susținut principiul „opting-out”, acceptat în final, care conferă țărilor semnatare ale statutului dreptul de a se sustrage șapte ani de la jurisdicția Curții. Unele țări au relevat, în cadrul dezbaterilor, că multiple dispoziții cuprinse în Statut limitează, de fapt, câmpul de acțiune al prevederilor sale. Astfel, un comandant militar care ar fi ordonat distrugerea unor sate, deportarea populației civile, săvârșirea de violuri, lichidarea unor persoane neînarmate sau alte acte specificate în tratat, nu va putea fi urmărit de tribunalul internațional decât dacă țara unde a comis aceste crime, sau propria sa țară, este semnatară a Statutului⁹.

Un delegat indian, citat de agențiile de presă, comenta în cadrul lucrărilor Conferinței că: „este o glumă să afirmi că utilizarea, să zicem, de gloanțe dum-dum constituie o crimă de război, iar folosirea armelor nucleare - nu”.

În cadrul Conferinței s-au menționat deosebiri de vederi și în ceea ce privește poziția Curții Penale Internaționale în sistemul organelor O. N. U., în cadrul căruia ele își pot exercita dreptul de veto.

Cu prilejul lucrărilor Conferinței, mai multe state și-au manifestat și de această dată reticența în legătură cu posibilitatea ca propriii lor naționali să fie judecați de o instanță care să funcționeze în afara țării lor.

⁹ Mădălina S t ă n e s c u, *Un for pentru dreptate*, în „România liberă”, serie nouă, nr. 2530, joi 23 iulie 1998.

⁹ Romulus C ă p l e s c u, *O cutie a Pandorei: Curtea Penală Internațională*, în „Adevărul”, nr. 2532, marți 21 iulie 1998.

¹⁰ Cf. Romulus C ă p l e s c u, *articolul citat*.

Pagina 192

în toate cazurile - dintre cele mai favorabile. Prin urmare, s-a scris despre Curtea Penală Internațională că aceasta reprezintă o adevărată „Cutie a Pandorei” și că este necesar ca ea să fie privită „cu un optimism temperat”. În schimb, au existat și păreri justificate, după opinia noastră, în sensul că noul organism ar reprezenta un „for pentru dreptate”, „o nouă instituție a statelor lumii”.

Într-un alt document - studiu, publicat în revista „Le Monde Diplomatique”, profesoara Monique Chemillier-Gendreau de la Universitatea Paris VII „Denis Diderot”, observa că o insuficiență a Statutului și aceea că printr-o hotărâre a Consiliului de Securitate - deși Curtea nu este subordonată acestuia - ar fi posibilă blocarea unei anchete a Procurorului general pe termen de 12 luni. Relevând și alte insuficiențe ale Statutului, în special imposibilitatea de a lua în discuție acte criminale care ar emana de la anumite grupuri de state sau chiar de a pune în discuție actele unor organe ale ONU, cum ar fi de pildă Consiliul de Securitate, specialistă franceză se întreba: „Este cazul, prin urmare, să ne felicităm pentru această inovație? Fără îndoială, deoarece odată ce instituția se va fi instalat, limitele sale originare vor apărea și este plauzibil să ținem seama de faptul că dinamica sa va conduce la îndepărtarea lor. Pe de altă parte, nimic nu va opri impactul opiniei publice asupra acestor probleme!”

Pagina XIII

în toate cazurile - dintre cele mai favorabile. Prin urmare, s-a scris despre Curtea Penală Internațională că aceasta reprezintă o

Pagina XIV

„Cutie a Pandorei”, că este necesar ca ea să fie privită „cu un optimism temperat”. În schimb, au existat și păreri - justificate, după opinia noastră - în sensul că noul organism ar reprezenta un „for pentru dreptate”, „o nouă instituție a statelor lumii”.

Pagina XV

Într-un document studiu publicat în revista „Le Monde Diplomatique”, profesoara Monique Chemillier-Gendreau de la Universitatea Paris VII „Denis Diderot”, observă că o insuficiență a Statutului și aceea că printr-o hotărâre a Consiliului de Securitate - deși Curtea nu este subordonată acestuia - ar fi posibilă blocarea unei anchete a Procurorului general pe termen de 12 luni. Relevând și alte insuficiențe ale Statutului, în special imposibilitatea de a lua în discuție acte criminale care ar emana de la anumite grupuri de state, sau chiar de a pune în discuție actele unor organe ale O. N. U., cum ar fi, de pildă Consiliul de Securitate, specialistă franceză se întreabă: „Este cazul, prin urmare, să ne felicităm pentru această inovație? Fără îndoială, deoarece odată ce instituția se va fi instalat, limitele sale originare vor apărea și este plauzibil să ținem seama de faptul că dinamica sa va conduce la îndepărtarea lor. Pe de altă parte, nimic nu va opri impactul opiniei publice asupra acestor probleme!”

¹¹ Cf. Mădălina Stănescu, articolul citat.

¹² Monique Chemillier-Gendreau, *Un tribunal international pour finir avec l'impunité. Universalité des droit humains*, în „Le Monde Diplomatique”, 1998, nr. 12.

Pagina 224

Reiterând, în conformitate cu prevederile articolului 25 al Statutului CPI, o persoană este responsabilă penal pentru o crimă ce intră sub jurisdicția Curții, dacă acea persoană:

- săvârșește o astfel de crimă individual, împreună cu o altă persoană sau prin intermediul altei persoane, indiferent dacă cealaltă persoană este răspunzătoare penal;
- ordonă, solicită sau determină săvârșirea unei astfel de crime, care are loc sau se presupune a avea loc;
- în scopul facilitării săvârșirii unei asemenea crime, ajută, tăinuiește sau sprijină, în orice alt mod, săvârșirea sau tentativa de săvârșire a unei crime, inclusiv furnizarea mijloacelor necesare în vederea comiterii ei;
- contribuie, în mod intenționat, în orice alt mod, la comiterea sau tentativa de comitere a unei astfel de crime de către un grup de persoane care au un țel comun; această contribuție trebuie să aibă ca scop continuarea activităților criminale ale

Pagina 74

According to article 25 of the Statute, a person is criminally responsible for a crime under the jurisdiction of the Court if that person:

- commits such a crime individually, jointly with other persons or through another person, regardless of whether those other persons are criminally responsible;
- orders, solicits or induces the commission of such a crime, irrespective whether it occurs in fact or is attempted;

Pagina 75

- aids, abets or otherwise assists in its commission or in attempting it, including providing the means for its commission, for the purpose of facilitating it;
- contributes intentionally in any other way to the commission or attempted commission of such a crime by a group of persons having a common purpose, with the aim of furthering the criminal activity or criminal purposes of the group and knowing the intention of the group to commit the crime;

grupului sau să se realizeze prin cunoașterea intenției grupului de a comite asemenea crime;

- incită, în mod direct și public, alte persoane la comiterea genocidului;
- încearcă să comită o astfel de crimă, printr-o acțiune al cărei început este considerabil, însă crima nu este săvârșită, din cauza unor circumstanțe independente de voința acelei persoane.

Alte elemente specifice materiale se pot găsi în definiția crimelor, cum ar fi crimele împotriva umanității, respectiv: un „atac sistematic și răspândit, direcționat împotriva oricărei populații civile” - ca un șir de comiteri multiple de acte, ca și indicarea, în mod special, a unor asemenea acte pentru majoritatea crimelor; pentru crimele de război - acte comise, ca parte integrantă a unui plan sau politici la scară largă. În cadrul elementelor materiale ale crimelor aflate sub jurisdicția Curții, trebuie luată în considerare și indicarea victimelor acestor crime.

În consecință, în cazul genocidului, crima este direcționată asupra unui grup național etnic, rasial sau religios; crimele împotriva umanității sunt definite ca un atac împotriva oricărei populații civile, unele împotriva grupurilor sau a colectivelor; pentru crimele de război, definiția se referă la persoanele sau bunurile protejate, conform Convențiilor de la Geneva din anul 1949, mai precis la prizonierii de război și orice alte persoane protejate, populații civile, personal, obiective civile, instalații, materiale, unități sau vehicule implicate în asistența umanitară sau misiuni de păstrare a păcii, mediul natural, orașe, sate, clădiri, locații și bunuri de cultură, locații religioase, de învățământ, unități medicale și altele.

În anumite cazuri, o crimă nu poate fi definită fără o parte integrală a elementului material; de exemplu, anumite acte, menționate ca fiind „genocide”, nefiind comise împotriva unui grup sau dacă grupul victimă nu este un grup etnic, național, rasial sau religios, ar putea fi vorba despre o crimă împotriva umanității sau o crimă de război sau un delict, care nu intră sub jurisdicția Curții - un asemenea act nu reprezintă o crimă de genocid.

- directly and publicly incites others to commit genocide;
- attempts to commit such a crime by taking action that commences its execution, but the crime does not occur because of circumstances independent of that person's will.

Other material specific elements are to be found in the definition of crimes, such as the crimes against humanity, “widespread or systematic attack directed against any civilian population” as a course of conduct involving the multiple commission of acts, as well as indicating specifically such acts, for most of the crimes; for war crimes, acts committed as part of a plan or policy or as part of a large-scale commission, and indicating specifically such acts, for most of the crimes. Within the material element of the crimes under the jurisdiction of the Court, one should also consider the indication of the victims of such crimes.

Accordingly, in case of genocide the crime is directed against a national, ethnical, racial or religious group; crimes against humanity are defined as an attack against any civilian population, some against groups or collectivities; for crimes of war, the definition refers to persons or property protected under the Geneva Conventions of 1949, and more precisely to prisoners of war and any other protected persons, civilian population, civilian objects, personnel, installations, material, units or vehicles involved in a humanitarian assistance or peacekeeping mission, natural environment, towns, villages, buildings, cultural goods, medical facilities and others.

It is in some cases an integral part of the material element, without which a crime cannot be defined as such; for instance, if some acts mentioned under “genocide” are not committed against a group, or if the group victim is not ethnic, national, racial or religious, we may have to deal with a crime against humanity or a crime of war, or an

Elementul material este menționat, de asemenea, în legătură cu **elementul psihologic**, respectiv intenție și cunoaștere, ceea ce semnifică faptul că, împreună, acestea reprezintă baza răspunderii penale. Totodată, în definiția intenționalității și a cunoașterii sunt sugerate conceptele de „*acțiune*” și „*consecință*”; este adăugată și „*circumstanța*”, în același articol (art. 30), care reglementează elementul psihic (intențional), pe care îl vom analiza în continuare.

Acțiunea ar trebui, în mod normal, să reprezinte un act sau o omisiune; consecința reprezintă rezultatul unui act sau al unei omisiuni; anumiți autori consideră, însă, că acțiunea ar include cauza și rezultatul. Circumstanțele pot include chestiuni de fapt și uneori, de drept. Acțiunea poate fi relaționată, de asemenea, cu eroarea de fapt și eroarea de drept.

LATURA SUBIECTIVĂ. ELEMENTUL PSIHOLAGIC

Elementul central al răspunderii penale îl reprezintă intenția persoanei implicate în acțiunea descrisă, ca fiind crimă.

O persoană este răspunzătoare din punct de vedere penal și pasibilă de pedeapsă pentru o crimă aflată sub jurisdicția CPI, numai dacă *elementul material*, adică actele sau omisiunile respective sunt săvârșite cu *intenție* și cu *bună știință*.

offence which does not fall under the jurisdiction of the Court, but such a conduct does not represent an act of genocide.

The material element is also mentioned in connection with the mental element, intent and knowledge, with the meaning that they are combined to form the basis for criminal responsibility. They are also implied in the concepts “*conduct*” and “*consequence*”, in the definition of the intent and of the knowledge, adding “*circumstance*” in the same article 30 of the Statute.

Conduct should normally mean an act or omission; consequence means the result of an act or omission; some would consider that conduct includes causation and results. Circumstances could include a lot of questions of fact, sometimes of law; it may be related also to the mistake of fact or mistake of law.

The intentional element (mens rea)

The central element of the criminal responsibility is the intention of the person involved in the conduct described as a crime.

A person shall be criminally responsible for a crime under the jurisdiction of the Court only if the material element, that is the respective acts or omissions, is committed with intent and knowledge.

Pagina 227

Așadar, o persoană nu este considerată răspunzătoare penală dacă în momentul săvârșirii faptei, acea persoană suferea de o boală psihică sau deficiență sau se afla într-o stare de intoxicație involuntară, care a distrus capacitatea persoanei respective de a aprecia ilegalitatea sau natura acțiunii sau capacitatea de a-și controla comportamentul conform rigorilor legii. În cazul stării de intoxicație

Responsabilitatea penală poate fi de asemenea exclusă atunci când acțiunea, ce se presupune a fi crimă, a fost cauzată de constrângeri rezultate ca urmare a unei amenințări cu moartea iminentă sau cu o atingere gravă, continuă ori iminentă a propriei integrități fizice sau a altei persoane, iar persoana presupusă a fi responsabilă pentru aceste acte acționează în mod necesar și rezonabil pentru evitare

Pagina 76

responsibility around the intentional element. Therefore, a person is not considered criminally responsible, if at the time of the conduct incriminated that person suffers from a mental disease or defect or is in a state of intoxication that destroys that person's capacity to appreciate the unlawfulness or nature of his or her conduct, or the capacity to control his or her conduct to conform to the requirements of law.

Criminal responsibility is also excluded when the conduct which is alleged to constitute a crime has been caused by duress resulting from a threat of imminent death or of continuing or imminent serious bodily harm against that person or another person, and when the person allegedly responsible acts necessarily and reasonably to avoid this threat.

Mai mult, o persoană nu trebuie să fie răspunzătoare penal dacă acționează, în mod rezonabil, pentru a se apăra sau pentru a proteja o altă persoană împotriva folosirii iminente și ilegale a forței, proporțional cu gradul de pericol îndreptat față de persoana sa sau față de persoana protejată. În cazul crimelor de război, este inclusă și apărarea proprietății, care este esențială pentru supraviețuirea acelei persoanei sau a persoanei protejate sau a proprietății, care este esențială pentru îndeplinirea unei misiuni militare. Dacă am continua

Aplicabilitatea acestor baze sau motive, pentru excluderea răspunderii penale, este determinată de către Curte; tot ea este aceea care poate să considere alte motive, cu același efect, dacă ele derivă din legea aplicabilă, precizată în articolul 21.

Un alt motiv pentru excluderea răspunderii penale îl constituie eroarea de fapt sau eroarea de drept, dacă acestea neagă elementul psihic al crimei.

Moreover, a person shall not be criminally responsible, if the person acts reasonably to defend himself or herself or another person

against an imminent and unlawful use of force in a manner proportionate to the degree of danger to that person or the other person protected. In the case of war crimes, this includes also defence of property which is essential for the survival of the person or another person or property which is essential for accomplishing a military mission.

The applicability of such grounds for excluding criminal responsibility is determined by the Court; the Court may also consider other grounds for that effect, if they are derived from the law by it.

Another ground for excluding criminal responsibility shall also be a mistake of fact, or a mistake of law, if it negates the mental element required.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 229

Cât despre eroarea de fapt, ea nu poate, în mod evident, să fie invocată decât ca mijloc de apărare, ca și în cazul erorii de drept, doar cu condiția dispariției elementului psihologic.

I. Diaconu, The International Criminal Court, A new Stage, **2002**, *Romanian Institute of International Studies Nicolae Titulescu*

Pagina 77

Another ground for excluding criminal responsibility shall also be a mistake of fact, or a mistake of law, if it negates the mental element required.

Se consideră că o persoană are ca scop două situații diferite acțiune și consecință. Când este vorba de *acțiune*, se consideră că există scop dacă acea persoană intenționează să întreprindă acțiunea propriu-zisă; când este vorba de *consecință*, se consideră că există scop atunci când persoana dorește să provoace acea consecință sau este conștient că aceasta se va produce în cursul normal al evenimentelor.

În cadrul „*Elementelor Crimelor*”, elementul de cunoaștere din conceptul „*Crime împotriva Umanității*” pune accent pe dovada de acțiune pozitivă mai mult decât pe omisiune, fapt care poate fi găsit în circumstanțe excepționale.

O parte dintre autori fac diferența între scopul general și scopul specific. În timp ce pentru crima de genocid se cere un scop specific, respectiv de a distruge parțial sau total un grup național, etnic, rasial sau religios, pentru crimele de război nu se cere un scop anume. Se observă unele confuzii în elementele crimelor, între scopul general și cel specific și ar fi preferat un standard mai scăzut al celor care concep politicile, pentru care scopul general include cunoașterea, datorită abilităților de a prevedea și de a ști consecințele acțiunilor lor, în timp ce pentru cei care le implementează, scopul specific sau cunoașterea politicii generale este obligatorie.

Statutul adaugă, în definirea anumitor crime, **atribute speciale ale elementului psihic**, în afară de scop și cunoaștere, așa cum sunt definite în articolul 30 al Statutului.

- pentru crima de genocid: „*scopul de a distruge parțial sau total un grup național, etnic, rasial sau religios*” sau „*a cauza în mod deliberat*” sau „*măsuri intenționate să*” sau „*calcularea să*”;

A person is said to have intent in two different situations, as to conduct and as to a consequence. In relation to conduct, there is intent if that person means to engage in the conduct; in relation to a consequence, there is intent where the person means to cause that consequence or is aware that it will occur in the ordinary course of events. Knowledge is defined as awareness that a circumstance exists or a consequence will occur in the ordinary course of events.

In the “*Elements of Crimes*”, the knowledge element on “*Crimes against humanity*” is emphasising on proof of positive action, more than on omission, which may be found in exceptional circumstances.

Some authors differentiate between the general intent and the specific intent. While for the crime of genocide a specific intent is also required (to destroy in whole or in part a national, ethnical, racial or

religious group as such), the commission of war crimes would not require a specific intent. They see some confusion in the *Elements of Crimes*, between the general and the specific intent and would have preferred a lower standard for policy makers, for whom the general intent includes knowledge, because of their ability to know or foresee the consequences of their acts, while for lower executors specific intent or knowledge of the overall policy which they are implementing should be required⁹.

The Statute adds, in defining some crimes, specific qualifications of the mental element, besides intent and knowledge as defined in article 30 of the Statute ; for the crime of genocide” *the intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, as such* “ or “*deliberately inflicting*”, or “*measures intended*” to, or “*calculated*” to; for the crimes against humanity: “*intentionally*

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, **2010**, *Universul Juridic*

Pagina 232

Dovedirea scopului specific este, deci, necesară, în afară de scopul general și cunoaștere, cerute de articolul 30, pentru stabilirea răspunderii penale a unei persoane și implicit, pentru a fi posibilă de pedeapsă pentru acele crime.

I. Diaconu, The International Criminal Court, A new Stage, **2002**, *Romanian Institute of International Studies Nicolae Titulescu*

Pagina 78

Proving that specific intent is thus necessary, besides the general intent and knowledge requested according to article 30, in order to find a person criminally responsible and liable for punishment for such crimes.

Prin urmare, după cum se poate observa privind tabloul crimelor internaționale înscrise în Statutul tribunalelor internaționale sau în Convențiile internaționale menționate anterior, astfel de fapte poartă cu ele însemnele celor mai tragice și înfricoșătoare crime colective, cu vii și profunde reacții emoționale ale comunității internaționale.

Ele rămân adânc în conștiința umanității, conștiință care mai poate fi eliberată doar atunci când a sosit momentul istoric al sancționării lor.

Prin urmare, întrucât pot să treacă zeci de ani până când autorii acestora pot fi descoperiți sau trași la răspundere, pentru a nu opera prescripția, care stinge atât răspunderea penală, cât și executarea pedepsei, a fost adoptată la 26 noiembrie 1998, de către Adunarea Generală a O.N.U., „*Convenția asupra Imprescriptibilității Crimelor de Război și a Crimelor contra Umanității*”.

Aceasta a fost reacția fermă a comunității internaționale la propunerea, din anul 1964, a Guvernului Republicii Federale a Germaniei, de a considera prescrise, conform Codului său Penal intern, crimele de război și crimele contra umanității, după 20 de ani de la capitularea, fără condiții, a Germaniei.

Prin adoptarea *Convenției asupra Imprescriptibilității Crimelor de Război și a Crimelor Contra Umanității*, autorii acestor crime pot fi sancționați oricând, indiferent de data la care au fost comise.

După cum se poate observa privind tabloul crimelor internaționale înscrise în Statutul tribunalelor internaționale sau în Convențiile internaționale, astfel de fapte poartă cu ele însemnele celor mai tragice și înfricoșătoare crime colective, cu vii și profunde reacții emoționale ale comunității internaționale.

Ele rămân adânc în conștiința umanității, conștiință ce mai poate fi eliberată doar atunci când a sosit momentul istoric al sancționării lor.

Cum pot să treacă zeci de ani până când autorii lor pot fi descoperiți sau trași la răspundere, pentru a nu opera prescripția care stinge atât răspunderea penală cât și executarea pedepsei, a fost adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 26 noiembrie 1998 „*Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și crimelor contra umanității*”.

Aceasta a fost reacția fermă a comunității internaționale la propunerea din anul 1964 a Guvernului Republicii Federale a Germaniei, de a considera prescrise conform codului său penal intern crimele de război și crimele umanității după 20 de ani de la capitularea fără condiții a Germaniei.

Prin adoptarea *Convenției asupra Imprescriptibilității crimelor de război și crimelor contra umanității*, autorii acestor crime pot fi sancționați oricând, indiferent de data la care au fost comise.

De altfel, în articolul 1 din Convenție se precizează: „Oricare ar fi data la care au fost comise, crimele următoare sunt imprescriptibile:

a. crimele de război, așa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, din data de 8 august 1945 și confirmate prin Rezoluțiile Adunării Generale a O.N.U., nr. 3 (I) și 95 (I) din data de 13 februarie 1946 și 11 decembrie 1946 și în special, „infracțiunile grave”, enumerate în Convențiile de la Geneva – din data de 12 august 1949, privind protecția victimelor de război;

b. crimele împotriva umanității, indiferent dacă sunt comise în timp de război sau în timp de pace, așa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg din data de 8 august 1945 și confirmate prin Rezoluțiile Adunării Generale a O.N.U., nr. 3 (I) și 95 (I) din data de 13 februarie 1946 și 11 decembrie 1946, evicțiunea prin atac armat sau ocupație și actele inumane care decurg din politica de apartheid, precum și *crima de genocid*, așa cum este definită în *Convenția din anul 1948 privind prevenirea și pedepsirea crimelor de genocid*, chiar dacă aceste acte nu constituie o violare a dreptului intern al țării în care au fost comise.

Conform altor prevederi din această Convenție, Statele Părți se obligau să abolească orice prescripții ale acestor crime, înscrise în dreptul intern. Odată abrogată prescripția acestor crime, se impunea a se lua măsuri pe plan internațional, în vederea pedepsirii autorilor unor asemenea crime. În acest sens, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat în anul 1973 rezoluția referitoare la „Principiile cooperării internaționale privind depistarea, arestarea, extrădarea și pedepsirea indivizilor vinovați de crime de război și crime împotriva umanității”.

Sistemul internațional de reprimare a acestor infracțiuni viza, în mod exclusiv, legislația națională, stabilindu-se ca infracțiunile grave la cele patru Convenții de la Geneva din anul 1949 și Protocolul I din anul 1977 să fie, de regulă, de competența tribunalelor naționale ale statului sub autoritatea căruia se află inculpații și, în mod excepțional, ale statului cărora le sunt remiși acești inculpați.

De altfel, în articolul 1 din Convenție se precizează: „Oricare ar fi data la care au fost produse, crimele următoare sunt imprescriptibile:

a. crimele de război, așa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, din 8 august

1945 și confirmate prin Rezoluțiile Adunării generale a O.N.U., 3 (I) și 95 (I) din 13 februarie 1946 și 11 decembrie 1946, și în special „infracțiunile grave” enumerate în Convențiile de la Geneva – din 12 august 1949, privind protecția victimelor de război;

b. crimele împotriva umanității, indiferent dacă sunt comise în timp de război sau în timp de pace, așa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg din 8 august 1945, și confirmate prin Rezoluțiile Adunării Generale a O.N.U., 3 (I) și 95 (I) din 13 februarie 1946 și 11 decembrie 1946, evicțiunea prin atac armat sau ocupație și actele inumane care decurg din politica de apartheid, precum și *crima de genocid* așa cum este definită în *Convenția din 1948, privind prevenirea și pedepsirea crimei de genocid*, chiar dacă aceste acte nu constituie o violare a dreptului intern al țării în care au fost comise.

Conform altor prevederi din această Convenție, statele părți se obligau să abolească orice prescripții ale acestor crime înscrise în dreptul intern. Odată abolită prescripția acestor crime, se impunea a se lua măsuri pe plan internațional în vederea pedepsirii autorilor unor asemenea crime. În acest sens, Adunarea generală a O.N.U. a adoptat în 1973, rezoluția referitoare la „Principiile cooperării internaționale privind depistarea, arestarea, extrădarea și pedepsirea indivizilor vinovați de crime de război și crime împotriva umanității”.

Sistemul internațional de reprimare a acestor infracțiuni viza, în mod exclusiv, legislația națională, stabilindu-se ca infracțiunile grave la cele patru Convenții de la Geneva din 1949 și Protocolul I din 1977 să fie, de regulă, de competența tribunalelor naționale ale statului în puterea căruia se află inculpații și, în mod excepțional, ale statului cărora le sunt remiși acești inculpați.

Astfel, în afara Statutelor tribunalelor penale internaționale ad-hoc, care circumscriu în prevederile lor crimele internaționale aflate în competența acestor instanțe, după cel de-al Doilea Război Mondial au fost adoptate convenții internaționale care au ca obiect stabilirea și definirea acestor crime.

Cele mai importante ca întindere, la care au aderat majoritatea statelor lumii, sunt cele 4 Convenții de la Geneva din anul 1949 și Protocolul adițional I din anul 1977, care sunt și astăzi în vigoare.

Ele constituie un adevărat sediu al materiei, având ca obiect crimele internaționale.

Menționăm astfel:

- Convenția pentru ameliorarea soartei militarilor răniți din cadrul forțelor armate aflate în campanie (I);
- Convenția pentru îmbunătățirea soartei răniților, bolnavilor și naufragaților din cadrul forțelor armate aflate pe mare (II);
- Convenția de la Geneva referitoare la tratamentul prizonierilor de război (III);
- Convenția referitoare la protecția persoanelor civile în timp de război (IV).

Sistemul represiv al Convențiilor din anul 1949 a fost lărgit și consolidat prin „Protocolul I”, adoptat în anul 1977, Protocol adițional la Convențiile de la Geneva încheiate la data de 12 august 1949, cu privire la protecția victimelor de război din conflictele armate internaționale.

În afara statutelor tribunalelor penale ad-hoc care circumscriu în prevederile lor crimele internaționale de competența acestor instanțe, există convenții internaționale, după cel de-al doilea război mondial care au ca obiect stabilirea și definirea acestor crime.

Cele mai importante ca întindere și rezonanță, la care au aderat majoritatea statelor lumii sunt cele 4 Convenții de la Geneva din 1949 și Protocolul I din 1977 referitor la aceste Convenții, ce sunt și astăzi în vigoare.

Ele constituie un adevărat sediu al materiei având ca obiect crimele internaționale.

Menționăm astfel:

- Convenția pentru ameliorarea soartei militarilor răniți în forțele armate în campanie (I)
- Convenția pentru îmbunătățirea soartei răniților, bolnavilor și naufragaților din forțele armate pe mare (II)
- Convenția de la Geneva privitoare la tratamentul prizonierilor de război (III)
- Convenția privitoare la protecția persoanelor civile în timp de război (IV)

Sistemul represiv al Convențiilor din 1949 a fost lărgit și consolidat prin "Protocolul I" din 1977, Protocol adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949, cu privire la protecția victimelor de război din conflictele armate internaționale.

Cele 4 Convenții de la Geneva enumerau „ca infracțiuni grave”, următoarele acte, dacă acestea sunt comise împotriva persoanelor și bunurilor protejate de Convenții:

- omuciderea intenționată;
- tortura sau tratamentele inumane, inclusiv experiențele biologice;
- faptul de a acuza, în mod intenționat, mari suferințe, sau de a aduce atingeri grave integrității fizice și sănătății;
- distrugerea și însușirea de bunuri, nejustificate de necesitățile militare și desfășurarea pe scară mare, în mod ilicit și arbitrar;
- faptul de a constrânge un prizonier de război să servească în forțele armate ale puterii inamice sau acela de a-l lipsi de dreptul său de a fi judecat în mod regulat și imparțial, potrivit prevederilor Convenției;
- luarea de ostateci.

Protocolul I de la Geneva din anul 1977, privind protecția victimelor conflictelor internaționale, a adăugat și alte infracțiuni grave, în afara celor menționate în Convențiile din anul 1949, și anume:

- îndreptarea atacurilor împotriva populației civile;
- lansarea unui atac nediscriminatoriu, afectând populația civilă sau bunurile civile și a unui atac împotriva instalațiilor conținând forțe periculoase, știind că vor provoca pierderi și vătămări excesive populației civile și daune excesive bunurilor și instalațiilor;
- atacarea localităților neapărate și a zonelor demilitarizate;
- atacarea unei persoane scoasă în afara luptei;
- folosirea cu perfidie a emblemelor și semnelor distinctive ale Crucii Roșii.

În completarea acestui tablou, sunt considerate „infracțiuni grave” următoarele acte, dacă acestea au fost comise cu intenție și cu încălcarea Convențiilor din anul 1949 și a Protocolului I de la Geneva:

- transferarea de către puterea ocupantă a unor părți din propria populație sau deportarea și transferul întregii populații civile sau părți civile sau părți ale acesteia din teritoriul ocupat în

Cele 4 Convenții de la Geneva, enumerau „ca infracțiuni grave” următoarele acte, dacă sunt comise împotriva persoanelor și bunurilor protejate de Convenții:

- omuciderea intenționată;
- tortura sau tratamentele inumane, inclusiv experiențele biologice;
- faptul de a cauza, în mod intenționat, mari suferințe, sau de a aduce atingeri grave integrității fizice și sănătății;
- distrugerea și însușirea de bunuri, nejustificate de necesitățile militare și desfășurate pe scară mare, în mod ilicit și arbitrar;
- faptul de a constrânge un prizonier de război să servească în forțele armate ale puterii inamice sau acela de a-l lipsi de dreptul său de a fi judecat în mod regulat și imparțial potrivit prevederilor Convenției;
- luarea de ostateci.

Protocolul I de la Geneva 1977, privind protecția victimelor conflictelor internaționale, a adăugat și alte infracțiuni grave în afara celor menționate în Convențiile din 1949 și anume:

- îndreptarea atacurilor împotriva populației civile;
- lansarea unui atac nediscriminatoriu afectând populația civilă sau bunurile civile și a unui atac împotriva instalațiilor conținând forțe periculoase, știind că vor provoca pierderi și vătămări excesive populației civile și daune excesive bunurilor și instalațiilor;
- atacarea localităților neapărate și zonelor demilitarizate;
- atacarea unei persoane scoasă în afara luptei;
- folosirea cu perfidie a emblemelor și semnelor distinctive ale Crucii Roșii.

În completarea acestui tablou, sunt considerate „infracțiuni grave” următoarele acte dacă au fost comise cu intenție și cu încălcarea Convențiilor din 1949 și a Protocolului I de la Geneva:

- transferarea de către puterea ocupantă a unor părți din propria populație sau deportarea și transferul a întregii populații civile sau părți ale acesteia din teritoriul ocupat în cadrul sau în afara acestui teritoriu prin încălcarea Convenției a IV-a;

cadru sau în afara acestui teritoriu, prin încălcarea Convenției a IV-a;

- practicile de apartheid și alte practici inumane și degradante, care ofensează demnitatea umană, bazate pe discriminare rasială;

- atacarea bunurilor culturale, ușor de recunoscut și care sunt situate în imediata apropiere de obiective militare, cauzând o distrugere masivă a lor;

- privarea persoanelor protejate de convenții și de protocol de dreptul la o judecată imparțială și reglementară;

- orice act medical, care n-ar fi motivat starea de sănătate a persoanelor respective (internate, deținute sau private de libertate în alt mod) și care ar pune în pericol grav starea de sănătate sau integritate fizică sau morală a acelei persoane.

În afara Convenției de la Geneva din anul 1949 și a Protocolului Adițional I de la Geneva din anul 1977, există astăzi în vigoare și alte reglementări internaționale, prin care sunt sancționate faptele ilicite cele mai grave, apreciate ca fiind crime internaționale.

Sunt edificatoare în acest sens:

- Convenția pentru Prevenirea și Reprimarea Crimei de Genocid, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U., prin Rezoluția nr. 260 III, la data de 3 decembrie 1948;

- Convenția suplimentară pentru desființarea sclaviei, a comerțului cu sclavi și a instituțiilor sau practicilor similare sclaviei;

- Convenția Internațională asupra Eliminării și Reprimării Crimei de Apartheid, adoptată de O.N.U., prin Rezoluția nr. 3068, din data de 30 noiembrie 1973;

- Rezoluția nr. 3314, din data de 14 decembrie 1974, a Adunării Generale a O.N.U., prin care au fost definite actele de agresiune.

Pe plan internațional, după cel de-al Doilea Război Mondial, au fost adoptate și alte convenții care obligă statele semnatare la o conduită care să nu conducă la utilizarea unor arme de distrugere în masă.

Această interdicție are ca temei Protocolul I de la Geneva din anul 1977, în care este precizat în mod expres - articolul 35 - că sunt interzise mijloacele și metodele care:

♦ practicile de apartheid și alte practici inumane și degradante care ofensează demnitatea umană, bazate pe discriminare rasială;

♦ atacarea bunurilor culturale, ușor de recunoscut și care sunt situate în imediata apropiere de obiective militare, cauzând o distrugere masivă a lor;

♦ privarea persoanelor protejate de convenții și de protocol de dreptul la o judecată imparțială și reglementară;

♦ orice act medical care n-ar fi motivat starea de sănătate a persoanelor respective (internate, deținute sau private de libertate în alt mod) și care ar pune în mod grav în pericol starea de sănătate sau integritatea fizică sau morală a acelei persoane.

În afara Convenției de la Geneva din 1949 și a Protocolului Adițional I de la Geneva din 1977, în vigoare astăzi există și alte reglementări internaționale, de asemenea în vigoare, prin care sunt sancționate faptele ilicite cele mai grave apreciate ca și crime internaționale.

Sunt edificatoare în acest sens:

♦ Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. prin rezoluția 260 III din 3 decembrie 1948;

♦ Convenția suplimentară pentru desființarea sclaviei, comerțului cu sclavi și a instituțiilor sau practicilor similare sclavajului;

♦ Convenția internațională asupra eliminării și reprimării crimei de apartheid adoptată de O.N.U. prin Rezoluția nr. 3068 din 30 noiembrie 1973;

♦ Rezoluția 3314 din 14 decembrie 1974 a Adunării Generale a O.N.U. prin care au fost definite actele de agresiune.

Pe plan internațional, după cel de-al doilea război mondial au fost adoptate și alte convenții care obligă statele semnatare la o conduită care să nu conducă la utilizarea unor arme de distrugere în masă.

Această interdicție are ca temei Protocolul I de la Geneva din 1977, în care este precizat expres - articolul 35 - că sunt interzise mijloacele și metodele care:

♦ produc un rău superfluu;

- produc un rău inutil;

- au efecte nediscriminate, adică nu fac distincție între obiectivele militare și populația civilă și bunurile cu caracter civil;

- au efecte extinse, grave și durabile asupra mediului natural.

Astfel de arme sunt armele de distrugere în masă, armele nucleare, bacteriologice, chimice, incendiere sau armele viitorului: laserii de luptă, arme radiologice, mijloace și metode de război electronic, dispozitive cu ultrasunete, dispozitive cu fulgere luminoase.

Din păcate, nu există încă un tratat sau o convenție internațională cu efecte juridice depline, în care să fie înscrisă obligația ca marile puteri nucleare ce dețin arma atomică, să nu folosească această armă temută și catastrofală pentru întreaga omenire.

Este adevărat însă, că s-a adoptat Rezoluția nr. 1653 (XVI/1961), care declară că folosirea armelor nucleare reprezintă o încălcare directă a Cartei O.N.U., este contrară dreptului internațional și legilor umanității și că statul care ar folosi această armă va fi considerat că a acționat contra legilor umanității și ar comite o crimă împotriva omenirii și civilizației; dar o atare rezoluție a O.N.U. are caracter de recomandare și nu are forță juridică obligatorie.

Și totuși, conform acestei Rezoluții, statul care ar folosi această armă ar acționa contra legilor umanității și ar comite o crimă împotriva omenirii și civilizației.

Este, de fapt, o trimitere în timp la prevederile unei convenții internaționale, deci cu forță juridică, ce completează - prin extensiune cu alte convenții - lipsa unor prevederi clare de sancționare a celor mai grave fapte ce atentează la dreptul sacru al omului la viață și la valorile supreme ale comunității internaționale, respectiv pacea și securitatea.

Această convenție este Convenția a IV-a de la Haga adoptată în anul 1907, la care, de asemenea, am făcut referire mai sus. În Preambulul acestei Convenții, denumit și „Clauza Martens”, se precizează: „Atâta timp cât un cod mai complet asupra legilor și obiceiurilor războiului nu poate fi elaborat, înaltele părți contractante consideră oportun să declare că în cazurile care nu sunt acoperite de principiile pe care le-au adoptat, populația și beligeranții rămân sub protecția dreptului gîntilor, decurgând din practica stabilită

între popoarele civilizate, din legile umanității și din comandamentele constituite public”.

- au efecte nediscriminate, adică nu fac distincție între obiectivele militare și populația civilă și bunurile cu caracter civil;

- au efecte extinse grave și durabile asupra mediului natural.

Astfel de arme sunt armele de distrugere în masă, armele nucleare, bacteriologice, chimice, incendiere sau armele viitorului: laserii de luptă, arme radiologice, mijloace și metode de război electronic, dispozitive cu ultrasunete, dispozitive cu fulgere luminoase.

Din păcate nu există încă un tratat sau convenție internațională cu efecte juridice depline în care să fie înscrisă obligația ca marile puteri nucleare ce dețin arma atomică să nu folosească această armă temută și catastrofală pentru întreaga omenire.

Este adevărat însă că s-a adoptat Rezoluția nr. 1653 (XVI/1961), care declară că folosirea armelor nucleare reprezintă o încălcare directă a Cartei O.N.U., este contrară dreptului internațional și legilor umanității și că statul care ar folosi această armă, va fi considerat că a acționat contra legilor umanității și ar comite o crimă împotriva omenirii și civilizației ei, dar o atare Rezoluție a O.N.U. are caracter de recomandare și nu are forță juridică obligatorie.

Și totuși conform acestei Rezoluții, statul care ar folosi această armă ar acționa contra legilor umanității și ar comite o crimă împotriva omenirii și civilizației.

Este de fapt o trimitere în timp și peste timp la prevederile unei convenții internaționale, deci cu forță juridică, ce completează prin extensiune în alte convenții, lipsa unor prevederi clare de sancționare a celor mai grave fapte ce atentează la dreptul sacru al omului la viață și la valorile supreme ale comunității internaționale, pacea și securitatea.

Această convenție este Convenția a IV-a de la Haga din 1907. În Preambulul acestei Convenții denumit și “Clauza Martens” se precizează :

“Atâta timp cât un cod mai complet asupra legilor și obiceiurilor războiului nu poate fi elaborat, înaltele părți contractante consideră oportun să declare că în cazurile care nu sunt acoperite de principiile pe care le-au adoptat, populația și beligeranții rămân sub protecția dreptului gîntilor, decurgând din practica stabilită între popoarele civilizate, din legile umanității și din comandamentele constituite public”.

D. Coman, V. Ponta, Răspunderea în dreptul internațional umanitar, 2010, *Universul Juridic*

Pagina 248

În toate perioadele istorice ale umanității și pe tot globul s-au săvârșit și, din păcate, încă se mai săvârșesc, acte inumane de distrugere a unor grupuri umane din motivații etnice, culturale, lingvistice, politice, naționale, calificate ca acte de genocid și nu ca simple acte de barbarie. Astfel de acte inumane au produs mari daune umanității și condiției umane, în general, numărul victimelor omenești variind, în situații concrete, de la câteva zeci sau sute de persoane la mii și milioane.

Ce altceva decât nu acte de genocid au fost pogromurile din antichitate, din Evul Mediu, dar și din secolul nostru, asupra evreilor, armenilor sau a altor popoare, cruciadele creștine împotriva „necredincioșilor” musulmani pentru eliberarea locurilor sfinte din Orientul Apropiat, campaniile militare de distrugere sau aducere în robie a unor popoare întregi, exterminarea populației băștinașe de către conchistadorii europeni în teritoriile și continentele „descoperite”, masacrarea populațiilor din țările coloniale și aducerea acestora în stare de degenerescență prin înfometare, munci grele și tratamente degradante, trecerea prin foc și sabie a milioane de oameni pe motive politice, naționale sau religioase, distrugerea masivă și planificată a oponentilor politici în vremurile moderne sau exterminarea reciprocă

Pagina 249

a unor etnii în Africa zilelor noastre?”¹⁶³ Iată o întrebare retorică, pe

¹⁶³ A se vedea Vasile Crețu, *Drept penal internațional*, București 1996.

V. Crețu, Drept Internațional Penal, 1996, *Editura Tempus*

Pagina 225

Acte inumane de distrugere a unor grupuri umane în baza unor motivații diverse, politice, naționale, etnice, culturale, lingvistice, firmate ca atare și nu simple acte de barbarie s-au săvârșit în toate erioadele istorice ale umanității și în toate zonele sale geografice și, din păcate, încă se mai săvârșesc, producând mari daune umanității și condiției umane în general, numărul victimelor omenești variind, în situații concrete, de la câteva zeci sau sute de persoane la mii și milioane, deseori în perioade destul de scurte.

Pagina 226

Ce altceva decât acte de genocid au fost pogromurile din antichitate, din evul mediu, dar și din secolul nostru, asupra evreilor, armenilor sau a altor popoare, cruciadele creștine împotriva „necredincioșilor” musulmani pentru eliberarea locurilor sfinte din Orientul Apropiat, campaniile militare de distrugere sau aducere în robie a unor popoare întregi, exterminarea populației băștinașe de către conchistadorii europeni în teritoriile și continentele „descoperite”, masacrarea populațiilor din țările coloniale și aducerea acestora în stare de degenerescență prin înfometare, munci grele și tratamente degradante, trecerea prin foc și sabie a milioane de oameni pe motive politice, naționale sau religioase, distrugerea masivă și planificată a oponentilor politici în vremurile moderne sau exterminarea reciprocă a unor etnii în Africa zilelor noastre?

1933 este anul în care Raphael Lemkin, unul dintre promotorii genocidului, în cadrul Conferinței pentru unificarea dreptului internațional penal, a solicitat incriminarea faptelor care vizau distrugerea unei națiuni sau a unui grup etnic. El și-a formulat concepția proprie asupra genocidului astfel: „*în general, genocidul nu înseamnă, în mod necesar, distrugerea imediată a unei națiuni, ci înseamnă mai degrabă un plan coordonat al unor acțiuni diferite, care tind să distrugă bazele vieții grupurilor naționale, în scopul de a distruge aceste grupuri. Obiectivul unui asemenea plan ar fi dezintegrarea instituțiilor politice și sociale, a culturii, a limbii, a sentimentelor naționale, religiei și existenței economice a grupurilor*

Unul dintre promotori a fost Rafael Lemkin, care în 1933 formula premisele acestui concept în cadrul Conferinței pentru unificarea dreptului internațional penal, cerând incriminarea acelor fapte care vizează distrugerea unei națiuni sau a unui grup etnic. El își exprima viziunea sa asupra genocidului în termenii următori: "*în general, genocidul nu înseamnă în mod necesar distrugerea imediată a unei națiuni, înseamnă mai degrabă un plan coordonat al unor acțiuni diferite care tind să distrugă bazele vieții grupurilor naționale în scopul de a distruge aceste grupuri. Obiectivul unui asemenea plan ar fi dezintegrarea instituțiilor politice și sociale, a culturii, limbii, sentimentelor naționale, religiei și existenței economice a grupurilor naționale, distrugerea*

naționale, distrugerea securității personale, a libertății, a sănătății, demnității și chiar a vieții indivizilor care aparțin acestor grupuri. Genocidul este îndreptat contra grupului național ca entitate, iar acțiunile care îl însoțesc sunt îndreptate împotriva persoanelor nu în calitatea lor individuală, ci ca membri ai grupului național⁵⁾.

Statutul Tribunalului Militar de la Nürenberg. Acesta încadra în categoria crimelor împotriva umanității, persecuțiile pe motive politice, rasiale sau religioase, fapte de natura genocidului, fără a menționa, în mod expres, că acestea ar constitui crima de genocid, cu condiția ca asemenea fapte să fi fost săvârșite în legătură cu celelalte crime comise de către inculpații care au declanșat și au purtat un război de agresiune.

germani, așa cum rezultă din lucrările Tribunalului de la Nürenberg. În acel moment, acuzarea a susținut că: „*inculpații au recurs la genocid deliberat și sistematic, adică la exterminarea grupurilor sociale și naționale din cadrul populației civile aflate pe teritoriile ocupate, cu scopul de a distruge anumite rase sau clase de populații și de grupuri naționale rasiale sau religioase*”, referindu-se, în mod concret, la actele de exterminare a poporului evreu și a țiganilor, dar și la alte forme de represiune de natură genocidală ordonate de inculpați și săvârșite în Alsacia și Lorena, în Țările de Jos, în Norvegia și în alte zone ale Europei.

Tribunalul de la Nürenberg a condamnat, în final, pe inculpați numai pentru crime împotriva păcii și crime de război. Crimele împotriva umanității de natura genocidului au fost, însă, avute în vedere, ele figurând în cadrul hotărârii pronunțate de Tribunal, incluse fiind în conținutul primelor două categorii de crime.

Concepția Tribunalului de la Nürenberg lega astfel și genocidul, alături de celelalte crime împotriva umanității, numai de starea de război, actele de genocid săvârșite în timp de pace neavând, încă, o bază juridică clară pentru a fi sancționate. Deoarece nici Rezoluția Adunării Generale a ONU din anul 1946, prin care se consacra ca principii de drept internațional penal acelea rezultate din Statutul și lucrările Tribunalului de la Nürenberg, nu se depărta de spiritul

instituțiilor politice și sociale, a culturii, limbii, sentimentelor naționale, religiei și existenței economice a grupurilor naționale, distrugerea securității personale, a libertății, sănătății, demnității și chiar a vieții indivizilor care aparțin acestor grupuri. Genocidul este îndreptat contra grupului național ca entitate, iar acțiunile care îl însoțesc sunt îndreptate împotriva persoanelor nu în calitatea lor individuală, ci ca membri ai grupului național⁽⁵⁾.

Statutul Tribunalului militar de la Nürenberg, care încadrează în categoria crimelor contra umanității persecuțiile pe motive politice, rasiale sau religioase, fapte de natura genocidului, fără a se menționa în mod expres că acestea ar constitui crima de genocid, cu condiția ca

asemenea fapte să fi fost săvârșite în legătură cu celelalte crime comise de către inculpații care au declanșat și au purtat un război de agresiune.

Așa cum rezultă din lucrările Tribunalului de la Nürenberg⁶⁾, acuzarea a susținut că „*inculpații au recurs la genocid deliberat și sistematic, adică la exterminarea grupurilor sociale și naționale din cadrul populației civile aflate pe teritoriile ocupate, cu scopul de a distruge anumite rase sau clase de populații și de grupuri naționale rasiale sau religioase*”, referindu-se în mod concret la actele de exterminare a poporului evreu și a țiganilor, dar și la alte forme de represiune de natură genocidală ordonate de inculpați și săvârșite în Alsacia și Lorena, în Țările de Jos, în Norvegia și în alte zone ale Europei.

Tribunalul de la Nürenberg a condamnat în final pe inculpați numai pentru crime contra păcii și crime de război. Crimele împotriva umanității de natura genocidului au fost, însă, avute în vedere, ele figurând în cadrul hotărârii date de tribunal, incluse fiind în conținutul primelor două categorii de crime.

Concepția Tribunalului de la Nürenberg lega astfel și genocidul, alături de celelalte crime contra umanității, numai de starea de război, actele de genocid săvârșite în timp de pace neavând încă o bază juridică clară pentru a fi sancționate. Și cum nici Rezoluția Adunării Generale a O.N.U. din 1946, prin care se consacra drept principii de drept internațional penal cele rezultate din statutul și lucrările Tribunalului de la Nürenberg nu se depărta de spiritul Tribunalului: elaborarea unui

Tribunalului, elaborarea unui instrument juridic special se impunea, cu atât mai mult cu cât Carta ONU își propunea promovarea și apărarea drepturilor omului în toate situațiile.

Un asemenea instrument a fost elaborat și adoptat în cadrul ONU, unde problema genocidului a fost examinată de Adunarea Generală încă din prima sa sesiune, adoptându-se o rezoluție care sublinia faptul că genocidul este o crimă de drept internațional, condamnată de lumea civilizată și solicita Consiliului Economic și Social să elaboreze un proiect de convenție privind crima de genocid. O nouă rezoluție, adoptată în sesiunea următoare, declara genocidul o crimă internațională, comportând răspunderi de ordin național și internațional pentru state și indivizi.

În cea de-a treia sa sesiune de la înființarea ONU, Adunarea Generală adopta, la data de 9 decembrie 1948, textul **Convenției privind Prevenirea și Reprimarea Crimei de Genocid**.

Potrivit dispozițiilor art.1 al Convenției, „Părțile contractante confirmă că genocidul, fie că este comis în timp de pace sau în timp de război, este o crimă de drept internațional, pe care ele se angajează să o prevină și să o pedepsească”.

În cadrul Convenției se menționează faptul că genocidul este o crimă de drept internațional, fără a se specifica însă că este o crimă împotriva umanității. Lipsa unei asemenea mențiuni nu constituie o omisiune, ci o modalitate tehnică, folosită pentru a se asigura reprimării acestuia un caracter universal, desprins de limitele temporale impuse prin Statutul Tribunalului de la Nürnberg.

Textul astfel formulat soluționează, într-un mod tranșant, problema aplicabilității prevederilor convenției, vizând nu numai faptele săvârșite în timp de război, ci și pe cele din timp de pace. Apartenența genocidului la categoria crimelor împotriva umanității este, în acest mod, indirect afirmată, de natura unor asemenea infracțiuni.

la Nürnberg nu se depărta de spiritul Tribunalului, elaborarea unui instrument juridic special se impunea, cu atât mai mult cu cât Carta O.N.U. își propunea promovarea și apărarea drepturilor omului în toate situațiile.

Un asemenea instrument a fost elaborat și adoptat în cadrul Organizației Națiunilor Unite, unde problema genocidului a fost examinată de Adunarea Generală încă în prima sa sesiune, adoptându-se o rezoluție care sublinia că genocidul este o crimă de drept internațional condamnată de lumea civilizată și cerea Consiliului Economic și Social să elaboreze un proiect de convenție asupra crimei de genocid. O nouă rezoluție adoptată în sesiunea următoare declara genocidul o crimă internațională comportând răspunderi de ordin național și internațional pentru state și pentru indivizi.

În cea de a treia sa sesiune de la înființarea O.N.U., Adunarea Generală adopta la 9 decembrie 1948 textul Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid.

Potrivit art.I al Convenției, „Părțile contractante confirmă că genocidul, fie că este comis în timp de pace sau în timp de război, este o

crimă de drept internațional, pe care ele se angajează să o prevină și să o pedepsească”.

În cuprinsul Convenției se menționează că genocidul este o crimă de drept internațional, fără a se specifica, însă, că este o crimă împotriva umanității. Lipsa unei asemenea mențiuni nu constituie o omisiune, ci o modalitate tehnică folosită pentru a se asigura reprimării acestuia un caracter universal, desprins de limitele temporale impuse prin Statutul Tribunalului de la Nürnberg.

Textul astfel formulat soluționează într-un mod tranșant problema aplicabilității prevederilor convențiilor, vizând nu numai faptele săvârșite în timp de război, ci și cele din timp de pace. Apartenența genocidului la categoria crimelor împotriva umanității este în acest mod indirect afirmată, de natura unor asemenea infracțiuni fiind posibilitatea de a fi

„Analiza definiției genocidului evidențiază câteva elemente semnificative privind conținutul constitutiv al acestei crime internaționale.

Astfel, genocidul este caracterizat, în primul rând, prin *intenția de a distruge un grup uman, în baza unor criterii*. Prin acest element, genocidul se particularizează în raport cu celelalte crime împotriva umanității, care pot fi îndreptate împotriva uneia sau mai multor persoane în virtutea convingerilor lor politice sau al apartenenței la un grup național, rasial, religios etc., fără a viza distrugerea totală sau parțială a grupului ca atare sau constituind expresia intoleranței sau a ideologiei ori a interesului politic și nu a unui plan deliberat de distrugere a unor grupuri constituite pe criterii de o asemenea natură”¹⁶⁴.

Genocidul apare, astfel, ca un caz agravant, calificat, de crimă împotriva umanității.

„Intenția calificată a autorului unei crime de genocid este aceea de a distruge fie în totalitate, fie parțial un anumit grup uman. Nu este, prin urmare, necesar, pentru a exista o crimă de genocid, ca prin fapta săvârșită să se distrugă în întregime un grup uman, ceea ce, uneori, ar fi imposibil, dacă se are în vedere numărul, adesea, imens al indivizilor care compun un asemenea grup. Distrugerea parțială a grupului, ca intenție sau ca realizare de fapt, este, în aceeași măsură, o condiție suficientă pentru existența infracțiunii de genocid, ca și distrugerea integrală.

Problema s-a abordat cu ocazia elaborării Convenției, când s-a pus întrebarea dacă *uciderea unui singur om* se poate încadra în noțiunea de distrugere parțială a unui grup sau constituie doar un omor simplu ori calificat, după împrejurări. În practică, o asemenea

¹⁶⁴ *Ibidem.*

Analiza definiției genocidului evidențiază câteva elemente semnificative pentru fizionomia juridică a acestei crime internaționale.

Genocidul este caracterizat în primul rând prin *intenția de a distruge un grup uman, în baza unor criterii*. Prin acest element genocidul se particularizează în raport cu celelalte crime contra omenirii, care pot fi îndreptate împotriva uneia sau a mai multor persoane în virtutea convingerilor lor politice sau apartenenței la un grup național, rasial,

religios etc., fără a viza distrugerea fie totală, fie parțială, a grupului ca atare, sau constituind expresia intoleranței sau ideologiei, ori a interesului politic și nu a unui plan deliberat de distrugere a unor grupuri constituite pe criterii de o asemenea natură.

Genocidul apare astfel ca un caz agravat, calificat, de crimă împotriva umanității.

Intenția calificată a autorului unei crime de genocid este de a distruge fie în totalitate, fie parțial, un anumit grup uman. Nu este, prin urmare, necesar pentru a exista o crimă de genocid, ca prin fapta săvârșită să se distrugă în întregime un grup uman, ceea ce uneori ar fi chiar imposibil, dacă se are în vedere numărul adesea imens al indivizilor care compun un asemenea grup. Distrugerea parțială a grupului ca intenție sau ca realizare de fapt este în aceeași măsură o condiție suficientă pentru existența infracțiunii de genocid, ca și distrugerea integrală.

Problema s-a abordat cu ocazia elaborării convenției, când s-a pus și întrebarea dacă *uciderea unui singur om* se poate încadra în noțiunea de distrugere parțială a unui grup sau constituie doar un omor, simplu ori calificat, după împrejurări. În practică, o asemenea situație ar putea să

situație ar putea să apară extrem de rar, date fiind proporțiile vizate, în general, prin crima de genocid, convenția având drept scop prevenirea și sancționarea actelor de distrugere îndreptate împotriva unui număr mare de persoane.

Totuși, chiar și uciderea unei singure persoane ar putea constitui crima de genocid, dacă ea a fost comisă ca urmare a faptului, că victima este membră a unuia din grupurile specificate în convenție și cu intenția de a se provoca acte similare și în viitor în legătură cu prima crimă, deci, dacă intenția autorului a fost de a ucide persoana respectivă sau alte persoane, în calitatea lor de părți componente ale unui grup, chiar dacă rezultatul a fost în fapt, pentru moment, limitat la pierderea unei singure vieți omenești.

Esențială este, deci, pentru existența crimei de genocid, intenția calificată a autorilor de a acționa în sensul distrugerii, în totalitate sau în parte, indiferent de proporțiile concrete ale distrugerilor, a unui grup uman prin acte îndreptate împotriva indivizilor care fac parte din grupul respectiv¹⁶⁵.

Convenția din anul 1948 privind prevenirea și sancționarea crimei de genocid enumeră, ca **grupări de persoane protejate împotriva actelor de genocid**, grupurile naționale, rasiale, etnice sau religioase.

În cadrul Convenției nu se dă o definiție a noțiunilor de „național”, „rasial”, „etic sau religios”, ceea ce a stârnit unele controverse asupra conținutului acestora.

S-a apreciat că noțiunile în cauză sunt îndelung folosite în instrumentele juridice internaționale și în literatura de specialitate, iar fiecare din grupările respective se distinge ușor prin anumite trăsături proprii și că nu este necesară o definiție a lor prin Convenție, un asemenea procedeu putând complica și mai mult lucrurile. Se consideră, în general, că **națiunea** este „o comunitate marcată de legături sau trăsături specifice de natură istorică și culturală”, **rasa** semnifică „acea categorie de persoane care se distinge prin trăsături comune și constante și tocmai de aceea, ereditare”, iar conceptul de **etic** are un sens mai larg, definind „o comunitate de persoane legate

¹⁶⁵ *Ibidem*.

calificat, după împrejurări. În practică, o asemenea situație ar putea să apară extrem de rar, date fiind proporțiile vizate în general prin crima de genocid, convenția având drept scop prevenirea și sancționarea actelor de distrugere îndreptate împotriva unui mare număr de persoane.

Totuși, chiar și uciderea unei singure persoane ar putea constitui crima de genocid dacă ea a fost comisă ca urmare a faptului că victima este membră a unuia din grupurile specificate în convenție și cu intenția de a se provoca acte similare și în viitor în legătură cu prima crimă, deci dacă intenția autorului a fost de a ucide persoana respectivă sau alte persoane în calitatea lor de părți componente ale unui grup, chiar dacă rezultatul a fost în fapt, pentru moment, limitat la pierderea unei singure vieți omenești.

Esențială este, deci, pentru existența crimei de genocid, intenția calificată a autorilor de a acționa în sensul distrugerii, în totalitate sau în parte, indiferent de proporțiile concrete ale distrugerilor, a unui grup uman prin acte îndreptate împotriva indivizilor care fac parte din grupul respectiv.

Convenția din 1948 asupra prevenirii și sancționării crimei de genocid enumeră ca grupări de persoane protejate împotriva actelor de genocid grupurile naționale, rasiale, etnice sau religioase.

În cuprinsul Convenției nu se dă o definiție a noțiunilor de „național”, „rasial”, „etic” sau „religios”, ceea ce a stârnit unele controverse asupra conținutului acestora.

S-a apreciat, totuși, că noțiunile în cauză sunt îndelung folosite în instrumentele juridice internaționale și în literatura de specialitate, iar fiecare din grupările respective se distinge ușor prin anumite trăsături proprii, și că nu este necesară o definiție a lor prin convenție, un asemenea procedeu putând complica și mai mult lucrurile. Se consideră în general că **națiunea** este „o comunitate marcată de legături sau trăsături specifice de natură istorică și culturală”, **rasă** înseamnă „acea categorie de persoane care se disting prin trăsături comune și constante și tocmai de aceea ereditare”, iar conceptul de **etic** are un sens mai larg, definind „o comunitate de persoane legate de aceleași obiceiuri, aceeași limbă și

de aceleași obiceiuri, aceeași limbă și aceeași rasă”, conceptul de grup religios fiind suficient de clar pentru a mai fi definit.

Limitarea protecției împotriva crimei de genocid numai la acele patru categorii de grupuri a ridicat unele probleme, în sensul că nu ar fi necesar ca în definiția genocidului să se includă și alte grupuri umane, care de-a lungul istoriei au format obiectul unor acte de reprimare masivă cu intenții de lichidare, în fapt, cu nimic deosebite de actele de genocid prin forma în care s-au manifestat, dar care nu sunt protejate juridic printr-o reglementare internațională de natura celei privind incriminarea genocidului.

În timpul lucrărilor pregătitoare ale Convenției din anul 1948, ca și ulterior în cadrul diferitelor foruri ale ONU care au dezbătut unele probleme privind genocidul, s-au stârnit controverse - dacă definiția nu trebuie să se refere, de exemplu și la grupările politice.

În sprijinul introducerii grupărilor politice s-a argumentat faptul că masacrul comis asupra membrilor neînarmați ai opoziției politice este la fel de criminal ca și masacrarea celorlalte grupuri menționate și trebuie recunoscut ca atare, invocându-se momente din istoria nazismului, când protecția unor grupuri politice era necesară împotriva persecuțiilor sângeroase la care au fost supuse. S-a argumentat, de asemenea, că grupurile politice ar trebui tratate ca și grupurile religioase, trăsătura distinctivă a ambelor tipuri de grup fiind idealul comun care i-a unit pe membrii săi.

Neinclusiunea, în final, în cuprinsul convenției și a grupărilor politice s-a bazat pe următoarele considerente:

- un grup politic nu are trăsături stabile, permanente și bine definite și nu constituie o grupare inevitabilă și omogenă, el bazându-se pe voința membrilor săi și nu pe factori independenți de această voință;
- includerea grupurilor politice ar duce la neacceptarea Convenției de către un număr mare de state, pentru că aceasta ar implica ONU în luptele politice interne din fiecare țară;
- astfel de includere ar crea dificultăți guvernelor legal constituite în acțiunile lor de preîntâmpinare a actelor elementelor subversive;

comunitate de persoane legate de aceleași obiceiuri, aceeași limbă și aceeași rasă”, conceptul de grup religios fiind suficient de clar pentru a mai fi definit.

Limitarea protecției împotriva crimei de genocid numai la cele patru categorii de grupuri a ridicat unele probleme, în sensul că nu ar fi necesar ca în definiția genocidului să se includă și alte grupuri umane care de-a lungul istoriei au format obiectul unor acte de reprimare masivă cu intenții de lichidare, în fapt cu nimic deosebite de actele de genocid prin forma în care s-au manifestat, dar care nu sunt protejate juridic printr-o reglementare internațională de natura celei privind incriminarea genocidului.

În timpul lucrărilor pregătitoare ale Convenției din 1948, ca și ulterior în cadrul diferitelor foruri ale O.N.U. care au luat în dezbateri unele probleme privind genocidul, s-au stârnit controverse dacă definiția nu trebuie să se refere de exemplu, și la grupările politice.

În sprijinul introducerii grupărilor politice s-a argumentat că masacrul comis asupra membrilor neînarmați ai opoziției politice este la fel de criminal ca și masacrarea celorlalte grupuri menționate și trebuie recunoscut ca atare, invocându-se momente din istoria nazismului, când protecția unor grupuri politice era necesară împotriva persecuțiilor sângeroase la care au fost supuse. S-a argumentat, de asemenea, că grupurile politice ar trebui tratate ca și grupurile religioase, trăsătura distinctivă a ambelor tipuri de grup fiind idealul comun care i-a unit pe membrii săi.

Neinclusiunea în final în cuprinsul Convenției și a grupărilor politice s-a bazat pe următoarele considerente:

a) un grup politic nu are trăsături stabile, permanente și bine definite și nu constituie o grupare inevitabilă și omogenă, el bazându-se pe voința membrilor săi și nu pe factori independenți de această voință;

b) includerea grupurilor politice ar duce la neacceptarea Convenției de către un mare număr de state, pentru că aceasta ar implica O.N.U. în luptele politice interne din fiecare țară;

c) o astfel de includere ar crea dificultăți guvernelor legal constituite în acțiunile lor de preîntâmpinare a actelor elementelor subversive;

- protejarea grupurilor politice ar ridica problema protejării, în condițiile Convenției și a grupărilor profesionale și economice;
- protecția grupurilor politice sau de altă natură poate fi asigurată în afara Convenției, potrivit legislațiilor naționale, a Declarației Universale a Drepturilor Omului și a Convenției Internaționale privind Drepturile Civile și Politice.

În cadrul dezbaterilor internaționale asupra crimei de genocid s-a susținut, de asemenea, că actele de genocid cuprinse în art. 2 al Convenției nu acoperă toate mijloacele și modalitățile de a distruge, în mod intenționat, un grup uman. Distrugerea deliberată a unui grup uman poate îmbrăca și alte forme, cum ar fi deportarea sau dislocarea în masă, internarea și obligarea la muncă forțată, deznaționalizarea prin tortură sistematică, terorism, alte tratamente inumane și măsuri fizice de intimidare.

În literatura de specialitate se întâlnesc și propuneri în sensul ca, prin analogie cu genocidul, să fie incriminat **ecocidul**, care ar consta în acte de devastare și distrugere ce afectează mediul natural al unei zone geografice în detrimentul vieții umane, animale și vegetale, produse, îndeosebi prin folosirea unor mijloace militare, în primul rând a armelor nucleare, ca și a diverselor tehnici apte să modifice condițiile meteorologice în scopuri militare, întocmindu-se și unele proiecte de convenții în acest sens.

Ecocidul figurează ca o crimă internațională în proiectul de articole referitor la răspunderea internațională, alcătuit de Comisia de Drept Internațional a Națiunilor Unite, el constând în violarea unor obligații internaționale esențiale privind asigurarea și conservarea mediului natural, privind împiedicarea poluării masive a mărilor și a oceanelor și a atmosferei terestre etc.

Deși încălcările de natura celor care au făcut obiectul dezbaterilor nu au fost cuprinse în latura obiectivă a crimei de genocid, condamnarea lor ca fapte grave, ca și crime de drept internațional, este evidentă, ele încadrându-se, în general, în sfera de cuprindere a crimelor împotriva umanității, iar sancționarea lor este posibilă în virtutea reglementărilor care incriminează asemenea fapte grave.

Nu este exclus ca, în viitor, odată cu evoluția reglementărilor privind protecția ființelor umane și a drepturilor fundamentale ale

- d) protejarea grupurilor politice ar ridica problema protejării, în condițiile Convenției, și a grupărilor profesionale și economice;
- e) protecția grupurilor politice sau de altă natură poate fi asigurată în afara Convenției, potrivit legislațiilor naționale, Declarației Universale a Drepturilor Omului și Convenției internaționale privind drepturile civile și politice.

În cadrul dezbaterilor internaționale asupra crimei de genocid s-a susținut, de asemenea, că actele de genocid cuprinse în art. II al Convenției nu acoperă toate mijloacele și modalitățile de a distruge intenționat un grup uman. Distrugerea deliberată a unui grup de oameni poate lua foarte bine forma deportării sau a dislocării în masă, a internării și obligării la muncă forțată, a deznaționalizării prin tortură sistematică, terorism, alte tratamente inumane și măsuri fizice de intimidare.

În literatura de specialitate se întâlnesc și propuneri în sensul ca, prin analogie cu genocidul, să fie incriminat **ecocidul**, care ar consta în acte de devastare și distrugere ce afectează mediul natural al unei zone geografice în detrimentul vieții umane, animale și vegetale, produse îndeosebi prin folosirea unor mijloace militare, în primul rând a armelor nucleare, ca și a diverselor tehnici apte să modifice condițiile meteorologice în scopuri militare, întocmindu-se și unele proiecte de convenții în acest sens.

Ecocidul figurează ca o crimă internațională în proiectul de articole privitoare la răspunderea internațională alcătuit de Comisia de drept internațional a Națiunilor Unite, el constând în violarea unor obligații internaționale esențiale pentru asigurarea și conservarea mediului natural

pentru împiedicarea poluării masive a mărilor și oceanelor și a atmosferei terestre etc.

Deși încălcările de natura celor puse în discuție nu au fost cuprinse în latura obiectivă a crimei de genocid, condamnarea lor ca fapte grave, crime de drept internațional, este evidentă, ele încadrându-se în general în sfera de cuprindere a crimelor împotriva umanității, iar sancționarea lor este posibilă în virtutea reglementărilor care incriminează asemenea fapte grave.

Nu este exclus ca, în viitor, odată cu evoluția reglementărilor internaționale privind protecția ființei umane și a drepturilor fundamentale ale acesteia inclusiv prin mijloace de drept penal

acestora, inclusiv prin mijloace de drept penal, avându-se în vedere amploarea gravelor încălcări care mai au loc în ceea ce privește drepturile unor comunități umane, care se săvârșesc, îndeosebi, pe considerente de ordin politic sau cultural, să se ia în considerație criticile aduse reglementărilor Convenției asupra Reprimării și Prevenirii Genocidului, iar în cadrul unei eventuale modificări a acesteia, să se lărgască sfera faptelor incriminate cu caracter de genocid.

În acest sens, ar putea fi interesant de semnalat faptul că proiectul de Cod al Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii, în care la art. 2 pct. 10, se preia, în întregime, definiția dată genocidului prin Convenție, diferă de aceasta asupra unui punct, și anume că menționarea actelor de genocid nu mai este limitativă, exhaustivă, ci se face cu caracter enunțiativ, exemplificativ, ceea ce ar permite cuprinderea și a altor acte inumane care să fie considerate drept acte de genocid.

Definind actele de genocid, Convenția din anul 1948 prevede faptul că acestea vor fi **pedepsite**. Vor fi, de asemenea, pedepsite înțelegerea în vederea comiterii genocidului, incitarea directă și publică, precum și complicitatea la comiterea genocidului, ca și tentativa de a săvârși acte de genocid.

Dispozițiile art. 4 al Convenției prevăd că autorii actelor de genocid, cei ce completează în scopul comiterii unor asemenea acte, instigatorii și complicii, precum și cei care încearcă săvârșirea unor asemenea fapte, vor fi pedepsiți, indiferent de calitatea lor – guvernanți, funcționari sau particulari. Pentru subiectul activ al crimei de genocid nu se impune, deci, o calificare, o poziție specială în raport de victime sau de poziția ocupată în angrenajul social, orice persoană

Este de esența infracțiunii de genocid ca actele de distrugere să aibă în vedere, întotdeauna, considerente de ordin național, etnic, rasial sau religios. În lipsa unei asemenea intenții calificate, faptele se pot încadra în categoria crimelor împotriva umanității, dar nu și în latura obiectivă a genocidului, crimă care implică, în mod necesar, elementele de circumstanțiere menționate în ceea ce privește segmentul de umanitate vizat.

privește drepturile unor comunități umane, care se săvârșesc îndeosebi pe considerente de ordin politic sau cultural, să se ia în considerație criticile aduse reglementărilor Convenției asupra reprimării și prevenirii genocidului iar în cadrul unei eventuale modificări a acesteia să se lărgască sfera faptelor incriminate cu caracter de genocid.

În acest sens ar putea fi interesant de semnalat că proiectul de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii, în care, la art.2, pct.10, se preia în întregime definiția dată genocidului prin Convenție, diferă de aceasta asupra unui punct, și anume că menționarea actelor de genocid nu mai este limitativă, exhaustivă, ci se face cu caracter enunțiativ, exemplificativ, ceea ce ar permite cuprinderea și a altor acte inumane care să fie considerate drept genocid.

Definind ca acte de genocid uciderea ori atingerea gravă a integrității fizice sau mentale a unui grup uman, supunerea acestuia la un regim de viață care-l condamnă la pierire, luarea de măsuri vizând împiedicarea nașterilor în cadrul grupului și transferul de copii spre alte grupuri umane, Convenția din 1948 prevede că aceste acte vor fi pedepsite. Vor fi de asemenea pedepsite conform Convenției înțelegerea în vederea comiterii genocidului, incitarea directă și publică, precum și complicitatea la comiterea genocidului, ca și tentativa de a comite acte de genocid (art.III).

Art.IV al Convenției prevede că persoanele care au comis genocidul, deci autorii faptei, cei ce completează în scopul comiterii unui asemenea act, instigatorii și complicii, precum și cei care încearcă comiterea unor asemenea fapte, vor fi pedepsite indiferent de calitatea lor – guvernanți, funcționari sau particulari. Pentru subiectul crimei de genocid nu se impune, deci, o calificare, o poziție specială în raport de

victime sau de poziția ocupată în angrenajul social, orice persoană care comite asemenea acte trebuind să suporte rigorile legii.

Este de esența infracțiunii de genocid ca, indiferent dacă actele de distrugere privesc un grup uman, așa cum se prevede în Convenția din 1948, sau și o colectivitate, ca în codul penal român, ele să aibă în vedere întotdeauna considerente de ordin național, etnic, rasial sau religios. În lipsa unei asemenea intenții calificate, faptele se pot încadra în categoria crimelor împotriva umanității, dar nu și în latura obiectivă a genocidului, crimă care implică în mod necesar elementele de circumstanțiere menționate în ce privește segmentul de umanitate vizat.

Potrivit dispozițiilor Convenției din anul 1948, persoanele acuzate de genocid sau de o faptă în legătură cu acesta (înțelegerea în vederea comiterii, incitarea, complicitatea sau tentativa) vor fi deferite tribunalelor competente ale statului pe teritoriul căruia s-a comis actul sau Curții Penale Internaționale, care va fi competentă cu privire la Statele Părți, la Statutul acesteia sau cu privire la statele care i-ar accepta jurisdicția, în acest sens.

Prin legislația lor internă, statele părți la Convenția din anul 1948 au stabilit, așa cum rezultă dintr-un studiu de specialitate, una din următoarele soluții privind jurisdicția genocidului: instituționalizarea unor instanțe speciale, competente numai pentru judecarea crimei de genocid, atribuirea competenței de judecată tribunalelor militare sau transmiterea competenței în sarcina instanțelor ordinare naționale.

În ceea ce privește jurisdicția atribuită unei instanțe internaționale, la data elaborării Convenției nu exista o Curte Penală Internațională căreia să i se fi putut da în competență și judecarea genocidului, dar o asemenea curte există în prezent și în consecință

Convenția privind Prevenirea și Reprimarea Crimei de Genocid mai cuprinde și alte prevederi cu caracter jurisdicțional sau preventiv. Astfel, părțile contractante se angajează să extrădeze pe autorii crimelor de genocid, în conformitate cu legislația lor națională și tratatele internaționale în materie, genocidul și celelalte fapte conexe incriminate nefiind considerate crime politice care, de regulă, fac imposibilă extrădarea autorilor faptelor. Pentru prevenirea și reprimarea actelor de genocid sau a actelor conexe acestei crime, se prevede și posibilitatea ca oricare dintre statele părți să sesizeze atunci când consideră necesar, organele competente ale ONU, pentru ca acestea să decidă măsurile potrivite în aceste scopuri.

Potrivit Convenției din 1948 (art. VI) persoanele acuzate de genocid sau de o faptă în legătură cu acesta (înțelegerea în vederea comiterii, incitarea, complicitatea sau tentativa), vor fi aduse în fața tribunalelor competente ale statului pe teritoriul căruia s-a comis actul sau în fața Curții criminale internaționale, care va fi competentă cu privire la celea dintre Părțile contractante care i-ar recunoaște jurisdicția.

Aceasta nu exclude, desigur, competența și a altor state în conformitate cu principiul represiunii universale¹⁹⁾.

Prin legislația lor internă statele părți au stabilit, așa cum rezultă dintr-un studiu de specialitate²⁰⁾, una din următoarele soluții privind jurisdicția genocidului: instituționalizarea unor instanțe speciale, competente numai pentru judecarea crimei de genocid, atribuirea competenței de judecată tribunalelor militare sau transmiterea competenței în sarcina instanțelor ordinare naționale.

În ceea ce privește jurisdicția atribuită unei instanțe internaționale, la data elaborării Convenției nu exista o Curte penală internațională căreia să i se fi putut da în competență și judecarea genocidului, iar o asemenea

Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid mai cuprinde și alte prevederi cu caracter jurisdicțional sau preventiv. Astfel, părțile contractante se angajează să extrădeze pe autorii crimelor de genocid în conformitate cu legislația lor națională și tratatele internaționale în materie, genocidul și celelalte fapte conexe incriminate nefiind considerate crime politice care, de regulă, fac imposibilă extrădarea autorilor faptelor. Pentru prevenirea și reprimarea actelor de genocid sau a actelor conexe acestei crime, se prevede și posibilitatea ca oricare din statele părți să sesizeze, atunci când consideră necesar, organele competente ale O.N.U., pentru ca acestea să decidă măsurile potrivite în aceste scopuri.

Practica aplicării incriminării genocidului este destul de redusă, literatura juridică semnalând, în afara originalei noastre aplicări după evenimentele din anul 1989, printre altele, două situații când unele persoane au fost judecate și condamnate pentru crima de genocid: în Bangladesh, după secesiunea din anul 1971 și în Cambodgia în anul 1979. Realitatea vieții a consemnat, din anul 1948 și până astăzi, numeroase situații de distrugere în masă a unor populații, pentru motive ce țin de originea etnică sau națională, rasă sau religie sau pentru un complex de motivații, în care nu au lipsit nici cele de această natură.

Convenția privind Prevenirea și Reprimarea Crimei de Genocid a fost ratificată de majoritatea statelor lumii, inclusiv de către România, între care nu figurează, însă și SUA. Reglementările pe care le conține această Convenție au intrat, deja, în patrimoniul general al dreptului internațional, ele fiind produsul intenției majorității statelor membre ale ONU de a condamna și reprima genocidul ca o crimă de drept internațional, ce provoacă mari daune omenirii și este contrară atât regulilor morale universale, cât și principiilor dreptului internațional contemporan.

Convenția încorporează principii care se bucură de o recunoaștere universală, care obligă statele, indiferent dacă acestea s-au angajat sau nu, în mod concret și direct, prin semnare sau ratificare, ele făcând parte din patrimoniul comun de principii și norme imperative ale dreptului internațional – *jus cogens*. În acest sens,

Spre deosebire de crimele de război, care au cunoscut o îndelungată evoluție juridică, crimele împotriva umanității au apărut în cadrul dreptului internațional după al Doilea Război Mondial, în legătură cu sancționarea persoanelor vinovate de declanșarea și purtarea războiului de agresiune și ca o reacție la atrocitățile săvârșite de către naștii germani și militariștii japonezi în teritoriile ocupate

Practica aplicării incriminării genocidului este destul de redusă, literatura juridică semnalând, în afara originalei noastre aplicări după evenimentele din decembrie 1989, numai două situații când unele persoane au fost judecate și condamnate pentru crima de genocid: în Bangladesh, după secesiunea din 1971 și în Cambodgia în 1979²¹⁾, deși realitatea vieții a consemnat din 1948 și până astăzi numeroase situații de distrugere în masă a unor populații pentru motive ce țin de originea etnică sau națională, rasă sau religie sau pentru un complex de motivații care nu au lipsit nici cele de această natură.

Convenția asupra prevenirii și reprimării crimei de genocid a fost ratificată de majoritatea statelor lumii, între care nu figurează, însă, și U.A. Reglementările pe care le conține această convenție au intrat deja în patrimoniul general al dreptului internațional, ele fiind produsul intenției majorității statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite de a condamna și reprima genocidul ca o crimă de drept internațional ce provoacă mari daune omenirii și este contrară atât regulilor morale universale, cât și principiilor dreptului internațional contemporan.

Convenția încorporează principii care se bucură de o recunoaștere universală, care obligă statele, indiferent dacă acestea s-au angajat sau nu în mod concret și direct prin semnare sau ratificare, ele făcând parte din patrimoniul comun de principii și norme imperative ale dreptului internațional - *jus cogens*.

Spre deosebire de crimele de război, care au cunoscut o îndelungată evoluție juridică, crimele contra umanității au apărut în cadrul dreptului internațional după al doilea război mondial, în legătură cu sancționarea persoanelor vinovate de declanșarea și purtarea războiului de agresiune și ca o reacție la atrocitățile săvârșite de către naștii germani și militariștii japonezi în teritoriile ocupate împotriva

împotriva populației locale și în cadrul lagărelor de exterminare împotriva unor categorii largi de persoane pe motive naționale, etnice, rasiale sau altele similare.

Definiție. Crimele împotriva umanității sunt definite ca fiind fapte grave de violență, comise pe scară largă de către indivizi (organizații teroriste, dar și mișcări separatiste sau de alt tip), fie că aceștia sunt sau nu agenți ai statului, împotriva altor indivizi într-un scop esențialmente politic, ideologic, rasial, național, etnic sau religios.

În cadrul Statutului Tribunalului Militar Internațional de la Nürenberg (art. 6) și într-un mod similar, în cel al Tribunalului Militar de la Tokio (art. 5), sunt enumerate drept crime împotriva umanității următoarele fapte:

- asasinatul;
- exterminarea;
- supunerea la sclavie;
- deportarea și orice alt act inuman comis împotriva oricăror populații civile, înainte sau în timpul războiului;
- persecuțiile pentru motive politice, rasiale sau religioase, dacă aceste acte sau persecuții, fie că ele constituiau sau nu o violare a dreptului intern al țărilor în care s-au săvârșit, au fost comise ca urmare a oricărei crime care intră în competența tribunalului său în legătură cu o asemenea crimă.

Sunt astfel considerate crime împotriva umanității, pe de o parte, actele inumane săvârșite împotriva populației civile (asasinatul, exterminarea, aducerea în stare de sclavie, deportarea etc.), iar pe de altă parte, actele de persecuție împotriva unor persoane pentru considerente de ordin politic, rasial sau religios.

În ultima parte a formulării textelor menționate, existența crimelor împotriva umanității este legată de crimele împotriva păcii și securității omenirii, mai concret, de declanșarea și ducerea unui război de agresiune de către cele două mari state învinse în război, precum și de crimele de război, comise în perioada cât a durat conflictul armat, în fapt, delimitându-se în timp aplicarea prevederilor Statutelor numai la crimele împotriva umanității săvârșite în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, nu și la faptele de această natură anterioare sau posteroare războiului.

naziștii germani și militaristii japonezi în teritoriile ocupate împotriva populației locale și în cadrul lagărelor de exterminare a unor categorii largi de persoane pe motive naționale, etnice, rasiale sau altele similare.

Crimele contra umanității sunt definite ca fiind fapte grave de violență comise pe scară largă de către indivizi, fie că aceștia sunt sau nu agenți ai statului, împotriva altor indivizi într-un scop esențialmente politic, ideologic, rasial, național, etnic sau religios¹⁾.

În cuprinsul Statutului Tribunalului militar internațional de la Nürenberg (art.6) și, într-un mod similar, în cel al Tribunalului militar de la Tokio (art.5), sunt enumerate drept crime împotriva umanității următoarele fapte: asasinatul, exterminarea, supunerea la sclavie, deportarea și orice alt act inuman comis împotriva oricăror populații civile, înainte sau în timpul războiului, ca și persecuțiile pentru motive politice, rasiale sau religioase, dacă aceste acte sau persecuții, fie că ele constituiau sau nu o violare a dreptului intern al țărilor în care s-au săvârșit, au fost comise ca urmare a oricărei crime care intră în competența tribunalului sau în legătură cu o asemenea crimă.

Sunt, astfel, considerate crime contra umanității pe de o parte actele inumane săvârșite împotriva populației civile (asasinatul, exterminarea, aducerea în stare de sclavie, deportarea etc.), iar pe de altă parte actele de persecuție împotriva unor persoane pentru considerente de ordin politic, rasial sau religios.

Prin ultima parte a formulării textelor menționate, existența crimelor împotriva umanității este legată de crimele împotriva păcii și securității omenirii, mai concret de declanșarea și ducerea unui război de agresiune de către cele două mari state învinse în război, precum și de crimele de război, comise în perioada cât a durat conflictul armat, în fapt delimitându-se în timp aplicarea prevederilor statutelor numai la crimele

contra umanității săvârșite în timpul celui de-al doilea război mondial, nu și faptelor de această natură anterioare sau posteroare războiului.

Acest inconvenient a fost ulterior înlăturat, instrumentele juridice internaționale prin care au fost incriminate și alte fapte grave împotriva umanității nemaifăcând trimitere la situații de război sau la Statutele Tribunalului Militar Internațional, care i-au judecat pe cei ce au comis crime grave în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Până la o anumită limită, se poate aprecia că sunt crime împotriva umanității, crimele de război săvârșite după un plan elaborat și pe o scară largă. Între cele două categorii de crime internaționale există unele similitudini și interferențe, dar și importante deosebiri, care le determină configurații juridice proprii.

Astfel, crimele de război pot fi comise numai în perioada conflictului armat sau în legătură cu conflictul armat, dar atât împotriva combatanților, cât și a populației sau a persoanelor civile și numai împotriva persoanelor aparținând adversarului sau unor state străine, nu și a propriilor cetățeni, în timp ce crimele împotriva umanității se comit atât în timp de pace, cât și în timpul conflictului armat și afectează numai populația civilă, putând fi comise atât împotriva persoanelor aparținând adversarului, cât și împotriva populației proprii. În plus, crimele împotriva umanității nu se pot săvârși decât împotriva persoanelor, nu și a bunurilor aparținând acestora.

Este adevărat însă că unele fapte grave, care intră în categoria crimelor împotriva umanității, dacă sunt săvârșite în timp de război, pot să încorporeze sau să intre în concurs cu fapte grave, considerate prin convențiile internaționale din domeniul dreptului conflictelor armate, drept crime de război. De exemplu, crimele comise împotriva populației civile în teritoriul ocupat sunt crime de război, dar ele pot să fie în același timp și crime împotriva umanității, prin amploarea și cruzimea lor.

Reglementările convenționale, ulterioare adoptării Statutelor Tribunalului Militar Internațional de după cel de-al Doilea Război Mondial, au operat o separare tot mai netă a celor două mari categorii de crime internaționale, precum și o detașare a reglementărilor privind crimele împotriva umanității de reglementarea lor originală prin Statutele Tribunalului Militar respective, inclusiv de

Acest inconvenient a fost ulterior înlăturat, instrumentele juridice internaționale prin care au fost incriminate și alte fapte grave împotriva umanității nemaifăcând trimitere la situații de război sau la statutele tribunalului militar internațional care au judecat pe cei ce au comis crime grave în timpul celui de-al doilea război mondial.

Până la o anumită limită, se poate aprecia că sunt crime contra umanității crimele de război săvârșite după un plan elaborat și pe o scară largă. Între cele două categorii de crime internaționale există unele similitudini și interferențe, dar și importante deosebiri care le conferă configurații juridice proprii.

Astfel, crimele de război pot fi comise numai în perioada conflictului armat sau în legătură cu conflictul armat, dar atât împotriva combatanților, cât și a populației sau a persoanelor civile și numai împotriva persoanelor aparținând adversarului sau unor state străine, nu și a propriilor cetățeni, în timp ce crimele contra umanității se comit atât în timp de pace, cât și în timpul conflictului armat, ele afectează numai populația civilă și pot fi comise atât împotriva persoanelor aparținând adversarului, cât și împotriva populației proprii²⁹. În plus, crimele contra umanității nu se pot săvârși decât împotriva persoanelor, nu și a bunurilor aparținând acestora.

Este adevărat, însă, că unele fapte grave care intră în categoria crimelor contra umanității, dacă sunt săvârșite în timp de război, pot să încorporeze sau să intre în concurs cu fapte grave considerate prin convențiile internaționale din domeniul dreptului conflictelor armate drept crime de război. Crimele comise contra populației civile în teritoriul ocupat, de exemplu, sunt crime de război, dar ele pot să fie în același timp și crime contra umanității prin amploarea și cruzimea lor.

Reglementările convenționale ulterioare adoptării statutelor tribunalului militar internațional de după al doilea război mondial au operat o tot mai netă separare a celor două mari categorii de crime internaționale, precum și o detașare a reglementărilor privind crimele contra umanității de reglementarea lor originală prin statutele tribunalului militar respective, inclusiv de prevederea privind limitarea în timp a

dispoziția privind limitarea în timp a săvârșirii faptelor incriminate, conferind infracțiunilor împotriva umanității un caracter de universalitate și din acest punct de vedere.

Alte reglementări internaționale, prin care se interzic fapte ce se încadrează în conceptul de crime împotriva umanității, sunt:

- Convenția din anul 1948 privind Prevenirea și Reprimarea Crimei de Genocid;
- Declarația Națiunilor Unite referitoare la interzicerea utilizării armelor nucleare și termonucleare, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a O.N.U nr. 1653 (XVI), din data de 24 noiembrie 1961;
- Convenția din anul 1973 privind Eliminarea și Reprimarea Crimei de Apartheid;
- Statutul Tribunalului Internațional Penal pentru Fosta Iugoslavie;
- Declarația referitoare la protecția oricărei persoane împotriva disparițiilor forțate (Rezoluția Adunării Generale a O.N.U nr. 47/133, din data de 18 decembrie 1992).

Proiectul de Cod al Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii, din anul 1954, cuprinde următoarele fapte ce se încadrează în conceptul de crime împotriva umanității:

„Art. 10: Actele comise de autoritățile unui stat sau de către particulari cu intenția de a distruge, în total sau în parte, un grup național, etnic, rasial sau religios ca atare, inclusiv: uciderea membrilor grupului; atingerea gravă a integrității fizice sau mentale a membrilor grupului; supunerea intenționată a grupului la condiții de existență susceptibile să antreneze distrugerea sa fizică totală sau parțială; măsurile vizând a influența nașterile în cadrul grupului; transferarea forțată a copiilor grupului către un alt grup.

Art. 11: Actele inumane, cum ar fi asasinatul, exterminarea, aducerea în sclavie, deportarea sau persecuțiile, comise împotriva unor elemente ale populației civile, pentru motive sociale, politice, rasiale, religioase sau culturale, de către autoritățile unui stat sau de către particulari, care acționează la instigarea acestor autorități sau cu consimțământul lor”.

militare respective, inclusiv de prevederea privind limitarea în timp

săvârșirii faptelor incriminate, dând infracțiunilor împotriva umanității un caracter de universalitate și din acest punct de vedere.

Alte reglementări internaționale prin care se interzic fapte ce se încadrează în conceptul de crime împotriva umanității sunt:

- Convenția din 1948 pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid;
- Declarația Națiunilor Unite asupra interzicerii utilizării armelor nucleare și termonucleare, adoptată prin Rezoluția Adunării generale a O.N.U. nr.1653 (XVI) din 24 noiembrie 1961;
- Convenția din 1973 asupra eliminării și reprimării crimei de apartheid;
- Statutul Tribunalului internațional penal pentru fosta Iugoslavie;
- Declarația asupra protecției oricărei persoane contra disparițiilor forțate (Rezoluția Adunării Generale a O.N.U. nr.47/133 din 18 decembrie 1992).

Proiectul de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii din 1954 cuprinde următoarele fapte ce se încadrează în conceptul de crime contra umanității:

„Art.10: Actele comise de autoritățile unui stat sau de către particulari cu intenția de a distruge, în total sau în parte, un grup național, etnic, rasial sau religios ca atare, inclusiv:

- 1) Uciderea membrilor grupului;
- 2) Atingerea gravă a integrității fizice sau mentale a membrilor grupului;
- 3) Supunerea intenționată a grupului la condiții de existență susceptibile să antreneze distrugerea sa fizică totală sau parțială;
- 4) Măsurile vizând a influența nașterile în sânul grupului;
- 5) Transferarea forțată a copiilor grupului către un alt grup.

Art.11. Actele inumane, cum ar fi asasinatul, exterminarea, aducerea în sclavie, deportarea sau persecuțiile, comise contra unor elemente ale populației civile, pentru motive sociale, politice, rasiale, religioase sau culturale, de către autoritățile unui stat sau de către particulari care acționează la instigarea acestor autorități sau cu consimțământul lor”.

Din combinarea conținutului textelor diverselor convenții sau a altor instrumente politico-juridice internaționale, rezultă că **fac parte din categoria crimelor împotriva umanității următoarele fapte:**

- a. Asasinatul (omorul intenționat);
- b. Exterminarea;
- c. Aducerea în sclavie sau obligarea la muncă forțată;
- d. Deportarea sau transferul forțat de populație, inclusiv curățirea sau epurarea etnică;
- e. Condamnarea la închisoare sau alte forme de privare gravă de libertate;
- f. Tortura;
- g. Violul; sclavia sexuală, prostituția forțată, sarcina sau sterilizarea forțată sau orice altă formă de violență sexuală de o gravitate comparabilă;
- h. Persecuțiile pentru motive religioase, politice, rasiale, naționale, etnice, culturale, bazate pe sex sau în funcție de alte criterii universal recunoscute ca inadmisibile în dreptul internațional;
- i. Genocidul;
- j. Apartheidul;
- k. Practica sistematică a disparițiilor forțate;

După cum se poate observa, unele dintre faptele ce se încadrează în categoria crimelor împotriva umanității figurează și printre infracțiunile clasice de drept comun (omorul, tortura, violul, lipsirea ilegală de libertate, obligarea la muncă forțată etc.).

Crimele împotriva umanității se deosebesc, însă, de infracțiunile de drept comun, prin unele **trăsături proprii**, în special, prin gravitatea deosebită, caracterul de masă și mobilul săvârșirii lor.

Gravitatea deosebită a crimelor împotriva umanității este exprimată de împrejurarea că în această categorie se încadrează fapte prin care se aduc importante atingeri vieții, integrității corporale - fizice sau mentale - valori supreme ale ființei umane, într-un mod care poate pune în pericol existența biologică a mai multor persoane precum și de împrejurarea că faptele de natura crimelor împotriva

Din coroborarea conținutului textelor diverselor convenții sau a altor instrumente politico-juridice internaționale rezultă că **fac parte din categoria crimelor contra umanității următoarele fapte³⁹:**

- a) Asasinatul (omorul intenționat);
- b) Exterminarea;
- c) Aducerea în sclavie sau obligarea la muncă forțată;

- d) Deportarea, inclusiv curățirea sau epurarea etnică;
- e) Expulzarea;
- f) Orice alte acte inumane comise împotriva oricărei populații civile (tortura, violul, lipsirea de libertate etc.);
- g) Persecuțiile pentru motive politice, rasiale sau religioase;
- h) Genocidul;
- i) Apartheidul;
- j) Practica sistematică a disparițiilor forțate.

După cum se poate observa, unele dintre faptele ce se încadrează în categoria crimelor contra umanității figurează și printre infracțiunile clasice de drept comun (omorul, tortura, violul, lipsirea ilegală de libertate, obligarea la muncă forțată etc.). Crimele contra umanității se deosebesc, însă, de infracțiunile de drept comun prin unele trăsături proprii, în special, prin gravitatea deosebită, caracterul de masă și mobilul săvârșirii lor.

Gravitatea deosebită a crimelor contra umanității este exprimată de împrejurarea că în această categorie se încadrează fapte prin care se aduc importante atingeri vieții, integrității corporale fizice sau mentale - valori supreme ale ființei umane, într-un mod care poate pune în pericol existența biologică a mai multor persoane, precum și de împrejurarea că faptele de natura crimelor contra umanității se comit în baza unor planuri concertate, ele constituind **acțiuni premeditate**.

umanității se comit în baza unor planuri concertate, ele constituind acțiuni premeditate.

Caracterul de masă al crimelor împotriva umanității se manifestă prin numărul mare de victime pe care le produc, asemenea crime fiind îndreptate împotriva populației civile ca atare și nu a unor indivizi izolați, fie că lezarea privește o masă amorfă de indivizi, fie că se referă la anumite grupuri, în baza unor criterii precise, care le delimitează de populația civilă, în general.

Mobilul săvârșirii crimelor împotriva umanității, exprimat în sentimentul, interesul sau orice alt resort de natură subiectivă, care-l determină sau incită pe autorul faptei să acționeze, constituie, de asemenea, un criteriu esențial pentru existența unor asemenea infracțiuni grave.

Mobilul îl constituie, de regulă, în cazul unor asemenea crime, o politică deliberată și urmărită consecvent în vederea reprimării, persecutării sau exterminării unor grupuri de oameni, fie pentru că acestea ar constitui un pericol actual sau potențial pentru cei ce inițiază asemenea fapte ori le săvârșesc, fie ca expresie a unor convingeri de natură ideologică, etnică sau religioasă ale autorilor sau inspiratorilor unor fapte de această natură¹⁶⁶.

Evoluția reglementărilor internaționale privind crimele împotriva umanității pune în evidență o **legătură tot mai strânsă a acestora cu instituția drepturilor omului**, în sensul protecției persoanelor împotriva oricăror atingeri grave ce li s-ar putea aduce. Astfel, Proiectul privind Codul Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii propune incriminarea, cu titlu de crime împotriva umanității, atât a persecuțiilor comise pentru motive politice, rasiale sau religioase, cât și a celor pentru motive sociale sau culturale, dar și a violărilor masive sau sistematice ale drepturilor omului, oricare ar fi mobilurile care ar putea să-i inspire pe autorii acestora din urmă. Aceeași tendință este materializată și în cadrul Statutului Tribunalului pentru Fosta Iugoslavie, care nu condiționează săvârșirea unor crime împotriva umanității pe care le prevede, de motivele comiterii acestora.

¹⁶⁶ *Ibidem*.

faptele de natura crimelor contra umanității se comit în baza unor planuri concertate, ele constituind acțiuni premeditate.

Caracterul de masă al crimelor contra umanității se manifestă prin numărul mare de victime pe care le produc, asemenea crime fiind îndreptate împotriva populației civile ca atare, nu a unor indivizi izolați, fie că lezarea privește o masă amorfă de indivizi, fie că se referă la anumite grupuri în baza unor criterii precise care le delimitează de populația civilă în general.

Mobilul săvârșirii crimelor contra umanității, exprimat în sentimentul, interesul sau orice alt resort de natură subiectivă care-l determină sau incită pe autorul faptei să acționeze, constituie de asemenea un criteriu esențial pentru existența unor asemenea infracțiuni grave.

Mobilul îl constituie, de regulă, în cazul unor asemenea crime o politică deliberată și urmărită consecvent pentru reprimarea, persecutarea sau exterminarea unor grupuri de oameni, fie pentru că acestea ar constitui un pericol actual sau potențial pentru cei ce inițiază asemenea fapte ori le săvârșesc, fie ca expresie a unor convingeri de natură ideologică, etnică sau religioasă ale autorilor sau inspiratorilor unor fapte de această natură.

Evoluția reglementărilor internaționale privind crimele împotriva umanității pune în evidență o **legătură tot mai strânsă a acestora cu instituția drepturilor omului**, în sensul protecției persoanelor împotriva oricăror atingeri grave ce li s-ar putea aduce. Astfel, proiectul crimelor contra păcii și securității omenirii propune incriminarea cu titlu de crime contra umanității atât a persecuțiilor comise pentru motive politice, rasiale sau religioase, cât și a celor pentru motive sociale sau culturale, dar și a violărilor masive sau sistematice ale drepturilor omului, oricare ar fi mobilurile care ar putea să-i inspire pe autorii celor din urmă. Aceeași tendință este materializată și în cuprinsul Statutului Tribunalului pentru fosta Iugoslavie, care nu condiționează săvârșirea unor crime contra umanității pe care le prevede de motivele săvârșirii acestora⁶⁾.

La incriminarea în concret a unor fapte din categoria crimelor împotriva umanității, una sau alta din trăsăturile care le caracterizează (gravitatea deosebită, caracterul de masă și mobilul săvârșirii), poate să prevaleze, dar de regulă, acestea trebuie să fie întrunite cumulativ.

Astfel, prin atac lansat împotriva unei populații civile, se înțelege acel comportament care implică săvârșirea mai multor acte, dintre cele mai sus-menționate, împotriva unei populații civile oarecare, în aplicarea sau în continuarea politicii unui Stat sau a unei organizații care are ca scop un asemenea atac; Noțiunea de „politică” atribuie unui asemenea act caracter de crimă internațională.

Prin exterminare se înțelege mai ales faptul de a impune, în mod intenționat, anumite condiții de viață, precum împiedicarea accesului la hrană și medicamente, menite să provoace distrugerea unei părți a populației. Aceasta este, prin natura ei, direcționată împotriva unui grup de persoane. Într-un anumit mod, exterminarea este strâns relaționată cu genocidul, amândouă fiind îndreptate împotriva unui număr mare de persoane. Totuși, genocidul se referă la un grup uman în baza unor criterii, în timp ce exterminarea se aplică unui grup de indivizi care nu împărtășesc nicio trăsătură comună.

Prin reducerea în sclavie se înțelege faptul de a exercita asupra unei persoane un atribut sau ansamblul atributelor dreptului de proprietate, inclusiv în cadrul traficului de ființe umane, în special de femei și copii, în scopul exploatării sexuale.

Deportarea sau transferul forțat de populații se definește ca fiind deplasarea forțată a persoanelor în cauză prin expulzare sau prin alte mijloace coercitive, din regiunea în care se află în mod legal.

La incriminarea în concret a unor fapte de categoria crimelor contra umanității, una sau alta din trăsăturile care le caracterizează (gravitatea deosebită, caracterul de masă și mobilul săvârșirii), poate să prevaleze, dar de regulă ele trebuie să fie întrunite cumulativ.

I. Diaconu, *The International Criminal Court, A new Stage*, 2002, *Romanian Institute of International Studies Nicolae Titulescu*

Most of these concepts are specifically defined; by “*attack directed against any civilian population*” the Statute means a course of conduct involving the multiple commission of acts mentioned above, pursuant to or in furtherance of a State or organizational policy to commit such attack.

Pagina 101

According the definition given to it, “*Extermination*” includes the intentional infliction of conditions of life, *inter alia* the deprivation of access to food and medicine, calculated to bring about the destruction of part of a population. It is, by its very nature, directed against a group of individuals; it involves an element of mass destruction which is not required for murder. In a way, extermination is closely related to the crime of genocide, both of them being directed against a large number of persons. However, the crime of genocide would apply to a group of person sharing the same national, ethnic, racial or religious background, while the extermination covers situations concerning a group of individuals who do not share any common characteristics.

Pagina 102

“*Enslavement*” means the exercise of any or all of the powers attaching to the right of ownership over a person and includes the exercise of such powers in the course of trafficking in persons, in particular women and children. This include slavery, servitude and forced labour and it is contrary to widely and long term recognized standards of international law¹⁹.

“*Deportation or forcible transfer of population*” is defined as forced displacement of the persons concerned by expulsion or other coercive acts from the area in which they are lawfully living, without grounds permitted by international law. This implies both expulsion

fără motive admise în dreptul internațional. Este inclusă aici atât expulzarea de pe teritoriul național, cât și deplasarea forțată a populației în cadrul frontierelor aceluiași Stat.

Prin **persecuție** se înțelege refuzarea intenționată și gravă a drepturilor fundamentale, prin încălcarea dreptului internațional, din motive legate de identitatea grupului sau a colectivității în cauză. Persecuția poate îmbrăca diferite forme de violare ale drepturilor omului, pe motive politice, religioase, rasiale sau etnice; prin negarea acestor drepturi, aceasta diferă de crima de genocid, lipsindu-i intenția de distrugere a grupului. Trebuie observat faptul că Statutul de la Roma prevede ca numai *persecuția* să fie direct îndreptată

grounds permitted by international law. This implies both expulsion from the national territory and forcible displacement of population within the frontiers of the same State. The reference to “*grounds*”

“*Persecution*” is defined as the intentional and severe deprivation of fundamental human rights contrary to international law by reason of the identity of the group or collectivity. The persecution may take many forms of violation of human rights, on political, racial, religious or ethnic grounds; as a denial of such rights, it is different from the crime of genocide, lacking the specific intent to destroy a group.

One has to note that it is only concerning “*persecution*” that the Rome Statute is requiring it to be directed against a group, by reason of its political, racial, religious or ethnic identity. Comparatively, the

împotriva unui grup, pe motivul identității sale politice, rasiale, etnice sau religioase.

Dispariția forțată a persoanelor reprezintă un fenomen recent. Prin « dispariții forțate » se înțeleg cazurile în care persoanele sunt arestate, deținute sau ridicate de un stat sau de o organizație politică sau cu autorizația, sprijinul sau asentimentul acestui stat sau acestei organizații, care, ulterior, refuză să recunoască faptul că aceste persoane sunt private de libertate și să dezvăluie soarta care le este rezervată sau locul în care se află, în intenția de a le sustrage protecției legii pentru o perioadă îndelungată.

Prin **apartheid** se înțeleg actele inumane, analoge celor enumerate mai sus, comise în cadrul unui regim instituționalizat de opresiune sistematică și de dominație a unui grup rasial asupra altuia sau asupra tuturor celorlalte grupuri rasiale, în intenția de a menține acest regim.

Statutul de la Roma, ca și alte instrumente internaționale, includ o ultimă categorie de acte inumane cu un caracter similar, cauzatoare de suferințe puternice și care aduc atingere gravă integrității fizice sau mentale, recunoscând faptul că **este imposibil să se realizeze o listă completă de crime împotriva umanității**. Această prevedere lasă loc unui final deschis categoriei unor astfel de crime, dar menține o barieră înaltă prin necesitatea actelor cauzatoare de suferințe majore, care lezează, în mod grav, integritatea corporală sau mentală.

Statutul de la Roma este primul document internațional negociat de către o conferință multilaterală, care codifică crimele împotriva umanității. Se consideră că Statutul de la Roma „*promovează o definiție modernă și clară a crimelor împotriva umanității, care ar trebui să fie baza procesului penal internațional, în viitor*”.

Potrivit definiției date în literatura de specialitate, crimele de război constituie o categorie importantă de fapte penale, prin care se încalcă, în mod grav, regulile stabilite prin tratatele internaționale sau

Rome Statute is requiring it to be directed against a group, by reason of its political, racial, religious or ethnic identity. Comparatively, the

As for the “*crime of apartheid*”, it means acts enumerated as crimes against humanity, but committed in the context of an institutionalized regime of systematic oppression and domination by one racial group over any other racial group or groups and committed with the intention of maintaining that regime. It is thus taking up elements of the Apartheid Convention of 1973. “*Enforced disappearance of persons*” is a recent phenomenon. It is defined as the arrest, detention or abduction of persons by, or with the authorisation, support or acquiescence of, a State or a political organization, followed by a refusal to acknowledge that or to give information on the fate or whereabouts of those persons, with the intention of removing them from the protection of the law for a prolong period of time. One has to note on this subject the Inter-

The Rome Statute, as well as other international instruments, include a **last category of inhuman acts of a similar character**, recognizing that it is impossible to set up an exhaustive list of crimes against humanity which would cause great suffering, or serious injury to body or to mental or physical health. It is meant to add other acts which are of a similar gravity.

This provision leaves open-ended the category of such crimes, but contains a high threshold, by the requirement of acts intentionally causing great suffering, or serious injury to body or to mental or physical health.

Pagina 105

It is the first international document negotiated by a multilateral conference which is codifying the crimes against humanity. Moreover,

It is considered that the Rome Statute “sets forth a modernized and clarified definition of crimes against humanity that should provide a sound basis for international criminal prosecution in the future”²⁵.

Pagina 161

Crimele de război constituie o categorie importantă de fapte penale prin care se încalcă în mod grav regulile stabilite prin tratatele internaționale sau cu caracter cutumiar referitoare la modul de

cu caracter cutumiar, referitoare la modul de desfășurare a conflictului armat și la protecția anumitor categorii de persoane și bunuri în cadrul acestuia.

Principiile și normele de drept internațional referitoare la conducerea ostilităților, la mijloacele și metodele de luptă la care se recurge în cadrul conflictului armat, inclusiv la limitele în care acestea pot fi folosite, ca și cele privind protecția, în condițiile speciale ale acțiunilor de luptă, a anumitor categorii de persoane și bunuri, se aplică, în mod egal și nediferențiat, tuturor părților implicate în conflict, menirea acestor reguli fiind de a limita efectele distructive ale confruntărilor militare și de a împiedica producerea de distrugerii inutile, de a umaniza, pe cât posibil, prin limitarea ostilităților și atenuarea rigorilor acestora, în măsura în care necesitățile militare o permit, recurgerea la forța armelor și de a-i determina pe combatanții de a se abține de la excese, dincolo de orice rațiune și justificare.

De aceea, convențiile internaționale în materie cuprind, îndeosebi, obligații și interdicții pentru participanții la conflictul armat, a căror încălcare atrage răspunderea internațională a statelor implicate în conflict, dar și răspunderea personală, cu caracter penal de drept intern sau internațional, a fiecărui combatant.

Înainte de a stabili condițiile și limitele, în care se angajează răspunderea penală internațională pentru încălcarea principiilor și normelor dreptului conflictelor armate, este necesară prezentarea respectivelor principii și norme. Studiul crimelor de război impune analiza principalelor reguli de fond ale dreptului conflictelor armate.

A stabili că o anumită faptă concretă constituie o crimă de război, fie că aceasta este prevăzută în cadrul aceleiași convenții, fie printr-un instrument juridic separat, trebuie să se realizeze, întotdeauna, prin raportarea la regulile convenționale care sunt încălcate, configurația juridică a crimei respective, conținutul și aspectele ei particulare conturându-se numai după analiza fiecăreia dintre convențiile în care sunt prevăzute normele a căror înfrângere se sancționează penal.

Dreptul conflictelor armate, bazat timp de secole în principal pe cutume internaționale, este astăzi, într-o importantă măsură,

internaționale sau cu caracter cutumiar referitoare la modul de desfășurare a conflictului armat și la protecția anumitor categorii de persoane și bunuri în cadrul acestuia.

Principiile și normele de drept internațional referitoare la conducerea ostilităților, la mijloacele și metodele de luptă la care se recurge în cadrul conflictului armat, inclusiv la limitele în care acestea pot fi folosite, ca și cele privind protecția, în condițiile speciale ale acțiunilor de luptă, a anumitor categorii de persoane și bunuri, se aplică în mod egal și nediferențiat tuturor părților implicate în conflict, menirea acestor reguli fiind de a limita efectele distructive ale confruntărilor militare și de a împiedica producerea de distrugerii inutile, de a umaniza, pe cât posibil, prin limitarea ostilităților și atenuarea rigorilor acestora, în măsura în care necesitățile militare o permit, recurgerea la forța armelor și de a determina pe combatanții de a se abține de la excese, dincolo de orice rațiune și justificare.

Convențiile internaționale în materie cuprind de aceea îndeosebi obligații și interdicții pentru participanții la conflictul armat, a căror încălcare atrage răspunderea internațională a statelor implicate în conflict, dar și răspunderea personală, cu caracter penal de drept intern sau internațional, a fiecărui combatant.

Înainte de a stabili condițiile și limitele în care se angajează răspunderea penală internațională pentru încălcarea principiilor și normelor dreptului conflictelor armate este necesară prezentarea respectivelor principii și norme. Studiul crimelor de război impune analiza principalelor reguli de fond ale dreptului conflictelor armate¹¹.

Stabilirea că o anumită faptă concretă constituie o crimă de război, fie că aceasta este prevăzută în cadrul aceleiași convenții, fie printr-un instrument juridic separat, trebuie să se facă întotdeauna prin raportarea la regulile convenționale care sunt încălcate, configurația juridică a crimei respective, conținutul și aspectele ei particulare, conturându-se numai după analiza fiecăreia dintre convențiile în care sunt prevăzute normele a căror înfrângere se sancționează penal.

Dreptul conflictelor armate, bazat timp de secole în principal pe cutume internaționale, este astăzi într-o importantă măsură cuprins în instrumente juridice convenționale, care au fixat cutumele necesare

cuprins în instrumente juridice convenționale, care au fixat cutumele consacrate și au dezvoltat, în mod succesiv, reglementările anterioare.

Principiile fundamentale, precum și principalele reguli ale dreptului pozitiv în materie, sunt cuprinse în **Convenția a IV-a de la Haga din anul 1907 referitoare la legile și obiceiurile războiului terestru** și în **Regulamentul anexă al acesteia**, precum și în **cele patru Convenții de la Geneva din anul 1949 privind protecția victimelor războiului**, care se referă la îmbunătățirea soartei răniților și bolnavilor din cadrul forțelor armate aflate în campanie (I), la îmbunătățirea soartei răniților, bolnavilor și naufragiaților din cadrul forțelor armate maritime (II), la tratamentul prizonierilor de război (III) și la protecția persoanelor civile în timp de război (IV), ale căror prevederi au fost reafirmate și dezvoltate, în anul 1977, prin două **Protocoale Adiționale**, care privesc protecția victimelor conflictelor armate internaționale (I), respectiv neinternaționale (II).

Alte instrumente juridice internaționale cu caracter convențional reglementează aspecte particulare ale dreptului conflictelor armate, în special, în domeniul interzicerii sau limitării folosirii anumitor categorii de arme sau metode de luptă.

În măsura în care pe cale convențională nu au fost fixate în totalitate cutumele existente în acest domeniu sau se constată existența unor lacune, datorate vastității și complexității domeniului de reglementare, mobilității deosebite a dezvoltărilor privind mijloacele și metodele de luptă, ca și exigențele mereu crescânde ale comunității internaționale față de protecția datorată ființei umane atât în timp de pace, cât și în timpul conflictelor armate, principiile și normele dreptului internațional umanitar se completează cu principiul cuprins în *Clauza Martens*, care figurează în majoritatea reglementărilor convenționale și potrivit căreia, în cazurile neprevăzute de convenții, persoanele civile și combatanții rămân sub protecția și sub imperiul principiilor dreptului internațional, așa cum acestea rezultă din normele cutumiare, din principiile umanitare și din exigențele conștiinței publice.

Principiul fundamental al dreptului conflictelor armate stabilește că *părțile aflate în conflict nu trebuie să cauzeze adversarului daune disproporționate față de scopul războiului*, care este acela de a

cutume internaționale, este astăzi într-o importantă măsură cuprins în instrumente juridice convenționale, care au fixat cutumele consacrate și au dezvoltat succesiv reglementările anterioare.

Principiile fundamentale, precum și principalele reguli ale dreptului pozitiv în materie, sunt cuprinse în **Convenția a IV-a de la Haga din 1907 referitoare la legile și obiceiurile războiului terestru** și **regulamentul anexă al acesteia**, precum și în **cele patru Convenții de la Geneva din 1949 privind protecția victimelor războiului**, care se referă la îmbunătățirea soartei răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie (I), la îmbunătățirea soartei răniților, bolnavilor și naufragiaților forțelor armate maritime (II), la tratamentul prizonierilor de război (III), și la **protecția persoanelor civile în timp de război (IV)**, ale căror prevederi au fost reafirmate și dezvoltate în 1977 prin două **protocoale adiționale**, care privesc protecția victimelor conflictelor armate internaționale (I), respectiv neinternaționale (II).

Alte instrumente juridice internaționale cu caracter convențional reglementează aspecte particulare ale dreptului conflictelor armate, în special în domeniul interzicerii sau limitării folosirii anumitor categorii de arme sau metode de luptă.

În măsura în care pe cale convențională nu au fost fixate în totalitate cutumele existente în acest domeniu sau se constată existența unor lacune, datorate vastității și complexității domeniului de reglementare, mobilității deosebite a dezvoltărilor privind mijloacele și metodele de luptă, ca și exigențelor mereu crescânde ale comunității internaționale față de protecția datorată persoanei umane atât în timp de pace, cât și în timpul conflictelor armate, principiile și normele dreptului internațional umanitar se completează cu principiul cuprins în *Clauza Martens*, care figurează în majoritatea reglementărilor convenționale și potrivit căreia în cazurile neprevăzute de convenții persoanele civile și combatanții rămân sub protecția și sub imperiul principiilor dreptului internațional, așa cum acestea rezultă din uzanțele stabilite, din principiile umanitare și din exigențele conștiinței publice.

Principiul fundamental al dreptului conflictelor armate este că *părțile aflate în conflict nu trebuie să cauzeze adversarului daune disproporționate față de scopul războiului*, care este acela de a distruge sau de a slăbi potențialul militar al inamicului și nu inamicul însuși.

distruge sau de a slăbi potențialul militar al inamicului și nu inamicul însuși.

De aici rezultă **alte două principii fundamentale**, și anume:

- persoanele plasate în afara luptei, precum și cele care nu participă la ostilități trebuie să fie tratate cu omenie, să fie protejate și respectate;
- părțile, care participă la un conflict armat, nu au dreptul nelimitat în alegerea mijloacelor și metodelor de luptă pe care le folosesc.

Din aceste principii fundamentale decurg și alte principii care stau la baza atât a reglementărilor privind folosirea mijloacelor și a metodelor de luptă, cât și a celor privind protecția persoanelor, victime ale războiului.

Un prim asemenea principiu este acela, potrivit căruia, *fiecare persoană protejată are dreptul la respectul vieții sale, al integrității fizice și morale și a atributelor inseparabile ale personalității.*

Persoana căzută în luptă este inviolabilă, iar inamicului, care se predă, trebuie să i se cruțe viața. Nimeni nu trebuie să fie supus torturilor fizice sau mentale și nici pedepselor corporale sau tratamentelor crude ori degradante. Fiecărei persoane trebuie să i se recunoască drepturile civile nepatrimoniale, aceasta având dreptul la respectul onoarei, al drepturilor sale familiale, al convingerilor și al obiceiurilor.

Cei care se află în suferință trebuie să fie ridicați de pe câmpul de luptă și să li se acorde îngrijirile necesare, în raport cu starea lor medicală. Asistența umanitară acordată persoanelor victime ale războiului, indiferent de forma pe care o îmbracă, nu constituie niciodată o ingerință în conflict. Deci, o asemenea asistență umanitară trebuie să fie încurajată și protejată.

Fiecare persoană aflată în detenția inamicului are dreptul la informații privind soarta membrilor familiei sale și la primirea de ajutoare pentru supraviețuire.

Nimeni nu poate fi, în mod arbitrar, privat de proprietatea sa.

Un al doilea principiu este acela, potrivit căruia, *persoanele protejate trebuie să fie tratate fără nicio discriminare, fondată pe rasă, naționalitate, sex, limbă, clasă socială, avere, convingeri politice, filosofice sau religioase ori pe alt criteriu analog.* Singurele

De aici rezultă alte două principii fundamentale și anume că persoanele puse în situația de afară din luptă și cele care nu participă la ostilități trebuie să fie tratate cu omenie, protejate și respectate și că

părțile la un conflict armat nu au dreptul nelimitat în alegerea mijloacelor și metodelor de luptă pe care le folosesc²³.

Din aceste principii fundamentale decurg și alte principii care stau la baza atât a reglementărilor privind folosirea mijloacelor și a metodelor de luptă, cât și a celor privind protecția persoanelor victime ale războiului.

Un prim asemenea principiu este că fiecare persoană protejată are dreptul la respectul vieții sale, al integrității fizice și morale și a atributelor inseparabile ale personalității.

Persoana căzută în luptă este inviolabilă, iar inamicului care se predă trebuie să i se cruțe viața. Nimeni nu trebuie să fie supus la torturi fizice sau mentale, nici la pedepse corporale sau tratamente crude ori degradante. Fiecărei persoane trebuie să i se recunoască personalitatea sa juridică, ea având dreptul la respectul onoarei, al drepturilor sale familiale, al convingerilor și obiceiurilor.

Cei care se află în suferință trebuie să fie culeși și să li se acorde îngrijirile necesare în raport de starea lor medicală. Asistența umanitară acordată persoanelor victime ale războiului, indiferent de forma pe care o îmbracă, nu constituie niciodată o ingerință în conflict. Deci, o asemenea asistență umanitară trebuie să fie încurajată și protejată.

Fiecare persoană aflată în puterea inamicului are dreptul la informații privind soarta membrilor familiei sale și la primirea de ajutoare pentru supraviețuire.

Nimeni nu poate fi în mod arbitrar privat de proprietatea sa.

Un al doilea principiu este că persoanele protejate trebuie să fie tratate fără nici o discriminare, fondată pe rasă, naționalitate, sex, limbă, clasă socială, avere, opinii politice, filozofice sau religioase ori pe alt criteriu analog. Singurele derogări de tratament acceptate sunt cele în

derogări de tratament acceptate sunt cele în beneficiul unor persoane, pentru a li se înlătura inegalitățile ce ar rezulta din situația lor personală, nevoile lor sau starea medicală precară.

Un al treilea principiu este acela, potrivit căruia, *fiecare individ are dreptul la siguranța propriei persoane*. Nimeni nu va fi pedepsit pentru acte pe care nu le-a comis. Represaliile, pedepsele colective, luările de ostateci și deportările sunt interzise. În cazul în care se ridică problema pedepsirii, fiecare persoană trebuie să beneficieze de un proces penal echitabil în cadrul unui tribunal legal constituit și de garanțiile judiciare uzuale.

Persoanele protejate, victime ale războiului, nu pot renunța la drepturile pe care convențiile umanitare le prevăd pentru ele.

Principiile menționate sunt materializate în prevederile concrete din cadrul convențiilor internaționale, prin care sunt reglementate probleme specifice ale dreptului umanitar.

§ 1. Reglementări privind sancționarea crimelor de război

La sfârșitul Primului Război Mondial conceptele de crimă internațională, criminali de război și răspundere penală internațională erau deja conturate în dreptul internațional. Pe baza acestora, au fost formulate acuzațiile împotriva unor persoane prin Tratatul de la Versailles și au fost pedepsiți principalii criminali de război, după al Doilea Război Mondial.

Evoluția reglementărilor privind modul de desfășurare al războiului, protecția victimelor conflictelor armate și interzicerea ori limitarea folosirii unor arme, muniții sau metode de război, contrare principiilor consacrate ale dreptului internațional umanitar aplicabil în conflictele armate, este însoțită și de apariția și dezvoltarea unor norme juridice specifice, vizând stabilirea răspunderii internaționale a statelor pentru nerespectarea acestor norme, precum și sancționarea penală a persoanelor care săvârșesc încălcări grave ale prevederilor convențiilor internaționale în materie.

Faptele prin care se încalcă regulile de drept internațional umanitar aplicabile în perioada de conflict armat și care, datorită gravității lor, au caracter de crime de război, sunt prevăzute în mai multe instrumente juridice internaționale, ce se completează reciproc, după cum urmează:

criteriu analog. Singurele derogări de tratament acceptate sunt cele în beneficiul unor persoane pentru a se înlătura inegalitățile ce ar rezulta din situația lor personală, nevoile lor sau starea medicală precară.

Un al treilea principiu este că fiecare individ are dreptul la siguranța propriei persoane. Nimeni nu va fi pedepsit pentru acte pe care nu le-a comis. Represaliile, pedepsele colective, luările de ostateci, deportările sunt interzise. În cazul în care se pune problema pedepsirii, fiecare persoană trebuie să beneficieze de judecata unui tribunal legal constituit și de garanțiile judiciare uzuale.

Persoanele protejate, victime ale războiului, nu pot renunța la drepturile pe care convențiile umanitare li le conferă.

Principiile menționate sunt materializate în prevederile concrete din convențiile internaționale prin care sunt reglementate probleme

Evoluția reglementărilor privind modul de ducere a războiului, protecția victimelor conflictelor armate și interzicerea ori limitarea folosirii unor arme, muniții sau metode de război contrare principiilor consacrate ale dreptului internațional umanitar aplicabil în conflictele armate este însoțită și de apariția și dezvoltarea unor norme juridice specifice vizând stabilirea răspunderii internaționale a statelor pentru nerespectarea acestor norme, precum și sancționarea penală a persoanelor care săvârșesc încălcări grave ale prevederilor convențiilor internaționale în materie.

La sfârșitul primului război mondial conceptele de crimă internațională, criminali de război și răspundere penală internațională erau deja conturate în dreptul internațional. Pe baza acestora au fost formulate acuzațiile împotriva unor persoane prin Tratatul de la Versailles și au fost pedepsiți principalii criminali de război după al doilea război mondial.

În actualul stadiu de dezvoltare a dreptului internațional, faptele prin care se încalcă regulile de drept internațional umanitar aplicabile în perioada de conflict armat și care, datorită gravității lor, au caracter de crime de război sunt prevăzute în mai multe instrumente juridice internaționale, ce se completează reciproc.²³⁾

- Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürenberg (art. 6 lit. „a”), ale cărui dispoziții, împreună cu principiile degajate din lucrările Tribunalului, au fost aprobate și însușite de către Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția nr. 97 (I), din data de 11 decembrie 1946, Carta Tribunalului Internațional de la Tokio (art. 5 lit. „b”);
- Convențiile de la Geneva din 1949, art. 50 (Convenția I), art. 51 (Convenția II), art. 130 (Convenția III) și respectiv, art. 147. (Convenția IV);
- Convenția de la Haga, din anul 1954 (art. 28);
- Convenția de la Geneva din 1976, privind interzicerea folosirii tehnicilor de modificare a mediului în scopuri militare sau în alte scopuri ostile (art. IV);
- Protocolul Adițional nr. I de la Geneva, din anul 1977, în special art. 11 paragraful 4 și art. 85;
- Statutul Tribunalului Internațional pentru Fosta Iugoslavie și Tribunalul Internațional pentru Rwanda, adoptate de către Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite, prin Rezoluțiile nr. 827 din 25 mai 1993 (art. 2 și 3) și respectiv, nr. 955 din 8 noiembrie 1994 (art. 2-4).

Indicii importante pentru existența și caracterizarea unor crime de război sunt cuprinse și în art. 22 al Proiectului de Cod al Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii, elaborat de Comisia de Drept Internațional a ONU, deși regulile cuprinse de aceasta nu au fost, încă, încorporate ca atare, în dreptul pozitiv.

Este de menționat faptul că nu orice încălcare a unei prescripții sau interdicții, formulate în cuprinsul normelor de drept al conflictelor armate, constituie o crimă de război, ci numai violările cele mai grave ale acestor norme, prevăzute ca având caracter criminal prin convenții sau alte instrumente internaționale cu valoare juridică și caracter de universalitate.

Prin legislația lor națională, statele pot să lărgescă sfera faptelor consacrate crimelor de război, dincolo de cele prevăzute în mod expres prin convenții internaționale și să le sancționeze, în mod corespunzător, fără ca prin aceasta asemenea fapte să dobândească, însă, caracter de crime internaționale.

- Statutul Tribunalului militar internațional de la Nürenberg (art. 6), ale cărui prevederi, împreună cu principiile degajate din lucrările Tribunalului, au fost aprobate și însușite de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția nr.97 (I) din 11 decembrie 1946, Carta Tribunalului Internațional de la Tokio (art.5, lit. "b");
- Convențiile de la Geneva din 1949, articolele 50 (Convenția I), Convenția a II-a), 130 (Convenția a III-a) și respectiv 147 (Convenția a IV-a);
- Convenția de la Haga din 1954 (art.28);
- Convenția de la Geneva din 1976 asupra interzicerii folosirii tehnicilor de modificare a mediului în scopuri militare sau în alte scopuri ostile (art. IV);
- Protocolul adițional I de la Geneva din 1977, în special art.11, paragraful 4 și art.85;
- Statutul Tribunalului Internațional pentru fosta Iugoslavie și Tribunalul Internațional pentru Rwanda, adoptate de Consiliul de

Securitate al Națiunilor Unite prin Rezoluțiile nr.827 din 25 mai 1993 (art.2 și 3) și, respectiv, 955 din 8 noiembrie 1994 (art.2-4).

Indicii importante pentru existența și caracterizarea unor crime de război sunt cuprinse și în art.22 al proiectului de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii, elaborat de Comisia de drept internațional a O.N.U., deși regulile cuprinse de aceasta nu au fost încă încorporate ca atare în dreptul pozitiv.

Este de menționat că nu orice încălcare a unei prescripții sau interdicții formulate în cuprinsul normelor de drept al conflictelor armate constituie o crimă de război, ci numai violările cele mai grave ale acestor norme, prevăzute ca având caracter criminal prin convenții sau alte instrumente internaționale cu valoare juridică și caracter de universalitate.

Prin legislația lor națională, statele pot să lărgescă sfera faptelor consacrate crime de război dincolo de cele prevăzute în mod expres prin convenții internaționale și să le sancționeze în mod corespunzător, fără ca prin aceasta asemenea fapte să dobândească, însă, caracter de crime internaționale.

Din ansamblul principiilor și normelor juridice, prin care se formulează regulile aplicabile în timpul unui conflict armat sau se stabilește caracterul criminal al încălcării acestora, analizate în cadrul acestei secțiuni, rezultă că, potrivit dreptului internațional penal contemporan, constituie **crime de război**, faptele ce urmează a fi prezentate, în mod sistematizat, în continuare¹⁶⁷.

Curtea Penală Internațională este competentă să judece crimele de război, în special acele crime care se înscriu în cadrul unui plan sau al unei politici elaborate.

¹⁶⁷ Astfel au fost sintetizate în literatura de specialitate; *Ibidem*.

Din ansamblul principiilor și normelor juridice prin care se formulează regulile aplicabile în timp de conflict armat sau se stabilește caracterul criminal al încălcării acestora, analizate în cuprinsul prezentului capitol, rezultă că, potrivit dreptului internațional penal contemporan, constituie crime de război faptele ce urmează a fi prezentate sistematizat în continuare.

a. Crime de război împotriva persoanelor și bunurilor protejate

Reglementările internaționale referitoare la protejarea unor categorii de persoane și bunuri împotriva efectelor distructive ale războiului, cunoscute și sub denumirea de „dreptul de la Geneva”, conțin prevederi exprese, în sensul că încălcările aduse celor mai importante reguli umanitare de protecție constituie crime internaționale.

b. Omorurile, tortura și relele tratamente ale persoanelor

Aceste fapte enumerate aici sunt incriminate, în special, prin Statutul Tribunalului de la Nürenberg, Convențiile de la Geneva din anul 1949 și Protocolul Adițional nr. I din anul 1977.

Potrivit prevederilor acestor convenții internaționale, asemenea fapte pot consta în:

- omoruri intenționate (asasinat sau ucidere);
- torturarea sau supunerea la tratamente inumane sau rele tratamente a civililor în teritoriul ocupat de inamic, a prizonierilor de război, a bolnavilor, răniților și naufragațiilor, a personalului sanitar sau religios și în general, a oricărei persoane care se află într-un regim permanent sau temporar de protecție, în perioada de conflict armat.

Asemenea fapte care au caracter de crime de război, sunt:

- ordinul de exterminare, de aplicare a unor rele tratamente, de deportare sau de muncă forțată pentru civilii din teritoriul ocupat și pentru prizonierii de război;
- arestările masive de civili, relele tratamente și torturi aplicate acestora;
- masacrarea preoților;
- executarea combatanților capturați, după ce au fost parașutați în spatele liniilor inamice, pentru a executa operațiuni de sabotaj;
- uciderea parașutiștilor, care se salvează dintr-un avion doborât;
- aplicarea unei pedepse mai grave decât cea disciplinară, prizonierilor care au evadat sau executarea prizonierilor, care încearcă să evadeze;

2) Crime de război împotriva persoanelor și bunurilor protejate.

Reglementările internaționale referitoare la protejarea unor categorii de persoane și bunuri împotriva efectelor distructive ale războiului, cunoscute și sub denumirea de „dreptul de la Geneva”, conțin prevederi exprese în sensul că încălcările aduse celor mai importante reguli umanitare de protecție constituie crime internaționale.

a) Omorurile, tortura și relele tratamente ale persoanelor.

Omorurile, tortura și relele tratamente sunt incriminate în special prin Statutul Tribunalului de la Nürenberg, Convențiile de la Geneva din 1949 și Protocolul adițional I din 1977.

Potrivit acestor convenții internaționale, asemenea fapte pot consta în omoruri intenționate (asasinat sau ucidere), în torturarea sau supunerea la tratamente inumane sau rele tratamente a civililor în teritoriul ocupat de inamic, a prizonierilor de război, a bolnavilor, răniților și naufragațiilor, a personalului sanitar sau religios și, în general, a oricărei persoane care se află într-un regim permanent sau temporar de protecție în perioada de conflict armat.

Printre faptele de această natură, care au caracter de crime de război, se consemnează următoarele: ordinul de exterminare, de aplicare a unor rele tratamente, de deportare sau de muncă forțată pentru civilii din teritoriul ocupat și pentru prizonierii de război; arestările masive de civili, relele tratamente și torturile aplicate acestora; masacrarea preoților; executarea combatanților capturați după ce au fost parașutați în spatele liniilor inamice pentru a executa operațiuni de sabotaj; uciderea parașutiștilor care se salvează dintr-un avion doborât; aplicarea unei pedepse mai grave decât cea disciplinară prizonierilor care au evadat sau executarea prizonierilor care încearcă să evadeze; torturarea, supunerea la

- torturarea, supunerea la rele tratamente sau executarea unor prizonieri de război;
- neacordarea îngrijirilor sau nerespectarea condițiilor minimale de trai pentru sănătatea prizonierilor ori refuzul îngrijirilor medicale necesare acestora, ca și deținerea lor în condiții inumane;
- refuzarea asistenței unui preot pentru un prizonier condamnat la moarte;
- expunerea prizonierilor de război la pericolul acțiunilor inamice, prin neîndepărtarea lor de linia frontului sau de obiectivele militare ce urmează să fie atacate;
- folosirea prizonierilor de război, pentru îndeplinirea unor sarcini primejdioase, cum ar fi transportarea muniției sau operațiunile de deminare;
- neprotejarea prizonierilor de război contra insultelor sau a curiozității publice ori nerespectarea onoarei acestora.

c. Experiențele biologice și medicale

Convențiile de la Geneva din anul 1949 incriminează experiențele biologice efectuate de către beligeranți asupra persoanelor aflate sub controlul lor.

Protocolul Adițional nr. I din anul 1977, încadrează printre crimele de război faptul de a supune orice persoană protejată unui act medical, care nu ar fi motivat de starea sănătății sale și care nu ar fi conform cu normele medicale, general recunoscute, dacă sănătatea și integritatea fizică sau mentală a unei asemenea persoane ar putea fi compromisă.

Este în special interzis de a practica asupra acestor persoane, chiar și cu consimțământul lor, mutilări fizice, experiențe medicale sau științifice, prelevări de țesuturi sau de organe pentru transplanturi, dacă acestea nu sunt justificate de rațiuni privind apărarea sănătății persoanei în cauză.

De asemenea, are caracter criminal constrângerea de a dona sânge pentru transfuzii sau piele destinată grefelor.

executarea prizonierilor care încearcă să evadeze; torturarea, supunerea la rele tratamente sau executarea unor prizonieri de război; neacordarea îngrijirilor sau nerespectarea condițiilor minimale de trai pentru sănătatea prizonierilor ori refuzul îngrijirilor medicale necesare acestora, ca și deținerea lor în condiții inumane; refuzarea asistenței unui preot pentru un prizonier condamnat la moarte; expunerea prizonierilor de război la pericolul acțiunilor inamice prin neîndepărtarea lor de linia frontului sau de obiectivele militare ce urmează să fie atacate; folosirea prizonierilor de război pentru îndeplinirea unor sarcini primejdioase, cum ar fi transportarea muniției sau operațiunile de deminare; neprotejarea prizonierilor de război contra insultelor sau curiozității publice ori nerespectarea onoarei acestora.

b) Experiențele biologice și medicale.

Toate cele patru Convenții de la Geneva din 1949 incriminează experiențele biologice efectuate de beligeranți asupra persoanelor aflate în puterea lor.

Protocolul adițional I din 1977 încadrează printre crimele de război faptul de a supune orice persoană protejată unui act medical care nu ar fi

motivată de starea sănătății sale și care nu ar fi conform cu normele medicale în general recunoscute, dacă sănătatea și integritatea fizică sau mentală a unei asemenea persoane ar putea fi compromisă.

Este în special interzis de a practica asupra acestor persoane, chiar și cu consimțământul lor, mutilări fizice, experiențe medicale sau științifice, prelevări de țesuturi sau de organe pentru transplanturi, dacă acestea nu sunt justificate de rațiuni privind apărarea sănătății persoanei în cauză.

De asemenea, are caracter criminal constrângerea de a dona sânge pentru transfuzii sau piele destinată grefelor.

d. Luarea de ostateci

În baza dispozițiilor art. 46 din Regulamentul Convenției a IV-a de la Haga din anul 1907, care prevăd că viața indivizilor trebuie protejată de către puterea ocupantă, Statutul Tribunalului de la Nürenberg a prevăzut luarea de ostateci printre crimele de război.

Convenția a IV-a de la Geneva din anul 1949, enumeră luarea de ostateci printre infracțiunile grave, prevăzute de art. 147 al acesteia.

Luarea de ostateci figurează și în Proiectul Codului Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii.

e. Deportarea populației civile

Aceasta a fost considerată drept crimă de război prin Statutul Tribunalului de la Nürenberg, pe baza reglementărilor generale din cadrul convențiilor internaționale anterioare.

Convenția a IV-a de la Geneva din anul 1949 interzice în mod expres în art. 49 deportarea populației civile din teritoriul ocupat de inamic, dacă nu se realizează în propriul interes al acesteia din cauza pericolului operațiilor militare și nu permite ca dislocarea sau deportarea să se facă pe teritoriul național al statului ocupant. Deportarea ilegală a populației civile este considerată crimă de război. Convenția interzice de asemenea și transferul de către puterea ocupantă al propriei populații în teritoriul ocupat, fără a considera, însă, acest act o crimă de război, lacună acoperită de art. 85 al Protocolului nr. I de la Geneva, din anul 1977, în cuprinsul căruia sunt considerate crime de război ambele forme de deportare a populației civile. Proiectul de Cod al Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii tinde să clarifice interdicțiile formulate, incluzând precizarea, care în fapt nu adaugă normelor menționate, că este interzisă modificarea compoziției demografice a unui teritoriu ocupat, ceea ce ar acoperi mai bine situațiile de purificare etnică sau de golire completă a unor zone de populație, operațiuni semnalate în unele conflicte militare, ce au avut loc în diverse zone geografice ale lumii în ultimele decenii.

f. Deținerea ilegală a persoanelor civile

Potrivit art. 147 al Convenției a IV-a de la Geneva, țările beligerante au dreptul ca după izbucnirea ostilităților, dacă există

c) Luarea de ostateci.

În baza prevederilor art.46 din Regulamentul Convenției a IV-a de la Haga din 1907, care prevede că viața indivizilor trebuie protejată de către puterea ocupantă, Statutul Tribunalului de la Nürenberg a prevăzut luarea de ostateci printre crimele de război.

Convenția a IV-a de la Geneva din 1949 enumeră luarea de ostateci printre infracțiunile grave prevăzute de art.147 al acesteia.

Luarea de ostateci figurează și în proiectul Codului crimelor contra păcii și securității internaționale.

d) Deportarea populației civile.

A fost considerată drept crimă de război prin Statutul Tribunalului de la Nürenberg, pe baza reglementărilor mai generale din convențiile internaționale anterioare.

Convenția a IV-a de la Geneva din 1949 interzice în mod expres în art.49 deportarea populației civile din teritoriul ocupat de inamic, dacă nu se face în propriul interes al acesteia din cauza pericolului operațiilor militare, și nu permite ca dislocarea sau deportarea să se facă pe teritoriul național al statului ocupant. Deportarea ilegală a populației civile este considerată crimă de război. Convenția interzice și transferul de către puterea ocupantă al propriei populații în teritoriul ocupat, fără a considera, însă, acest act o crimă de război, lacună acoperită de art.85 al Protocolului I de la Geneva din 1977 în cuprinsul căruia sunt considerate crime de război ambele forme de deportare a populației civile.

Proiectul de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii tinde să explicitizeze interdicțiile formulate, incluzând precizarea, care în fapt nu adaugă normelor menționate, că este interzisă modificarea compoziției demografice a unui teritoriu ocupat, ceea ce ar acoperi mai

bine situațiile de purificare etnică sau de golire completă a unor zone de populație, operațiuni semnalate în unele conflicte militare ce au avut loc în diverse zone geografice ale lumii în ultimele decenii²³⁾.

e) Deținerea ilegală a persoanelor civile.

Potrivit art.147 al Convenției a IV-a de la Geneva, țările beligerante au dreptul ca, după izbucnirea ostilităților, dacă există

puternice rațiuni de securitate, să interneze străinii ce se află pe teritoriul propriu, iar ulterior, pentru aceleași rațiuni, să interneze locuitorii din teritoriul ocupat. Executarea unor acte de deținere ilegală a persoanelor civile, de către orice beligeranți, dincolo de limitele stabilite prin convenție, constituie o crimă de război.

g. Înrolarea forțată a persoanelor aflate în puterea inamicului

Constrângerea unui prizonier de război sau a unei persoane civile, aparținând părții adverse, chiar dacă la începutul ostilităților acestea au fost în serviciul țării inamice, de a lua parte la operații militare împotriva țării lor, este incriminată de Convențiile a III-a (art. 130) și respectiv, a IV-a de la Geneva, care reiterează o interdicție în acest sens, formulată deja prin Regulamentul Convenției a IV-a de la Haga din anul 1907.

Constituie astfel crimă de război, atât înrolarea în armata statului inamic a persoanelor menționate, cât și constrângerea acestora de a lua parte la efortul de război îndreptat împotriva propriei țări.

h. Refuzul unui proces echitabil

Convențiile de la Geneva referitoare la protecția prizonierilor de război și respectiv, la protecția populației civile, prevăd că privarea persoanelor protejate, în cazul săvârșirii unor fapte penale de către acestea, de dreptul lor de a fi judecate conform legii și în mod imparțial, constituie o crimă de război. Incriminarea este reluată și dezvoltată în cadrul Protocolului Adițional nr. I de la Geneva, din anul 1977, potrivit căruia faptul de a priva orice persoană protejată de convențiile internaționale umanitare de un asemenea drept constituie crimă de război.

Sunt astfel crime de război:

- executarea fără judecată a civililor care nu se bucură de regimul de prizonieri de război, ca și a spionilor sau a membrilor rezistenței armate, precum și
- executarea oricăror persoane protejate de convențiile internaționale umanitare, dacă acestea au fost condamnate după un proces sumar sau fără acordarea garanțiilor fundamentale, referitoare la componența și atitudinea imparțială a instanței,

puternice rațiuni de securitate, să interneze pe străini ce se află pe teritoriul propriu, iar ulterior, pentru aceleași rațiuni, să interneze locuitorii din teritoriul ocupat. Executarea unor acte de deținere ilegală a persoanelor civile de către oricare beligeranți dincolo de limitele - e drept, cam greu de precizat - stabilite prin convenție constituie o crimă de război.

f) Înrolarea forțată a persoanelor aflate în puterea inamicului.

Constrângerea unui prizonier de război, sau a unei persoane civile aparținând părții adverse, chiar dacă la începutul ostilităților acestea au fost în serviciul țării inamice, de a lua parte la operații militare împotriva țării lor, este incriminată de convențiile a III-a (art.130) și, respectiv, a IV-a de la Geneva, care reiterează o interdicție în acest sens formulată deja prin Regulamentul Convenției a IV-a de la Haga din 1907.

Constituie astfel crimă de război atât înrolarea în armata statului inamic a persoanelor menționate, cât și constrângerea acestora de a lua parte la efortul de război îndreptat împotriva propriei țări.

g) Refuzul unui proces echitabil.

Convențiile de la Geneva referitoare la protecția prizonierilor de război și, respectiv, la protecția populației civile, prevăd că privarea persoanelor protejate în caz de săvârșire a unor fapte penale de către acestea, de dreptul lor de a fi judecate conform legii și imparțial, constituie o crimă de război. Incriminarea este reluată și dezvoltată în cadrul Protocolului Adițional I de la Geneva din 1977, potrivit căruia faptul de a priva orice persoană protejată de convențiile internaționale umanitare de un asemenea drept constituie crimă de război.

Sunt, astfel, crime de război executarea fără judecată a civililor care nu se bucură de regimul de prizonieri de război, ca și a spionilor sau a membrilor rezistenței armate, precum și executarea oricăror persoane protejate de convențiile internaționale umanitare, dacă acestea au fost condamnate după un proces sumar sau fără acordarea garanțiilor

fundamentale referitoare la componența și atitudinea imparțială a instanței, la prezumția de nevinovăție, în prezența inculpatului, asigurarea dreptului de apărare, verificarea probelor, dreptul la recurs etc.

la prezumția de nevinovăție, în prezența inculpatului, asigurarea dreptului de apărare, verificarea probelor, dreptul la recurs etc.

i. Întârzierea nejustificată a repatrierii prizonierilor de război și a civililor

Fapta este incriminată, pentru prima oară, de prevederile art. 85 ale Protocolului Adițional din anul 1977. Aceasta constă în încălcarea prevederilor Convențiilor de la Geneva din anul 1949, prin care beligeranții sunt obligați să asigure, fără întârziere, repatrierea prizonierilor de război mutilați și grav bolnavi, ale căror aptitudini intelectuale sau fizice au suferit o diminuare considerabilă sau permanentă, chiar înainte de finalizarea ostilităților (Convenția a III-a, art.109), ca și repatrierea tuturor prizonierilor de război, după terminarea ostilităților militare (Convenția a III-a art.118), să permită plecarea civililor, cetățeni ai unui stat străin, de pe teritoriul părților aflate în conflict (Convenția a IV-a, art. 35) și să elibereze persoanele civile, care se află internate, la sfârșitul ostilităților sau al ocupației, cărora trebuie să le asigure repatrierea sau întoarcerea la ultimul lor domiciliu (Convenția a IV-a, art.134).

j. Apartheidul și alte practici inumane rasiste

Faptele de acest gen, săvârșite în timp de război, au fost incriminate separat prin art. 85 al Protocolului Adițional din anul 1977. Apartheidul constituie, în timp de pace, o crimă împotriva umanității. Asemenea practici sunt însă și crime de război, în baza Convențiilor de la Geneva din anul 1949, încadrându-se în categoria faptelor prin care se aduce atingere demnității persoanelor sau în aceea a relexor tratamentelor ori a tratamentelor inumane.

k. Pedepsele colective

Acestea sunt interzise prin Regulamentul Convenției a IV-a de la Haga din anul 1907 și prin Convenția a IV-a de la Geneva din anul 1949, fără a se indica, însă, că aplicarea de pedepse colective ar constitui o crimă internațională.

fundamentale referitoare la componența și atitudinea imparțială a instanței, la prezumția de nevinovăție, în prezența inculpatului, asigurarea dreptului de apărare, verificarea probelor, dreptul la recurs etc.

h) Întârzierea nejustificată a repatrierii prizonierilor de război și a civililor.

Fapta este incriminată pentru prima oară de art.85 al Protocolului adițional din 1977. Ea constă în încălcarea prevederilor Convențiilor de la Geneva din 1949 prin care beligeranții sunt obligați să asigure fără întârziere repatrierea prizonierilor de război mari mutilați și grav bolnavi, ale căror aptitudini intelectuale sau fizice au suferit o diminuare considerabilă sau permanentă chiar înainte de terminarea ostilităților (Convenția a III-a, art.109), ca și repatrierea tuturor prizonierilor de război după terminarea ostilităților militare (Convenția a III-a, art.118), să permită plecarea civililor cetățeni ai unui stat străin de pe teritoriul părților aflate în conflict (Convenția a IV-a, art.35) și să elibereze persoanele civile care se află internate la sfârșitul ostilităților sau al ocupației, cărora trebuie să le asigure repatrierea sau întoarcerea la ultimul lor domiciliu (Convenția a IV-a, art.134).

i) Apartheidul și alte practici inumane rasiste.

Faptele de acest gen săvârșite în timp de război au fost incriminate separat prin art.85 al Protocolului adițional din 1977. Apartheidul constituie în timp de pace o crimă împotriva umanității. Asemenea practici sunt, însă și crime de război în baza Convențiilor de la Geneva din 1949, încadrându-se în categoria faptelor prin care se aduce atingere demnității persoanelor sau în cea a relexor tratamentelor ori a tratamentelor inumane.

j) Pedepsele colective.

Sunt interzise prin Regulamentul Convenției a IV-a de la Haga din 1907 și prin Convenția a IV-a de la Geneva din 1949, fără a se indica, însă, că aplicarea de pedepse colective ar constitui o crimă internațională.

Includerea unor asemenea fapte printre crimele de război s-a realizat în cadrul Proiectului de Cod al Crimelor împotriva Păcii și Securității Omenirii. Independent de propunerea făcută prin Proiectul de Cod menționat, întrucât pedepsirea unor colectivități, pentru o faptă săvârșită numai de o persoană sau de un grup de persoane înseamnă, în fapt, sancționarea unor persoane nevinovate, o asemenea faptă constituie o crimă de război, încadrându-se în categoria tratamentelor inumane și a refuzului de a judeca o persoană în cadrul unui proces echitabil.

l. Jefuirea bunurilor publice sau private

Constituie una din faptele considerate crime de război prin Statutul Tribunalului de la Nürenberg, iar ulterior prin Convențiile de la Geneva, din anul 1949, care incriminează apropierea ilicită, masivă, arbitrară și fără o necesitate militară a bunurilor publice sau private. În afara unei asemenea însușiri calificate de bunuri este evident că alte forme de furturi sunt incriminate potrivit legislației ordinare.

m. Producerea de distrugerii inutile

Distrugerea de către inamic a bunurilor publice sau private, aflate sub autoritatea sa și aparținând statului advers, a fost încriminată într-un mod clar prin Statutul Tribunalului de la Nürenberg, care consideră crimă de război distrugerea fără motiv a orașelor și satelor sau devastările care nu sunt justificate de exigențele militare.

Convențiile de la Geneva din 1949 incriminează „distrugerea și însușirea de bunuri nejustificate de necesitățile militare și executate la scară mare, într-un mod ilicit și arbitrar” (Convenția I - art. 50, Convenția a II-a – art. 51, Convenția a IV-a – art. 147).

n. Atingerile aduse bunurilor culturale

Convenția din anul 1954, privind protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat, nu cuprinde o incriminare expresă a faptelor de război prin care se aduce atingere protecției excepționale ce se acordă unor asemenea bunuri, prevăzând numai obligația statelor de a incrimina, prin legislația proprie, orice infracțiune la acea convenție (art. 28).

inșă, că aplicarea de pedepse colective ar constitui o crimă de război.
Includerea unor asemenea fapte printre crimele de război s-a făcut în cuprinsul proiectului de Cod al crimelor împotriva păcii și securității internaționale. Independent de propunerea făcută prin proiectul de Cod menționat, întrucât pedepsirea unor colectivități pentru o faptă săvârșită numai de o persoană sau de un grup de persoane înseamnă în fapt sancționarea unor persoane nevinovate, o asemenea faptă constituie

rimă de război, încadrându-se în categoria tratamentelor inumane și a refuzului de a judeca o persoană în cadrul unui proces echitabil⁶⁰.

k) Jefuirea bunurilor publice sau private.

Constituie una din faptele considerate crime de război prin Statutul Tribunalului de la Nürenberg, iar ulterior prin Convențiile de la Geneva din 1949 care incriminează apropierea ilicită, masivă, arbitrară și fără o necesitate militară a bunurilor publice sau private. În afara unei asemenea însușiri calificate de bunuri este evident că alte forme de furturi sunt incriminate potrivit legislației ordinare.

l) Producerea de distrugerii inutile.

Distrugerea de către inamic a bunurilor publice sau private aflate în puterea sa și aparținând statului sau cetățenilor statului advers a fost încriminată de manieră clară prin Statutul Tribunalului de la Nürenberg, care consideră crimă de război distrugerea fără motiv a orașelor și satelor sau devastările care nu sunt justificate de exigențele militare.

Convențiile de la Geneva din 1949 incriminează „distrugerea și însușirea de bunuri nejustificate de necesitățile militare și executate la scară mare într-un mod ilicit și arbitrar” (Convenția I - art.50, Convenția a II-a - art.51, Convenția a IV-a - art.147).

m) Atingerile aduse bunurilor culturale.

Convenția din 1954 pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat nu cuprinde, așa cum s-a arătat, o incriminare expresă a faptelor de război prin care se aduce atingere protecției excepționale ce se acordă unor asemenea bunuri, prevăzând numai obligația statelor de a incrimina prin legislația proprie orice infracțiune la acea Convenție (art.28).

Este evident faptul că atingerile aduse unor asemenea bunuri constituie crime de război, cel puțin în măsura în care distrugerea unor bunuri fără justificare constituie, cum s-a arătat, o crimă. De aceea, Statutul Tribunalului Internațional Penal pentru Fosta Iugoslavie incriminează, în mod expres, „ridicarea, distrugerea sau deteriorarea deliberată a edificiilor consacrate religiei, binefacerii și învățământului, artelor și științelor, a monumentelor istorice, a operelor de artă și a operelor cu caracter științific”.

Atingerile aduse, în mod deliberat, bunurilor care prezintă o valoare religioasă, istorică sau culturală excepțională figurează și în Proiectul de Cod al Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii.

În Protocolul nr. I din anul 1977 s-a prevăzut, în mod expres, fără ca prin aceasta să se aducă atingere reglementărilor anterioare, că sunt crime de război atacurile armate îndreptate împotriva monumentelor istorice, a operelor de artă și a lăcașurilor de cult recunoscute și care constituie patrimoniul cultural sau spiritual al popoarelor, dacă acestora le este acordată o protecție specială prin acorduri internaționale, se produce distrugerea lor pe o scară largă, nu există nicio dovadă că adversarul ar fi utilizat asemenea bunuri pentru sprijinirea efortului său militar și nu sunt situate în imediata apropiere a unor obiective militare.

§ 2. Crime de război săvârșite prin violarea regulilor de întrebuințare a unor mijloace și metode de luptă

În ceea ce privește violarea regulilor de întrebuințare a unor mijloace și metode de luptă (dreptul de la Haga), precizarea faptelor care constituie crime de război s-a făcut, în special, prin Protocolul Adițional nr. I de la Geneva, din anul 1907, în cadrul infracțiunilor grave prevăzute de art. 85 al acestuia.

Faptele prevăzute în cuprinsul respectivului articol constituie crime de război, dacă prin săvârșirea lor cu intenție și cu violarea dispozițiilor pertinente ale Protocolului, se produce moartea ori lezarea, în mod grav, a integrității fizice sau mentale a unor persoane protejate.

Este evident, însă, că atingerile aduse unor asemenea bunuri constituie crime de război, cel puțin în măsura în care distrugerea unor bunuri fără justificare constituie, cum s-a arătat, o crimă. Statutul Tribunalului Internațional Penal pentru fosta Iugoslavie incriminează, de aceea, în mod expres „ridicarea, distrugerea sau deteriorarea deliberată a edificiilor consacrate religiei, binefacerii și învățământului, artelor și științelor, a monumentelor istorice, a operelor de artă și a operelor cu caracter științific”.

Atingerile aduse în mod deliberat bunurilor care prezintă o valoare religioasă, istorică sau culturală excepțională figurează și în proiectul de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii.

În Protocolul I din 1977 s-a prevăzut în mod expres, fără ca prin aceasta să se aducă atingere reglementărilor anterioare, că sunt crime de război atacurile armate îndreptate împotriva monumentelor istorice, operelor de artă și lăcașurilor de cult clar recunoscute și care constituie patrimoniul cultural sau spiritual al popoarelor, dacă acestora le este acordată o protecție specială prin acorduri internaționale, se produce distrugerea lor pe o scară largă, nu există nici o dovadă că adversarul ar fi utilizat asemenea bunuri pentru sprijinirea efortului său militar și nu sunt situate în imediata apropiere a unor obiective militare.

3) Crime de război săvârșite prin violarea regulilor de întrebuințare a unor mijloace și metode de luptă.

În ce privește violarea regulilor privind întrebuințarea unor mijloace și metode de luptă (Dreptul de la Haga), precizarea faptelor care constituie crime de război s-a făcut în special prin Protocolul adițional I de la Geneva din 1977, în cadrul infracțiunilor grave prevăzute de art. 85 al acestuia.

Faptele prevăzute în cuprinsul respectivului articol constituie crime de război dacă prin săvârșirea lor cu intenție și cu violarea dispozițiilor pertinente ale Protocolului se produc moartea ori lezarea în mod grav a integrității fizice sau mentale a unor persoane protejate.

a) Atacurile dirijate contra civililor

Supunerea populației civile sau a persoanelor civile unui atac militar constituie crime de război (art. 85 paragraful 3 lit. „a” din Protocolul nr. I de la Geneva, din anul 1977).

b) Atacurile fără discriminare

Lansarea unui atac fără discriminare, care aduce atingere populației civile sau a bunurilor cu caracter civil, dacă autorul cunoaște faptul că un asemenea atac va cauza pierderi de vieți omenești, rănirea persoanelor civile sau pagube bunurilor cu caracter civil, care sunt excesive în raport cu avantajul militar concret și direct așteptat, constituie crimă de război, potrivit art. 85 paragraful 3 lit. „b” al Protocolului Adițional nr. I.

c) Atacurile împotriva lucrărilor care conțin forțe periculoase

Sunt incriminate de art. 85 paragraful 3 lit. „b” al Protocolului Adițional nr. I, din anul 1977. Acesta prevede că este interzisă, fiind considerată o infracțiune gravă, deci crimă de război, lansarea unui atac împotriva lucrărilor sau a instalațiilor care conțin forțe periculoase, cunoscând faptul că un asemenea atac va cauza pierderi de vieți omenești, rănirea persoanelor civile sau pagube bunurilor cu caracter civil, care sunt excesive în raport cu avantajul militar concret și direct așteptat.

Atacarea unor lucrări sau instalații, cum sunt digurile, barajele sau centralele nucleare, știind că prin aceasta se vor produce urmările enumerate, este crimă de război, chiar dacă lucrările în cauză constituie un obiectiv militar sau se află situate în imediata apropiere a unor obiective militare.

d) Atacurile contra localităților neapărate sau a zonelor demilitarizate

Sunt considerate crime de război atacurile îndreptate împotriva localităților neapărate și a zonelor demilitarizate dacă, potrivit art. 59 și art. 60 ale Protocolului nr. I, cel care lansează atacurile cunoaște faptul că acestea sunt îndreptate împotriva unei localități neapărate sau a unei zone demilitarizate și dacă acestea nu sunt folosite de partea adversă în scopuri contrare statutului lor special.

a) Atacurile dirijate contra civililor.

Supunerea populației civile sau a persoanelor civile unui atac militar constituie crimă de război (art.85, paragraful 3, lit. „a” din protocolul I de la Geneva din 1977).

b) Atacurile fără discriminare.

Lansarea unui atac fără discriminare care aduce atingere populației civile sau bunurilor cu caracter civil, dacă autorul cunoaște că un asemenea atac va cauza pierderi în vieți omenești, rănirea persoanelor civile sau pagube bunurilor cu caracter civil, care sunt excesive în raport cu avantajul militar concret și direct așteptat, constituie crimă de război potrivit art.85, paragraful 3, lit. „b” al Protocolului adițional I.

c) Atacurile împotriva lucrărilor care conțin forțe periculoase.

Sunt incriminate de art.85, paragraful 3, lit „c”, al Protocolului I în 1977, care prevede că este interzisă, fiind considerată o infracțiune

gravă, deci crimă de război, lansarea unui atac împotriva lucrărilor sau instalațiilor care conțin forțe periculoase, cunoscând că un asemenea atac va cauza pierderi de vieți omenești, rănirea persoanelor civile sau pagube bunurilor cu caracter civil, care sunt excesive în raport cu avantajul militar concret și direct așteptat.

Atacarea unor lucrări sau instalații cum sunt digurile, barajele sau centralele nucleare, știind că prin aceasta se vor produce urmările enumerate, este crimă de război chiar dacă lucrările în cauză constituie un obiectiv militar sau se află situate în imediata apropiere a unor obiective militare.

d) Atacurile contra localităților neapărate sau a zonelor demilitarizate.

Sunt considerate crime de război atacurile îndreptate împotriva localităților neapărate și a zonelor demilitarizate dacă, potrivit art.59 și 60 ale Protocolului I, cel ce lansează atacurile știe că acestea sunt îndreptate împotriva unei localități neapărate sau a unei zone demilitarizate și dacă acestea nu sunt folosite de partea adversă în scopuri contrare statutului lor special.

e) Atacarea unei persoane scoase din luptă

Atacarea unei persoane, cunoscând faptul că aceasta este scoasă din luptă, deci se află sub autoritatea părții adverse, se predă sau este incapabilă să se apere, datorită rănilor sau a bolii sau a pierderii cunoștinței, este crimă de război, potrivit art. 85 paragraful 3 lit. „e” al Protocolului Adițional nr. I.

f) Utilizarea perfidă a semnelor protectoare

Utilizarea cu perfidie (în condițiile prevăzute de art. 37 al Protocolului I, care interzice perfidia ca metodă de război) dacă prin aceasta se produce uciderea, rănirea sau capturarea unui adversar, a semnelor distinctiv al Crucii Roșii, al Semilunei sau a Leului și Soarelui Roșu, precum și a oricărui alt semn protector recunoscut de către Convențiile de la Geneva din anul 1949 sau de către Protocolul I este incriminată prin același art. 85 paragraful 3 lit. „f”.

Alte semne protectoare recunoscute sunt: drapelul alb al parlamentarilor, emblema bunurilor culturale, însemnul protecției civile, cel care marchează lucrările ce conțin forțe periculoase, semnele lagărelor de prizonieri și de internați civili, semnele pentru marcarea localităților neapărate și a zonelor demilitarizate, semnele și semnalele luminoase, radio și electrice ale mijloacelor de transport sanitare, stabilite prin convenții internaționale etc.

g) Utilizarea tehnicilor de modificare a mediului

Convenția de la Geneva din anul 1976 privind interzicerea utilizării în scopuri militare sau în orice alte scopuri ostile a tehnicilor de modificare a mediului obligă statele părți să interzică și să prevină orice activitate care contravine dispozițiilor convenției, obligație care implică, în mod necesar și incriminarea prin legislația lor internă a unor asemenea fapte.

h) Utilizarea anumitor arme

În stadiul actual de dezvoltare a Dreptului Internațional Penal nu există un instrument juridic convențional, prin care să fie considerată în mod expres crimă internațională, utilizarea în luptă a armelor care produc suferințe inutile, a celor care produc efecte nediscriminatorii

e) Atacarea unei persoane scoasă din luptă.

Atacarea unei persoane, cunoscând că aceasta este scoasă din luptă, deci se află în puterea părții adverse, se predă sau este incapabilă să se apere datorită rănilor primite, a bolii sau a pierderii cunoștinței, este crimă de război potrivit art.85, paragraful 3, lit. "e" al Protocolului adițional I.

f) Utilizarea perfidă a semnelor protectoare.

Utilizarea cu perfidie, în condițiile prevăzute de art.37 al Protocolului I care interzice perfidia ca metodă de război, deci dacă prin aceasta se produce uciderea, rănirea sau capturarea unui adversar, a semnelor distinctiv al Crucii Roșii, al Semilunei sau al Leului și Soarelui Roșu, precum și a oricărui alt semn protector recunoscut de către Convențiile de la Geneva din 1949 sau de către Protocolul I este incriminată prin același art.85, la paragraful 3, lit. "f".

Alte semne protectoare recunoscute sunt: drapelul alb al parlamentarilor, emblema bunurilor culturale, însemnul protecției civile, cel care marchează lucrările ce conțin forțe periculoase, semnele lagărelor de prizonieri și de internați civili, semnele pentru marcarea

localităților neapărate și a zonelor demilitarizate, semnele și semnalele luminoase, radio și electronice ale mijloacelor de transport sanitare, stabilite prin convenții internaționale etc.

g) Utilizarea tehnicilor de modificare a mediului.

Convenția de la Geneva din 1976 asupra interzicerii utilizării în scopuri militare sau în orice alte scopuri ostile a tehnicilor de modificare a mediului obligă statele părți să interzică și să prevină orice activitate care contravine dispozițiilor convenției, obligație care implică în mod necesar și incriminarea prin legislația lor internă a unor asemenea fapte.

h) Utilizarea anumitor arme.

În stadiul actual de dezvoltare a dreptului internațional penal nu există un instrument juridic convențional prin care să fie considerată în mod expres crimă internațională utilizarea în luptă a armelor care produc suferințe inutile, a celor care produc efecte nediscriminatorii sau a

sau a armelor perfide, precum și a armelor specifice interzise, în mod expres, prin convenții speciale, deși caracterul criminal al utilizării unor asemenea arme este evident în lumina principiilor și normelor existente.

Unele reglementări parțiale cu caracter penal sunt cuprinse în Convenția din anul 1993 privind interzicerea armelor chimice, care obligă statele să incrimineze, în cadrul legislației proprii, încălcarea prevederilor acesteia, ca și în cadrul Rezoluției, din anul 1961 a Adunării Generale a ONU, referitoare la armele nucleare și termonucleare, care asimilează utilizarea unor asemenea arme unei crime împotriva umanității.

Un pas înainte s-a făcut în acest sens prin Statutul Tribunalului Internațional Penal pentru Fosta Iugoslavie, care incriminează „folosirea armelor toxice sau a altor arme concepute pentru a produce suferințe inutile”.

Nici proiectul de Cod al Crimelor contra Păcii și Securității Omenirii nu este prea tranșant, considerând drept crimă folosirea armelor ilicite, adică a armelor interzise prin convenții speciale (gloanțele dum-dum, gazele de luptă, armele bacteriologice, armele otrăvite etc.), dar nu și a armelor de distrugere în masă.

Desigur, lista violărilor, principiilor și normelor convenționale și a interdicțiilor expuse privind utilizarea unor anumite arme, care sunt considerate crime internaționale, rămâne deschisă și ea va fi, fără îndoială, cât mai completă în anii care vin, fie pe calea incriminării directe, în baza unor convenții internaționale, fie prin convertirea unor dispoziții care să oblige statele să includă în legislația lor națională incriminarea faptelor interzise prin Convenții Internaționale.

§ 3. Crimele de război și conflictele armate interne

Reglementările internaționale prin care se incriminează, în mod expres, încălcările grave aduse dreptului conflictelor armate se referă, în totalitate, numai la violări ale regulilor aplicabile în conflictele armate dintre state, deci în conflicte cu caracter internațional.

Semnificativ în acest sens este și faptul că dintre cele două Protocoale Adiționale, prin care se reafirmă și se dezvoltă reglementările

suferințe inutile, a celor care produc efecte nediscriminatorii sau a armelor perfide, precum și a armelor specifice interzise în mod expres prin convenții speciale, deși caracterul criminal al utilizării unor asemenea arme este evident în lumina principiilor și normelor existente.

Unele reglementări parțiale cu caracter penal sunt cuprinse în Convenția din 1993 asupra interzicerii armelor chimice, care obligă statele să incrimineze în cadrul legislației proprii încălcarea prevederilor acesteia, ca și în cuprinsul Rezoluției din 1961 a Adunării Generale a O.N.U. asupra armelor nucleare și termonucleare care asimilează utilizarea unor asemenea arme unei crime împotriva umanității.

Un pas înainte s-a făcut în acest sens prin Statutul Tribunalului Internațional Penal pentru fosta Iugoslavie, care incriminează „folosirea armelor toxice sau a altor arme concepute pentru a produce suferințe inutile”.

Nici proiectul de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii nu este prea tranșant, considerând drept crimă folosirea armelor ilicite, adică a armelor interzise prin convenții speciale (gloanțele dum-dum, gazele de luptă, armele bacteriologice, armele otrăvite etc.), dar nu și a armelor de distrugere în masă²⁷.

Desigur, lista violărilor principiilor și normelor convenționale și a interdicțiilor exprese privind utilizarea unor anumite arme care sunt considerate crime internaționale rămâne deschisă și ea va fi fără îndoială tot mai completă în anii ce vin, fie pe calea incriminării directe în baza unor convenții internaționale, fie prin convenirea unor dispoziții care să

obligă statele să includă în legislația lor națională incriminarea faptelor interzise prin convenții internaționale.

13. Crimele de război și conflictele armate interne.

Reglementările internaționale prin care se incriminează în mod expres încălcările grave aduse dreptului conflictelor armate se referă în totalitate numai la violări ale regulilor aplicabile în conflictele armate dintre state, deci în conflicte cu caracter internațional.

Semnificativ în acest sens este și faptul că dintre cele două protocoale adiționale prin care se reafirmă și se dezvoltă reglementările de drept umanitar aplicabile în timp de conflict armat cuprinse în cele

de drept umanitar aplicabile în timp de conflict armat, cuprinse în cele patru Convenții de la Geneva din anul 1949, semnate la Geneva în anul 1977, numai Protocolul I, referitor la conflictele armate internaționale cuprinde incriminări pentru violări ale dreptului războiului.

De aici a putut rezulta concluzia că sancționarea încălcărilor grave privește numai conflictele armate internaționale, nu și conflictele interne.

Dar, Convențiile de la Geneva din anul 1949 și Convenția a IV-a de la Haga din anul 1907 cuprind interdicții și incriminează fapte grave de încălcare a acestora, indiferent de împrejurarea dacă asemenea încălcări se produc în cadrul unor conflicte armate internaționale sau al unor conflicte interne, iar convențiile internaționale privind folosirea unor metode de luptă sau a unor arme și muniții interzise se aplică în orice condiții, deci în orice tip de conflict armat, exigențele umanitare fiind universale.

Articolul 3, comun celor patru Convenții de la Geneva din anul 1949, care se referă la conflictul armat neinternațional, interzice în orice timp, în orice loc, referitor la necombatanți sau la persoanele scoase din luptă:

- Atingerile aduse vieții, torturile și supliciile;
- Luările de ostateci;
- Tratamentele umilitoare și degradante;
- Condamnările și execuțiile, efectuate fără o judecată prealabilă și legală, conformă cu garanțiile judiciare în vigoare în statele civilizate.

Asemenea fapte sunt considerate crime de război, în baza art. 147 al Convenției a IV-a și al articolelor corespunzătoare din celelalte trei convenții, indiferent de caracterul conflictului.

Se poate, deci, conchide că în măsura în care convențiile internaționale, altele decât Protocolul I, incriminează anumite fapte grave, acestea constituie crime atât în conflictele internaționale, cât și în cele cu caracter intern.

Statutul Tribunalului Internațional Penal pentru Fosta Yugoslavie nu distinge, în limitele temporale stabilite pentru săvârșirea faptelor incriminate, dacă acestea s-au comis în faza internă a

patru Convenții de la Geneva din 1949, semnate la Geneva în 1977, numai Protocolul I, referitor la conflictele armate internaționale, cuprinde incriminări pentru violări ale dreptului războiului.

De aici s-a putut trage concluzia că sancționarea încălcărilor grave privește numai conflictele armate internaționale, nu și conflictele interne.

Dar, Convențiile de la Geneva din 1949 și Convenția a IV-a de la Haga din 1907 cuprind interdicții și incriminează fapte grave de încălcare a acestora, indiferent de împrejurarea dacă asemenea încălcări se produc în cadrul unor conflicte armate internaționale sau al unor conflicte interne, iar convențiile internaționale privind folosirea unor metode de luptă sau a unor arme și muniții interzise se aplică în orice condiții, deci în orice tip de conflict armat, exigențele umanitare fiind universale.

Articolul 3, comun celor patru convenții de la Geneva din 1949, care se referă la conflictul armat neinternațional, interzice în orice timp, în orice loc, referitor la necombatanți sau la persoanele scoase din luptă:

- ▶ atingerile aduse vieții, torturile și supliciile;
- ▶ luările de ostateci;
- ▶ tratamentele umilitoare și degradante;
- ▶ condamnările și execuțiile efectuate fără o judecată prealabilă și legală, conformă cu garanțiile judiciare în vigoare în statele civilizate.

Asemenea fapte sunt considerate crime de război în baza art. 147 al Convenției a IV-a și al articolelor corespunzătoare din celelalte trei convenții, indiferent de caracterul conflictului.

Se poate, deci, conchide că în măsura în care convențiile internaționale, altele decât Protocolul II, incriminează anumite fapte grave, acestea constituie crime atât în conflictele internaționale, cât și în cele cu caracter intern.

Statutul Tribunalului Internațional Penal pentru fosta Iugoslavie nu distinge în limitele temporale stabilite pentru săvârșirea faptelor incriminate, dacă acestea s-au comis în faza internă a conflictului, până la

conflictului, până la recunoașterea de către Yugoslavia a statelor care s-au desprins din structura acesteia sau în faza sa internațională.

Proiectul Codului Crimelor împotriva Păcii și Securității Omenirii prevede atât crimele de război comise în conflictele armate internaționale, cât și acelea săvârșite în conflictele armate interne.

Ar mai fi de subliniat importanța deosebită a acestei probleme, în condițiile în care dintre conflictele armate izbucnite pe mapamond în ultimele decenii, majoritatea o constituie conflictele cu caracter intern și nu cele internaționale, iar încălcarea regulilor de ducere a luptei sau de protecție a unor persoane și bunuri s-a produs în cadrul acestor conflicte în forme mult mai grave și pe o scară mult mai largă decât în cadrul conflictelor armate cu caracter internațional.

incriminate, dacă acestea s-au comis în faza internă a conflictului, până la recunoașterea de către Yugoslavia a statelor ce s-au desprins din structura acesteia, sau în faza sa internațională²⁹.

Proiectul Codului crimelor împotriva păcii și securității internaționale prevede atât crimele de război comise în conflictele armate internaționale, cât și acelea săvârșite în conflictele armate interne.

Ar mai fi de subliniat importanța deosebită a acestei probleme în condițiile în care dintre conflictele armate izbucnite pe mapamond în ultimele decenii majoritatea o constituie conflictele cu caracter intern și nu cele internaționale, iar încălcarea regulilor de ducere a luptei sau de protecție a unor persoane și bunuri s-a produs în cadrul acestor conflicte în forme mult mai grave și pe o scară mult mai largă decât în cadrul conflictelor armate cu caracter internațional.

În literatura de specialitate¹⁶⁸ s-au cristalizat o serie de concluzii referitoare la răspunderea penală internațională individuală, cărora ne alăturăm și pe care le comentăm în continuare.

A. *Crearea acestei Curți Penale Internaționale*, care nu va judeca state, ci persoane, este expresia conceptului unui ordin public internațional - rezultat al unei cooperări multilaterale între state; Statutul a introdus un element de jurisdicție care va completa jurisdicția națională și pe care o va putea înlocui atunci când este cazul.

În ordine cronologică, inițial, Statele au stabilit ca regulă pentru a judeca și pedepsi criminali, cooperarea bilaterală, având ca bază importantă extrădarea.

Într-o a doua fază, a fost dezvoltată o substanțială lege penală internațională, pentru judecarea și pedepsirea indivizilor, ce califică acele comportamente individuale ca delict.

A treia etapă a constituit-o crearea Curții Penale Internaționale - o instituție permanentă, independentă de statele care au creat-o, care are competența de a judeca și pedepsi persoane responsabile pentru crimele definite în Statut.

Vespasian Pella a subliniat deosebirea dintre legea penală interstatală, care avea ca scop protejarea păcii interne și legea penală internațională, stabilind legea penală aplicabilă, consecințele legale ale acesteia și regulile de cooperare între State pentru aplicarea pedepselor conform normelor acestora.

¹⁶⁸ Vezi Ion Diaconu, *op. cit.*

3. The establishment of this universal Court which will judge not States, but individuals, is an expression of the concept of a public international order, which is the result of the multilateral inter-state cooperation, introducing an element of jurisdiction which is complementing national jurisdiction and can replace them when they are not able or not willing to act according to international standards for prosecuting crimes under the jurisdiction of the Court.

As we have seen, initially States organized, as a rule bilaterally, their cooperation for prosecuting and punishing perpetrators, having as an important chapter the extradition.

In a second stage, a substantial international criminal law developed by the conclusion of international conventions qualifying individual conduct of persons as offences which States parties undertook to incriminate and to punish.

The third stage, we are reaching now, is the creation of an International Criminal Court, a permanent institution independent

from the States creating it, having the competence to prosecute and punish individuals for offences internationally defined.

V.V.Pella distinguished between Interstate Criminal Law, aiming at protecting international peace, and International Criminal Law, establishing the applicable criminal law, its legal consequences and rules of cooperation among States for achieving punishment for offences according to their laws³.

Justice Robert H. Jackson, în apărarea judecătii de la Nürnberg a declarat: „a suferi o pedeapsă personală numai în cazul în care războiul este pierdut, nu reprezintă, probabil, o piedică suficientă pentru prevenirea unui război, acolo unde cei care îl doresc consideră șansele de a fi înfrânți neglijabile”.

Este adevărat că atât după Primul Război Mondial, cât și după cel de-al doilea, au fost judecați și condamnați în cadrul Tribunalului de la Leipzig, Nürnberg și Tokyo numai conducători și militari ai puterilor învinse.

TPIY, TPIR și mai ales CPI au făcut progrese remarcabile în acest sens, extinzând jurisdicția și pe timp de pace, cât și asupra tuturor persoanelor responsabile din statele respective.

O instituție judiciară de perspectivă este de departe mult mai eficientă decât tribunalele retrospective.

B. Dacă în anul 1945, principiile Tribunalului de la Nürnberg proclamau faptul că liderii politici și militari, inclusiv șefii de stat, nu mai dispuneau de *imunitate* în fața legii penale pentru acțiunile desfășurate de ei în timpul războiului, *Statutul de la Roma* a extins *principiul responsabilității penale individuale spre o sferă mai largă de crime internaționale, săvârșite atât pe timp de pace, cât și pe timp de război*.

Evenimentele petrecute în mai multe părți ale lumii arată faptul că *impunitatea a devenit o sursă pentru inițierea conflictelor armate, deci un obstacol pentru restabilirea păcii*.

De aceea, eliminarea impunității nu este singurul obiectiv al justiției, ci și promovarea idealurilor de pace și de siguranță în lume.

Pentru a răspunde la aceste situații, au fost create recent TPIY și TPIR. În același timp, mai multe aspecte privind constituirea și funcționarea acestora au demonstrat, în mod clar, necesitatea înființării unei curți penale internaționale cu caracter permanent. Existența unei asemenea curți va fi o puternică descurajare a gravelor încălcări ale normelor dreptului umanitar internațional.

Tribunalele ad-hoc au fost create pentru a răspunde evenimentelor din acele regiuni. *Organismele ad-hoc*, având o jurisdicție limitată, nu au ocazia să consfințească o jurisprudență extinsă în raport cu multiplele conflicte care au loc în cadrul unei perioade lungi de timp. O *curte permanentă* ar putea sprijini consecvența în

Justice Robert H. Jackson, in defending prosecution at Nürnberg, said that “personal punishment to be suffered only in the event the war is lost, is probably not to be a sufficient deterrent to prevent a war where the war-makers feel the chance of defeat to be negligible”⁴.

It is true that both after the First World War and after the Second World War only leaders and military from the defeated powers were prosecuted and punished by the tribunals of Leipzig, Nürnberg and Tokyo.

The ICTY, ICTR and mainly the ICC made a tremendous progress in this respect, extending jurisdiction to peacetime and to all persons from the respective States.

A prospective judicial institution is by far more effective than retrospective criminal tribunals for particular cases, after the occurrence of the facts.

2. If in 1945 the principles of Nürnberg proclaimed that individual political and military leaders, including heads of State, were no more immune from prosecution for their conduct in time of war, the Rome Statute extended the principle of individual responsibility to a comprehensive sphere of international crimes, committed in time of war and in time of peace.

Events in different parts of the world show that impunity became a source of developing the armed conflicts, of their repetition and increasing scale, an obstacle to re-establishing peace. That is why, by

the elimination of impunity it is not only the objective of justice which is pursued, but also promoting the ideals of peace and security in the world.

To respond to this situation, more recently the International Criminal Tribunal for Yugoslavia and the International Criminal Tribunal for Rwanda were created. At the same time, several aspects of their creation and operation pointed clearly to the need to establish a permanent, standing international court.

The ad-hoc tribunals were created to respond after the occurrence of events in those specific regions. It was argued that political factors have acted on the decision to establish them.

Ad hoc bodies with limited subject matter, temporal and territorial jurisdiction, do not have the opportunity to establish an extensive jurisprudence in relation to multiple conflicts over an extended period of time. A permanent court could foster the development of

domenii precum, *principiile generale ale legii penale, procedură și pedepsire.*

Conform Statutului de la Roma, competența Curții este, de asemenea, limitată: *ratione temporis* – numai la situații desfășurate după intrarea în vigoare a Statutului; *ratione personae*, după cum am observat; *ratione materiae* – pentru cele patru categorii de crime, una dintre acestea nefiind încă definită (un comitet pregătitor lucrează deja la acest subiect) și care va putea intra sub jurisdicția Curții numai dacă va fi definită și adoptată în condițiile pe care le-am precizat la momentul potrivit (vezi secțiunea *Jurisdicția ratione materiae*). *Tortura, traficul internațional de droguri și terorismul nu intră în competența Curții.*

Cu toate acestea, Statutul de la Roma tinde să răspundă nevoii de a avea o justiție eficientă, care să corecteze punctele slabe observate în activitatea Tribunalului ad-hoc.

Autoritatea Curții nu este încredințată unei singure persoane, ci unui organ colectiv de conducere – Președinția Curții, lucru care împiedică folosirea acesteia în alte scopuri decât administrarea justiției.

De asemenea, *Statutul de la Roma marchează un progres important în îmbunătățirea statutului victimelor*; acestea au posibilitatea de a interveni în fiecare etapă a procedurilor, atunci când se consideră necesar. După aplicarea sancțiunii penale, Curtea are competența de a stabili cuantumul și natura compensațiilor civile.

C. Normele care reglementează majoritatea crimelor aflate sub jurisdicția Curții nu sunt noi; ele pot fi întâlnite în instrumentele internaționale privind drepturile omului, cum ar fi: *Pactul Internațional privind drepturile civile și politice din anul 1966, Convenția Europeană privind drepturile omului din anul 1950, Convenția Americană privind Drepturile Omului din anul 1969, Carta Africană privind drepturile omului și ale popoarelor din anul 1981*. Organismele internaționale înstituite pe baza convențiilor privind drepturile omului au subliniat obligația Statelor Membre de a judeca și pedepsi violările acestor drepturi, precum și de a oferi compensații victimelor.

consistency in matters such as general principles of criminal law, procedure and punishment. The main criticism is that some

According to the Rome Statute, the competence of the Court is also limited: *ratione temporis* – only to situations occurring after the Statute entered in force; *ratione personae*, as we have seen; *ratione materiae* to the 4 categories of crimes, one of which is not defined and may become a subject of its jurisdiction only if it is defined at a review conference to be convened after seven years and if such an amendment is ratified by 7/8 of States parties. Torture, international drug trafficking and terrorism are not within its competence.

But the Rome Statute tends to respond to the need to achieve effective justice and to correct the weaknesses noted in the activity of the ad-hoc tribunals. Some uncertainties and lacunae have been eliminated; a preoccupation for previsibility of the procedure and for

The authority of the Court is not vested in the hands of one person, which prevents its use for purposes others than the administration of justice.

The Rome Statute marks also a decisive progress in improving the condition of the victims; they have the possibility to intervene during the instruction and the proceedings. The Court is competent to decide upon the civil consequences of the criminal sanction applied.

1. The norms prohibiting most of the crimes under the jurisdiction of the Court are not new; they can be found in major human rights instruments, such as the International Covenant on Civil and Political Rights of 1966, the European Convention on Fundamental Rights and Freedoms of 1950, the American Convention on Human Rights of 1969, the African Convention on Human Rights and Rights of Peoples of 1981. Authoritative interpretation by human rights treaty bodies, created by those treaties, underlined the obligations of States parties to prosecute and punish violations of these rights and offer reparation to victims¹.

Tribunalele de la Nürnberg și Tokyo, TPIY și TPIR au evidențiat faptul că multe din prevederile Convențiilor de la Haga erau deja obligatorii, ca expresie a normelor internaționale.

Deci, Statutul Curții se confruntă cu crime internaționale pe care le consideră a fi cele mai grave pentru comunitatea internațională în ansamblu ei. Acestea sunt universal recunoscute ca atare - ca violări ale normelor general recunoscute și acceptate - aparținând normelor de *jus cogens*. Curtea este „integrată în structura ONU” în ceea ce privește rolul pe care ea îl are în menținerea păcii și siguranței. Pe de altă parte, Statutul încearcă să creeze convergențe între Curte și sistemele naționale de jurisdicție, încercând să facă posibilă cooperarea dintre acestea.

D. Adoptarea Statutului de la Roma, susținut de 120 de state - intrat în vigoare la data de 1 iulie 2002 - și numărul din ce în ce mai mare de State Părți demonstrează faptul că există o bază solidă de susținere pentru o asemenea instituție.

Se așteaptă ca din acest an și mai multe state să devină părți ale Statutului de la Roma; prin urmare, „teritoriile asupra cărora Curtea își va exercita jurisdicția”, fie ea complementară, se vor înmulți, ceea ce nu poate avea decât efecte benefice pe plan internațional.

Se preconizează, de asemenea, ca SUA să devină, în mod treptat, mai deschise ideii de concretizare a unei instanțe cu caracter penal permanente – Curtea Penală Internațională – să-i înțeleagă utilitatea și să se alăture Statelor Părți.

Rolul important, decisiv, jucat de SUA în înființarea celor două Tribunale ad-hoc, respectiv pentru Fosta Iugoslavie și Rwanda arată, în mod clar, că SUA împărtășesc aceleași valori privind justiția, cu Statele Părți.

Multe dintre prevederile Statutului sunt rezultatele unor compromisuri solicitate și promovate de delegația Statelor Unite (definiția crimelor de război, respectul pentru procedurile judiciare naționale cu privire la ordinele Curții referitoare la asistența judiciară, definiția crimelor împotriva umanității fără a avea legătură cu războaiele etc.).

E. Desigur, Statutul de la Roma este un tratat; prin urmare, implementarea acestuia la nivel național depinde în mare măsură de

The Tribunals of Nürnberg and Tokyo, the ICTY and the ICTR emphasized that many of the provisions of the Hague and Geneva Conventions were already binding, as an expression of international law².

The Statute is thus dealing with international crimes, considering them the most serious crimes of concern to the international humanity as a whole. They are universally recognized as such, as violations of norms generally accepted as belonging to *jus cogens*. It is setting out clear definitions of crimes and principals of criminal law; it reflects universally recognized principles of international law and criminal procedure; the Court is integrated in the UN architecture for the maintenance of peace and security. On the other side, the Statute is trying to create convergence between the Court and national jurisdictions systems and to bring them to work together.

4. The adoption of the Rome Statute with the support of 120 States, the entry into force on 1 July 2002 and the growing number of States parties prove that there is a broad basis of support for such an institution.

It is to be expected that more and more States will become parties to the Rome Statute; thus “the territory over which the Court may exercise its jurisdiction”, complementary as it is, will expand.

It is also to be expected that the United States of America will gradually become more Court-friendly, will understand its usefulness and will join the States parties. The important role played by the United States in establishing the two ad-hoc tribunals for the former Yugoslavia and for Rwanda shows that the United States share the same values as the parties to the Rome Statute.

Many of the provisions of the Statute are a result of compromises requested and promoted by the delegation of the United States (the definition of war crimes, respect for national judicial procedures in complying with Court’s orders of assistance, the definition of crimes against humanity without connection to a war, and others⁵).

5. Of course, the Rome Statute is a treaty; its implementation will depend upon the political will of States parties; therefore the problems ICC will face are political, rather than legal; for the legal lacunae

intențiile politice ale Statelor Părți; deci, *problemele pe care CPI le va înfrunta sunt mai mult politice decât legislative.*

Un sistem judiciar care este independent din punct de vedere politic și imparțial, corect față de acuzați și victime, eficient și transparent, ar trebui să aibă un efect de împiedicare a potențialilor criminali.

Prin definiție, Curtea va contribui la pregătirea jurisdicțiilor naționale de a investiga și a pedepsi asemenea crime, ceea ce constituie, deja, o contribuție în menținerea păcii.

Chiar dacă nu este o instituție pentru drepturile omului, Curtea - prin adoptarea Statutului și ratificarea acestuia de către un număr mare de state din toate colțurile lumii - va contribui, în mod semnificativ, la creșterea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pe plan mondial. De asemenea, CPI are capacitatea de a elimina necesitatea creării altor tribunale ad-hoc.

F. *Legea penală internațională* este numai un element din viața societății; izolată, aceasta nu poate să elimine abuzurile. Este necesară o abordare mai largă a pedepsirii autorilor atrocităților, incluzând atât rolul curților naționale, cât și pe cel al CPI.

Mai mult, *evoluția responsabilității penale individuale nu trebuie să diminueze conceptele vitale ale responsabilității Statale în ceea ce privește violarea normelor internaționale.*

Poate că speranța privind crearea CPI stă în *potențialul acesteia de a împiedica crimele de război și crimele împotriva umanității.* Se

Implementarea Statutului și activitatea Curții ar trebui să rezulte într-o mai mare *coerență între normele internaționale și cele interne, în domeniul legii penale și al procedurii penale.* Statele care garantează ratificarea și implementarea Statutului adoptat la Roma ar trebui să aibă în vedere faptul că acele State care abordează implementarea cu intenția de a permite sistemelor legislative și constituționale proprii să se ocupe, în mod eficient și corect, de crimele relevante, vor face eforturile cele mai mari în susținerea Curții Penale Internaționale.

depend upon the political will of States parties; therefore the problems ICC will face are political, rather than legal; for the legal lacunae or

On the other side, a judicial system which is politically independent and impartial, fair to the accused and the victims, effective and transparent, should have a deterring effect on potential violators.

By its very establishment, the ratification of the Statute and the measures States parties have to take for implementing its provisions, the Court is contributing to raising the preparedness and the will of national jurisdictions to investigate and prosecute such crimes, which is already a deterrent and a contribution to peace.

There is no doubt that the adoption of the Statute and its ratification by a large number of States in all parts of the world, and a proper functioning of the Court will strongly contribute to raising the level of respect for human rights and fundamental freedoms in the world. Even if the Court is not a human rights institution, its work will lead to increased protection of human rights, at least against the most serious violations.

The International Criminal Court may also eliminate the need for establishing more ad-hoc tribunals.

5. International criminal law is just one element in the life of the society; addressed in isolation, it will not eliminate abuses. A broader approach to the prosecution of perpetrators of atrocities committed in civil wars or in non-international armed conflicts is necessary, including both the role of the national courts and of the International Criminal Court.

Moreover, the evolution of individual criminal responsibility must not erode the vital concepts of State responsibility for the violation of international norms.

Maybe, the greater hope in the establishment of the ICC resides in its potential to deter war crimes and crimes against humanity; it is also

The implementation of the Statute and the activity of the Court should also lead to more coherence between international law and internal law, in the field of criminal law and criminal proceedings. It

has thus the potential of promoting the internalization of its norms, as a consequence of their adoption in the international sphere.

Pagina 291

Dacă - precum spune Anthony Giddens - lumea contemporană este caracterizată de o „globalizare de riscuri”, Curtea Penală Internațională s-ar putea dovedi un răspuns parțial pentru acele riscuri.

Nu va fi testată numai eficacitatea Curții, ci și hotărârea Statelor Părți de a acționa în vederea îndeplinirii obiectivelor Statutului.

Cel mai important este faptul că cele două Tribunale ad-hoc, precum și adoptarea și ratificarea Statutului de la Roma, pot constitui o dezvoltare semnificativă a concepțiilor comunității internaționale cu privire la pedepsirea celor mai grave crime de interes internațional.

Dezbaterile de genul - dacă o asemenea Curte reprezintă „o idee bună” - nu mai sunt relevante. Subiectele în discuție se referă acum la modul în care se poate transforma Curtea într-un instrument efectiv, care va contribui la menținerea și îmbunătățirea păcii, justiției, siguranței și va reduce suferința în lume.

Statele au creat un instrument nou pentru a le completa acțiunile împotriva crimelor celor mai grave. De acestea va depinde în mare parte modul în care un asemenea instrument va fi folosit și cu ce rezultate.

Pagina 151

If, as Anthony Giddens⁶ says, the contemporary world is characterized by a “globalisation of risks”, the Court may prove to be a partial answer to those risks.

It is not only the efficiency of the Court which will be tested, but also the determination of the States parties to act for fulfilling the objective of the Statute.

Perhaps even more significant is the fact that the two ad-hoc tribunals and the adoption and ratification of the Rome Statute may reflect a dramatic development in the conceptions of the international community regarding the punishment of grave international crimes.

The debates about whether such a court is a “good idea” are no longer relevant. The issues now on the table are how to make the court an effective instrument that will contribute to the maintenance and improvement of peace, more justice, more security and less suffering in the world.

States have thus created a new instrument to complement their action against the most serious crimes. It will largely depend on them how it will be used and with what results.